T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

YL 2023–2024

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN YETİŞKİN ÖĞRENCİLERİN (B1-B2) KARŞILAŞTIĞI DİNLEME SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hazırlayan

Hadeer Abdelkhalek Ebrahim ABDELBAKİ

2501211213

Danışman

Doç. Dr. Mehmet Yalçın YILMAZ

İSTANBUL

2024

ÖZ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN YETİŞKİN ÖĞRENCİLERİN (B1-B2) KARŞILAŞTIĞI DİNLEME SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.

Hadeer **ABDELBAKİ**

Sunulan Tezin ilk bölümünde, dil öğrenmenin temel dayanağını oluşturan dinleme becerisine bir giriş yapılarak, tezin önemi ve yürütülmesinde kullanılan metodolojisi, gerekçeleri, sınırlıkları ve ana alt problemlerini açıklayarak tezin bazı noktaları anlaşılabilir kılmak üzere temel tanımlara vurgu yapılmıştır.

Teorik çerçeveyi şekillendiren ikinci bölüm; belirli prensipler çerçevesinde evrilen, bireylerin düşüncelerini söze döken, toplum ve kültürü yansıtan dilin niteliği ve detaylı bir tanıtımını içermekte, dilin kökeninden temel özelliklerine kadar uzanmaktadır. Ardından, dilin önemi vurgulanarak, bu temel bilgiler ışığında yabancı dil öğretimi ele alınmıştır. Türkçe'nin dünya çapında önem kazanan ve yaygınlaşan bir dil olarak öğretimi ve bu bağlamdaki önemi, teorik çerçevenin bir parçasını oluşturmuştur. Daha sonra, araştırmanın odaklandığı dinleme konusuna geçilerek, bu becerinin detaylı bir tanıtımı, eğitimi, önemi, çeşitli türleri, yabancı dilde kazandığı evrim süreci ve uygulanması gereken stratejiler üzerinde durulmuştur. Ayrıca Avrupa Birliği'nin standartlarına göre Türkçede dinleme becerisinin nasıl öğretilmesi gerektiğine dair metodolojik ve müfredat odaklı bir bakış sunulmuştur.

Dahası, dinleme becerisinden kaynaklanan kaygı ve bu kaygıya sebep olan faktörlerin öğrencilerin dinlediklerini anlama üzerindeki etkisi ve dinlemenin diğer dil becerileriyle derin bağlantısına odaklanılarak, bu ilişkinin yabancı dil öğretimindeki önemi vurgulanmıştır. Ardından, araştırmanın odaklandığı Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi bağlamında, dinleme becerisinin kusurları ve öğrenciler tarafından yaşanan sorunlar geniş kapsamda ele alınmıştır. Bu bağlamda, dilin

öğretimiyle ilgili ortaya çıkan sorunlar ve çözüm önerileri, teorik çerçeve ile pratik uygulama arasındaki bağı güçlendirmek amacıyla sunulmuştur.

Tezin üçüncü bölümünde, çalışma boyunca kullanılan yöntemler ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı bu çalışma, bir "karma yöntem" araştırmasıdır. Araştırmanın nitel boyutunda doküman tarama modeli, yazılı görüşme ve gözlem yöntemleri kullanılmıştır. Nicel boyutta çalışma grubunu, 2023 öğretim yılında İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi'nde Türkçe öğrenen farklı ülkelerden gelen 60 öğrenci ve aynı yılda bahsi geçen merkezde görev yapan 10 öğretim görevlisi oluşturmaktadır. Bu bölümde gerçekleştirilen anket, gözlem ve yazılı görüşme forumlarından elde edilen bilgiler detaylı bir şekilde sunulmuştur. Araştırmanın hem nicel hem de nitel boyutlarını içeren bu karma yöntem, geniş bir veri yelpazesi sunarak araştırmanın kapsamını ve derinliğini artırmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde, tez çalışmalarından elde edilen tüm veriler hem tablo hem de grafik formatında detaylı bir analiz yapılmış ve bu analizler kapsamında bilgiler yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular, teorik kısımda yapılan tarama sonuçlarıyla kıyaslanarak daha fazla açıklık getirilmiştir. Bu analizler, tezin ana temalarını desteklemek ve ortaya çıkan desenleri vurgulamak adına gerçekleştirilmiştir.

Tezin sonuç bölümünde, bulgular kısmında analiz edilen bilgilerin sonuçlarını belirleyerek tezin temel hedefini oluşturan dinleme sorunlarını sistemli ve detaylı bir biçimde tespit edip açıklanmıştır. Bu bağlamda, çeşitli veri kaynaklarından elde edilen bilgilerin entegrasyonu, tezin ana fikrini desteklemek ve ortaya çıkan sorunları vurgulamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Son olarak, tespit edilen sorunlara yönelik geliştirici önerilerde bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Dil, Türkçe öğretimi, dinleme becerisi, dinleme sorunları.

ABSTRACT

THE LISTENING PROBLEMS FACED BY ADULT STUDENTS (B1-B2) LEARNING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS.

Hadeer **ABDELBAKİ**

In the first section of the presented thesis, an introduction is made to the fundamental basis of language learning, which is the listening skill. This section aims to clarify certain points of the thesis by emphasizing basic definitions and explaining the importance of the thesis, the methodology used, reasons, limitations, and the main sub-problems.

The second section shaping the theoretical framework encompasses a detailed introduction to the nature of language, reflecting individuals' thoughts, words expressing society and culture, extending from the origin of language to its fundamental characteristics. Following this, the importance of language is emphasized, and within this context, foreign language teaching is addressed. The global significance and prevalence of teaching Turkish as a language form a part of the theoretical framework. Subsequently, the focus shifts to the topic of listening, providing a detailed introduction to this skill, its education, importance, various types, evolution process in a foreign language, and the strategies to be implemented. Additionally, a methodological and curriculum-focused perspective on how to teach listening skills in Turkish, according to the standards of the European Union, is presented. Furthermore, by focusing on the anxiety arising from listening skills and the factors causing this anxiety, their impact on students' understanding of what they hear, and the deep connection between listening and other language skills, the importance of this relationship in foreign language teaching is emphasized. Following this, within the context of teaching Turkish as a foreign language, the flaws in listening skills and the problems experienced by students are extensively discussed. In this context, problems arising from language teaching and solutions are

presented to strengthen the bridge between theoretical framework and practical application.

The third section of the thesis elaborates in detail on the methods used throughout the study. This study, which employs both quantitative and qualitative research methods, is conducted as a 'mixed-methods' research. In the qualitative dimension of the research, a document review model and written interview and observation methods are utilized. In the quantitative dimension, the study group consists of 60 students learning Turkish at the Istanbul University Language Center from different countries and 10 instructors working at the same center in the 2023 academic year.

This section presents in detail the information obtained from the conducted survey, observation, and written interview forums. This mixed method, encompassing both quantitative and qualitative dimensions of the research, has broadened the scope and depth of the study by offering a wide range of data.

In the fourth section of the thesis, a detailed analysis of all the data obtained from the thesis studies is conducted, presented in both table and graph formats, and the information is interpreted within the scope of these analyses. The findings, when compared with the results of the theoretical section's review, provide further clarity. These analyses are performed to support the main themes of the thesis and highlight emerging patterns.

In the last section of the thesis, the results of the analyzed information in the findings section are determined, systematically and in detail, by identifying and explaining the listening problems that form the fundamental objective of the thesis. In this context, the integration of information obtained from various data sources is carried out to support the main idea of the thesis and emphasize the emerging problems. Finally, constructive suggestions are made for the identified problems.

Key words: Language, Learning Turkish, listening skills, listening problems.

ÖN SÖZ

İletişimde %45 oranında ağırlığı olan dinleme becerisi, yaşamsal faaliyetleri etkili bir şekilde yerine getirebilmek için kritik bir rol üstlenmektedir. Özellikle yabancı dil öğreniminde, dinleme becerisi temel bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu durum, dil becerilerinin, okuma, yazma ve konuşma, dinlemeyi temel alarak gelişmektedir. Dolayısıyla, dil öğrenimi sürecinde dinleme becerisinin etkili bir şekilde geliştirilmesi, bireyin dil yeterliliğini artırmak için önemli bir stratejidir.

Dil öğrenme sürecinde Türk dili, uluslararası alanda önemli bir konuma sahiptir ve birçok ülkede kültürel merkezlerde ve akademik ortamlarda öğrenilmektedir. Özellikle Türk devletinin kendi ülkesinde uluslararası öğrencilere sunmuş olduğu burs imkanları, Türk dilinin daha geniş kitlelerce tanınmasını ve öğrenilmesini zorunlu kılmıştır. Dinleme becerisinin ise ayrı bir önemi vardır, çünkü dilin temel taşı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, dinleme becerisine odaklanmanın önemli olduğunu düşünerek, öğrenme sürecinde yaşanan dinleme sorunlarının incelenmesi araştırmanın ana hedefini oluşturmuştur. Bu sorunları tespit ederek uygulamalar sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak gerekli öneriler ve çözümler sunmak, dilin sağlıklı ve etkili bir şekilde öğrenilmesine katkı sağlamaktadır. Bu beceri, dilin derinliklerine inerek öğrencilerin daha iyi anlamalarını sağlamakta ve daha etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olmaktadır.

Bu amaçla benimsediğim eğitim yolculuğunda beni her adımda hem maddi hem manevi olarak destekleyen ailemi, Türkiye'de eğitim olanağı tanıyan, akademik ve bilimsel öğrenimimi sürdürmek üzere görkemli İstanbul Üniversitesi'nde yüksek lisans programına burs kazanma hakkını uygun gören YTB (Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), tez çalışmalarım boyunca emeklerini esirgemeyen ve çalışmamın bu sonuca varmama yardım eden saygıdeğer Doç. Dr. Mehmet Yalçın Yılmaz hocam ve tez çalışmalarımda fikirlerini paylaşan Gözde Demirel hocama başta olmak üzere iki sene boyunca Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi programında öğrenim gördüğüm ve gelecekteki mesleğime katkı sağlayacak değerli bilgi edindiğim tüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunmaktayım.

Son olarak bu çalışmayı, destekleri ve rehberlikleriyle başarılarıma ilham kaynağı olan rahmetli babam ve aramızdan ayrılan tüm sevdiklerimin anısına ithaf etmekteyim.

Hadeer ABDELBAKİ

Haziran, 2024

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Araştırma Başlığı:

- "YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN YETİŞKİN ÖĞRENCİLERİN (B1-B2) KARŞILAŞTIĞI DİNLEME SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLER".

Araştırmacılar:

- İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi (Hadeer Abdelkhalek Ebrahim ABDELBAKİ) tarafından Doç. Dr. Mehmet Yalçın Yılmaz danışmanlığında bu araştırma yürütülmüştür.

Bilimsel Etiğe Uygunluk Beyanı:

- Yüksek Lisans tezimin her aşamasında, bilimsel etik kurallarına ve akademik standartlara tam uyum sağladığımı, çalışmada kullanılan her alıntıya doğrudan veya dolaylı atıfta bulunduğumu, yararlandığım kaynak ve eserlerin tamamen Kaynaklar bölümünde listelendiğini ve tezdeki her unsurun, enstitü yazım kılavuzuna uygun bir şekilde düzenlendiğini taahhüt ve beyan ederim.

Finansal Destek:

- Bu araştırma, herhangi bir kurumdan maddi destek almadan yürütülmüştür.

Çıkar Çatışması:

- Araştırmanın herhangi bir maddi veya manevi çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırma Deseni ve Metodoloji:

- Araştırma, (nicel ve nitel karma desenli modelini) kullanılarak yürütülmüştür. Metodolojik süreç, [Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Yetişkin

Öğrencilerin (B1-B2) Karşılaştığı Dinleme Sorunları ve Çözüm Önerileri] protokolüne uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Katılımcı Onayı ve Gizlilik:

- Katılımcıların gizliliği korunmuş ve veriler anonimleştirilmiştir.

Veri Analizi ve Raporlama:

- Veri analizi, [kuramsal kaynaklar ve istatistiksel yöntemler] kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bulgular, tarafsız bir şekilde sunulmuş ve yorumlanmıştır.
- Araştırma sırasında elde edilen tüm veriler, şeffaf bir şekilde rapor edilmiştir.

Etik Kurul Onayı:

- Bu araştırma, [İstanbul Üniversitesi] Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve onaylanmıştır; (Onay Numarası: [14.05-2575106]).

Kaynakça:

- Bu beyanın hazırlanmasında [İstanbul Üniversitesi] Etik Kurulu yönergeleri ve etik standartlarına uygun olarak hareket edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖZ ii
ABSTRACT iv
ÖN SÖZ vi
BİLİMSEL ETİK SAYFASI viii
ŞEKİLLER LİSTESİ xiii
TABLOLAR LİSTESİ xv
SİMGELER VE KISALTMALAR xvii

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI 20
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMI 20
1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMI 21
1.4. ARAŞTIRMANIN GEREKÇELERI 22
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLIKLARI 22
1.6. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ 23
1.7. VARSAYIMLAR 23
1.8. TANIMLAR 24
1.8.1. Beceri 24
1.8.2. Anlama-Alımlayıcı Becerileri 24
1.8.3. Üretimsel Becerileri 24
1.8.4. Web 0-1 24
1.8.5. Web 0-2 25
1.9. İLGILI ÇALIŞMALAR 25

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEV

2.1. DİLİN TANITIMI 28
2.2. DİLİN DOĞUŞU 29
2.3. DİLİN TEMEL ÖZELLİKLERİ 32
2.4. DİLİN ÖNEMİ 33
2.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE ÖNEMİ 34

2.6. TÜRK DİLİ 35
2.7. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ 37
2.8. DİNLEME 39
2.8.1. DİNLEME EĞİTİMİ 41
2.8.2. DİNLEME TÜRLERİ 44
2.8.3 DİNLEME SÜRECİ 49
2.8.4. DİNLEME STRATİJİLERİ 51
2.9. DİNLEDİĞİNİ ANLAMA 57
2.10. DİNLEME KAYGISI 59
2.11. AVRUPA ORTAK BAŞVURU METNİNE GÖRE DİNLEME BECERİSİ 60
2.12. DİNLEME BECERİSİNİN DİĞER DİL BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİ 66
2.12.1. Dinleme – Okuma İlişkisi 66
2.12.2. Dinleme – Konuşma İlişkisi 67
2.12.3. Dinleme – Yazma İlişkisi 69
2.12.4. Dinleme – İzleme İlişkisi 69
2.13. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİNLEME BECERİSİNİN KUSURLARI 70
2.14. DİNLEME ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELI 75
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM 75
3.3. ÇALIŞMA GRUBU 76
3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI 83
3.5. VERI TOPLAMA ARAÇLARI 83
3.5.1. Nicel Veri Toplama Araçları 84
3.5.2. Nitel Veri Toplama Araçları 86
3.7. ÇALIŞMA SÜRECİ 88
3.8. VERI ANALIZI 89
3.8.1. Nicel Verilerin Analizi 89
3.8.2. Nitel Verilerin Analizi 89
3.9. BAĞIMLI VE BAĞIMSIZ DEĞIŞKENLER 89
3.10. ETIK AÇIKLAMALAR 89

3.11. ARAŞTIRMANIN GEÇERLILIĞI VE GÜVENIRLIĞI.....90
3.11.1. Etik Kurul İzni.....90
3.11.2. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinin İzni.....90
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUMLAR
4.1. ANKETİN ANALİZİ.....90
4.2. ALTI HAFTALIK GÖZLEM ANALIZI.....119
4.3. ÖĞRENCILERIN GÖRÜŞME ANALIZI.....121
4.4. EĞITICILERIN GÖRÜŞME ANALIZI.....122
BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER
5.1. SONUÇ.....127
5.2. TARTIŞMA.....135
5.3. ÖNERİLER.....135
KAYNAKÇA.....145
EKLER.....155

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:Temel dil becerilerinin dağılımı 41
Şekil 2: Dinleme sürecinin aşamaları 50
Şekil 3: Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı.....78
Şekil 4: Ankete katılan öğrencilerin yaş dağılımı 78
Şekil 5: Ankete katılan öğrencilerin Uyruk dağılımı.....79
Şekil 6: Ankete katılan öğrencilerin Türkçe seviyesinin dağılımı 79
Şekil 7:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı 81
Şekil 8:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin yaş dağılımı 82
Şekil 9:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin uyruk dağılımı 82
Şekil 10:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin Türkçe seviyesinin dağılımı 82
Şekil 11:Anketin 1. sorusunun dağılımı.....91
Şekil 12:Anketin 2. sorusunun dağılımı.....92
Şekil 13:Anketin 3. sorusunun dağılımı.....92
Şekil 14:Anketin 4. sorusunun dağılımı.....93
Şekil 15:Anketin 5. sorusunun dağılımı.....94
Şekil 16:Anketin 6. sorusunun dağılımı.....96
Şekil 17:Anketin 7. sorusunun dağılımı.....97
Şekil 18:Anketin 8. sorusunun dağılımı.....98
Şekil 19:Anketin 9. sorusunun dağılımı.....100
Şekil 20:Anketin 10. sorusunun dağılımı.....101
Şekil 21:Anketin 11. sorusunun dağılımı.....102
Şekil 22:Anketin 12. sorusunun dağılımı.....102
Şekil 23:Anketin 13. Sorusunun dağılımı 103
Şekil 24:Anketin 14. sorusunun dağılımı.....104
Şekil 25:Anketin 15. sorusunun dağılımı.....105
Şekil 26:Anketin 16. sorusunun dağılımı.....105
Şekil 27:Anketin 17. sorusunun dağılımı.....106
Şekil 28:Anketin 18. sorusunun dağılımı.....107

Şekil 29:Anketin 19. sorusunun dağılımı.....107
Şekil 30:Anketin 20. sorusunun dağılımı.....108
Şekil 31:Anketin 21. sorusunun dağılımı.....109
Şekil 32:Anketin 22. sorusunun dağılımı.....110
Şekil 33:Anketin 23. sorusunun dağılımı.....110
Şekil 34:Anketin 24. sorusunun dağılımı.....111
Şekil 35:Anketin 25. sorusunun dağılımı.....112
Şekil 36:Anketin 26. sorusunun dağılımı.....113
Şekil 37:Anketin 27. sorusunun dağılımı.....113
Şekil 38:Anketin 28. sorusunun dağılımı.....114
Şekil 39:Anketin 29. sorusunun dağılımı.....115
Şekil 40: Anketin 30. sorusunun dağılımı.....115
Şekil 41: Anketin 31. sorusunun dağılımı.....116
Şekil 42: Anketin 32. sorusunun dağılımı.....117
Şekil 43: Anketin 33. sorusunun dağılımı.....117
Şekil 44: Anketin 34. sorusunun dağılımı.....118
Şekil 45: Anketin 35. sorusunun dağılımı.....119

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Dinleme Türleri....45
Tablo 2: B1 Dinleme Becerisi Kazanım İzlencesi....61
Tablo 3: B2 Dinleme Becerisi Kazanım İzlencesi....63
Tablo 4: Ankete Katılan Öğrencilerin Özellikleri....76
Tablo 5: Yazılı Görüşmeye Katılan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Özellikleri....80
Tablo 6: Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları....83
Tablo 7: Altı Haftalık Gözlem Süresinde Planlanmış Hedefler Şu Şekilde Gösterilmektedir86
Tablo 8: Araştırmada Kullanılan Çalışmaların Süreci....88
Tablo 9: Araştırmanın Veri Çözümleme Analizi....89
Tablo 10: Anketin 1.Sorusuna İlişkin Bulgular....90
Tablo 11: Anketin 2. Sorusuna İlişkin Bulgular....91
Tablo 12: Anketin 3. Sorusuna İlişkin Bulgular....92
Tablo 13: Anketin 4. Sorusuna İlişkin Bulgular....93
Tablo 14: Anketin 5. Sorusuna İlişkin Bulgular....94
Tablo 15: Anketin 6.Sorusuna İlişkin Bulgular....95
Tablo 16: Anketin 7.Sorusuna İlişkin Bulgular....96
Tablo 17: Anketin 8.Sorusuna İlişkin Bulgular....98
Tablo 18: Anketin 9.Sorusuna İlişkin Bulgular....99
Tablo 19: Anketin 10.Sorusuna İlişkin Bulgular....100
Tablo 20: Anketin 11.Sorusuna İlişkin Bulgular....101
Tablo 21: Anketin 12.Sorusuna İlişkin Bulgular....102
Tablo 22: Anketin 13.Sorusuna İlişkin Bulgular....103
Tablo 23: Anketin 14.Sorusuna İlişkin Bulgular....103
Tablo 24: Anketin 15.Sorusuna İlişkin Bulgular....104
Tablo 25: Anketin 16.Sorusuna İlişkin Bulgular....105
Tablo 26: Anketin 17.Sorusuna İlişkin Bulgular....106
Tablo 27: Anketin 18.Sorusuna İlişkin Bulgular....106
Tablo 28: Anketin 19.Sorusuna İlişkin Bulgular....107
Tablo 29: Anketin 20.Sorusuna İlişkin Bulgular....108
Tablo 30: Anketin 21.Sorusuna İlişkin Bulgular....109
Tablo 31: Anketin 22.Sorusuna İlişkin Bulgular....109
Tablo 32: Anketin 23.Sorusuna İlişkin Bulgular....110
Tablo 33: Anketin 24. Sorusuna İlişkin Bulgular....111
Tablo 34: Anketin 25.Sorusuna İlişkin Bulgular....111
Tablo 35: Anketin 26.Sorusuna İlişkin Bulgular....112
Tablo 36: Anketin 27.Sorusuna İlişkin Bulgular....113
Tablo 37: Anketin 28.Sorusuna İlişkin Bulgular....113
Tablo 38: Anketin 29.Sorusuna İlişkin Bulgular....114
Tablo 39: Anketin 30.Sorusuna İlişkin Bulgular....115

Tablo 40: Anketin 31.Sorusuna İlişkin Bulgular 116
Tablo 41: Anketin 32.Sorusuna İlişkin Bulgular 116
Tablo 42: Anketin 33.Sorusuna İlişkin Bulgular 117
Tablo 43: Anketin 34.Sorusuna İlişkin Bulgular 118
Tablo 44: Anketin 35. Sorusuna İlişkin Bulgular 118
Tablo 45: Altı Haftalık Gözlem Analizi 119
Tablo 46: Anlam karışıklığına sebep olan eş sesli kelimeler 131
Tablo 47: Günlük sokak dilinde yanlış kullanımlar 133
Tablo 48: Öğrencinin Dil Becerisini Geliştirecek Dil Seviye Yöntemi 141

SİMGELER VE KISALTMALAR

KISALTMA:

SAÜ: Sakarya Üniversitesi

TDK: Türk Dil Kurumu

TÖMER: Türkçe Öğretim Merkezi / Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi

TUD: Türkçe Ulusal Derlem

YEE: Yunus Emre Enstitüsü

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

YTB: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

AODÇ: Avrupa Ortak Dil Çerçevesi

TDEP: Türkçe Dersi Eğitim Programı

YDOT: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

SİMGE:

S: Sayı

S.: Sayfa

Vb.: Ve benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Son dönemdeki bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, iletişim olanaklarının artması ve uluslararası iş birliklerinin güçlenmesi, farklı dilleri öğrenme ihtiyacını artırmıştır. Türkçenin dünya çapında yabancı dil olarak öğrenilmesi, bir dizi önemli avantajı beraberinde getirmektedir. Ancak, bu sürecin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için mükemmel öğrenme yöntemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması önemlidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi sürecinde karşılaşılan zorlukları aşabilmek için kapsamlı bilimsel yöntemlerin benimsenmesi gerekmektedir. Bu yöntemler, dilbilimi, eğitim psikolojisi ve bireysel öğrenme stillerini dikkate alan öğrenme programları geliştirmeyi içermelidir. Ayrıca, dil öğrenme sürecini desteklemek amacıyla modern teknolojilerin (mobil uygulamalar, çevrimiçi eğitim platformları, sanal gerçeklik gibi) etkin bir şekilde kullanılması oldukça önemlidir.

2008 yılında TDK eski başkanı Şükrü Haluk Akalın tarafından yapılan araştırmaya göre Türkçe, dünya üzerinde 6 binin üzerinde dil arasında yer aldığı ve dünya nüfusunun yaklaşık %3'ünün Türkçe konuştuğu gözlemlenmiştir.

Her yeni öğrenilen dilde olduğu gibi, Türkçenin öğrenilmesi sürecinde dil yapıları, dilbilgisi, okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri gibi birçok alanlarda zorluklar yaşanmaktadır. Ancak, Türkçe üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, çeşitli alanlarda çalışmaların yapıldığı fakat dinleme becerisi üzerine odaklanan araştırmaların az olduğu tespit edilmektedir. Özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde karşılaştıkları dinleme güçlüklerini ele alan araştırmaların yok denecek kadar nadir ve yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Dinleme becerisi, dil öğrenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu beceriyi geliştirmek, dilin gerçek kullanımını anlamak, doğal konuşma hızına ayak uydurmak ve kelime dağarcığını genişletmek açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, dinleme becerisi üzerine odaklanan araştırmalar, dil öğrenenlerin bu alandaki

zorlukları anlamalarına ve daha etkili öğrenme stratejileri geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Keser'in ifade ettiği gibi dinleme, yabancı dil öğretiminde vazgeçilmez dört temel beceriden biri olmakla birlikte en çok ihmal edilen, en az öğretilen, en az değerlendirilen veya hiç değerlendirilmeyen beceridir. (Keser,1995: 6)

Bu çalışma, dinleme becerisi konusunu ele almaktadır. Dinleme becerisinin önemini belirleyen en önemli özelliklerden biri, diğer dil becerileri ile doğrudan ilişkilendirilebilmesidir. Dinleme becerisi, bir dilin yaklaşık %50'sini oluşturmaktadır. Dil öğrenme süreci, dinleme ile başlar; dinlenenlerin tekrarlanması, anlaşılması ve yorumlanması ile bilgilerin kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla dinleme becerisi, bir dili tam anlamıyla kavramanın temelidir.

Bu nedenle, yabancı dil öğrenmeye çalışan her öğrenci, dilin temelini dinlemeye dayandırarak aşamalı bir şekilde öğrenmeye başlamaktadır. Dinleme becerisi, diğer dil becerilerine temel oluşturduğu için büyük bir önem taşımaktadır. Bu araştırma, dinleme becerisinin kusurlarını ve sorunlarını incelemeyi, onları geliştirmeyi ve diğer becerilere temel oluşturmayı hedeflemektedir.

Çoğu bilgi dinleme yoluyla edinildiği için, dinleme becerisi diğer dil becerilerinden üstünlük kazanmaktadır. Ancak, yabancı dil öğrenme motivasyonuna sahip öğrenciler genellikle dinleme becerisinde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda, konuşmacıyla etkili iletişim kurma, iletiyi doğru bir şekilde anlama, sesleri ayırma, tonlama ve vurguya dikkat etme becerilerini geliştirme; ayrıca, sözdizimlerini kolayca dinleyip anlamayı engelleyen zorlukları ortadan kaldırarak dinleme becerisini güçlendirme ve diğer dil becerilerine sağlam bir temel oluşturma, bu araştırmanın ana odak noktasını oluşturmaktadır.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, Türkçe öğrenen (B1-B2) yabancı uyruklu yetişkin öğrencilerin dinleme becerilerini ölçerek karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunların nedenlerini ele alarak öğrencilerin dinleme yeteneklerini geliştirmeye yönelik öneriler sunmaktır. Ayrıca, sorunları inceleyerek kaynakları araştırarak eski dinleme yöntemleri ve kitap ögelerini gözlemleyerek öğrencilere daha etkin bir dinleme eğitimi vermek araştırmanın söz konusudur. Bu amaç doğrultusunda, öğrenci ve eğitmen görüşleri dikkate alınarak ders kitaplarında bulunan dinleme metinleri incelenecek ve öğrencilerin dinleme sorunlarını belirlemek için farklı çalışmalar uygulanacaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMI

Dinleme becerisi, dil öğreniminde temel bir beceri olarak kabul edilmekte ve büyük bir önem taşımaktadır. Rivers ve Temperly (1978)**,** yetişkin birinin iletişimlerinde %45 oranında dinlediğini, %30 oranında konuştuğunu, %16 oranında okuduğunu ve sadece %9 oranında yazdığını ifade etmişlerdir **(**Akdemir, 2010: 3).

Öğrencinin dinleme becerisi ne kadar güçlüyse, dilin tamamına hâkim olma ve hızlı bir ilerleme kaydetme olasılığı o kadar yüksektir. Çünkü; dinleme, bilgi edinmenin, öğrenmenin, anlamanın başlıca yollarından biridir (Özbay, 2009: 45).

Ancak maalesef birçok öğrenci, dinlediklerini anlama konusunda zorluklar yaşamakta ve bu, dil öğrenme isteklerine olumsuz bir şekilde yansımaktadır. Öğrencinin dinlediğini anlama ve uygun şekilde cevap verme becerisi, en büyük sorunlardan biridir. Bu sebeple, bu sorunların nedenlerini tespit ederek çözmek, diğer dil becerilerinin daha kolay kazanılmasını sağlayacak ve dilin sorunsuz bir şekilde öğrenilmesine büyük katkı sağlayacaktır.

"Dinlemenin doğal olarak geliştiğine inanılması, bu yüzden öğretmek ve geliştirmek için üzerinde durmaya gerek görülmemesi, dinlemenin öğretilmeyeceğine ve öğretilse bile değerlendirilemeyeceğine inanılması, çoktan seçmeli sınav

uygulamaları ve okuma ile yazma daha önemli olduğunun düşünülmesi, programlar çok yoğun olduğu için dinlemeye ayıracak zamanın olmadığının savunulması dinleme eğitiminin ihmaline yol açmıştır" (Doğan, 2011:16).

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMI

Bu çalışmada, nitel ve nicel araştırma yöntemlerini bir arada kullanarak karma bir desen modeli benimsenmiştir. Bu yöntem, daha fazla bulguya ulaşmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, dil öğretimi alanında bu tür bir yöntemin sınırlı kullanıldığı görülmüştür. Karagöl'ün (2019) yaptığı araştırmaya göre, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisine ilişkin tezlerde en yaygın olarak nitel desenin (%52,63) kullanıldığı, nicel desenin (%26,31) ve karma desenin (%21,05) sırasıyla izlediği belirlenmiştir.

Tez çalışmasının kuramsal çerçeve bölümünde, nitel yöntemin kullanımına odaklanan bir doküman tarama aracı benimsenmiştir. Bu çerçevede, İstanbul ilinde bulunan Tophane ilçesinde İstanbul Dil Merkezinde B1 ve B2 sınıflarındaki öğrencilere altı haftalık bir gözlem süresi içinde nitel yöntem kullanarak 40 öğrenciye bir yazılı görüşme çalışması gerçekleştirilmiştir.

Yarı yapılandırılmış yazılı görüşmelerle, öğrencilerin motivasyonları ve konuya dair tutumları üzerine derinlemesine bilgi elde etme amacı güdülmüştür. Bu görüşmeler, öğretmenlerin deneyimlerine dayanarak dinleme sorunlarını gözlemleme, kaynaklarını belirleme, kullanılan yöntem ve stratejileri anlama ve öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için uygulanan metotları tespit etme hedefini taşımıştır.

Nicel-durum çalışması yöntemine dayalı çoktan seçmeli bir anket aracılığıyla öğrencilerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenirken yaşadıkları dinleme sorunlarını belirleme ve dinleme becerileri ile ilgili görüşlerini ölçme amacı benimsenmiştir.

1.4. ARAŞTIRMANIN GEREKÇELERI

Mısır'da yakından gözlemlenen eğitim sürecinde, (YEE)'de yabancı dil olarak öğrenim gören çoğu öğrencinin özellikle sınavlarda dinleme becerisinde sorunlarla karşılaştığı ve birçoğunun testleri geçemediği fark edilmiştir. Ayrıca Türkiye'de Türkiye burslusu olan ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi gören uluslararası yabancı uyruklu çoğu öğrencilerin hazırlık aşamasında dinleme becerisinde benzer şekilde güçlük çektikleri ve bunun öğrenim süresince olumsuz etkilediği yakından takip edilmiştir. Bu nedenle, dinleme becerisinin ve yaşanan sorunların daha derinlemesine, ayrıntılı olarak çalışılması ve çözülmesi için üzerine durulması gerektiği düşünülmüştür. "Dil becerileri, özellikle de anlama becerilerinden okuma üzerine yapılan araştırmaların sayısı göz önünde bulundurulduğunda dinlemeyle ilgili çalışmaların yeterli olmadığı söylenebilir" (Doğan & Öz Çakmak, 2014: 97).

Başka bir şekilde "Dinleme, dil eğitimi ve öğretimi uygulamalarının dayandığı temel dil becerileri içinde günlük yaşamda en fazla kullanılan beceri olmakla birlikte eğitimdeki önemi en az fark edilen, diğerlerine oranla daha çok ihmal edilen beceri durumundadır". (Doğan, 2011:15). Bu nedenle göz ardı edilen ve diğer dil becerileri kadar önemli olan dinleme becerisine daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLIKLARI

- Bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinde Yabancı Dil Olarak Türkçe öğrenen B1 ve B2 düzeyindeki 60 öğrenci ve 10 eğitmenle sınırlıdır.

- Çalışma, belirtilen düzeydeki öğrencilere uygulanmıştır; bu nedenle elde edilen bulguların ve sonuçların diğer düzeydeki öğrencilere genellenmesi mümkün değildir.

- Çalışma süresi, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi ile sınırlı olarak 6 hafta olarak belirlenmiştir.

1.6. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Araştırmada ele alınması gereken problem ve cevabı beklenen sorular şu şekildedir:

1. Dinlemenin diğer dil becerilerinden ayıran önemli özellikleri nedir?
2. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenirken karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Yabancı uyruklu öğrenciler, dinleme becerilerini nasıl geliştirebilir?
4. Dinleme yöntemleri ve teknikleri nelerdir?
5. Eğitimciler, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için hangi metotları kullanır?
6. Dinleme sorunları nedir ve nasıl çözülebilir?

1.7. VARSAYIMLAR

- Araştırmada kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilir araçlardır.

- Araştırmada kullanılan kaynakların doğru ve geçerli bilgiler sağladığı ön görülmektedir.

- Uygulanan anket ve görüşme sonuçları, doküman taraması ile uyum sağlamaktadır.

1.8. TANIMLAR

1.8.1. Beceri

Bireyin eğilimleri ve öğrenme yeteneklerine bağlı olarak bir görevi başarma ve bir süreci amaç doğrultusunda tamamlama yeteneği bir beceri olarak nitelendirilmektedir. Bu beceri, bilgi kullanma, düşünme, problem çözme, uygun yöntemleri uygulama, araç-gereç ve materyalleri etkili bir şekilde kullanma, elde edilen bilgileri başkalarına aktarma yeteneği gibi unsurları içermektedir.

1.8.2. Anlama-Alımlayıcı Becerileri

Okuma ve dinleme dil becerileri genellikle alıcı dil becerileri olarak adlandırılmaktadır. Göz ve kulak duyuları aracılığıyla alınan mesajlar kodlanmakta ve anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bu süreç, konuşma ve yazma dil becerilerini oluşturan anlatma becerilerine geçiş yapmaktadır. Anlamak için gerekli nitelikler arasında alfabeyi ve kelimeleri çözme, dilde akıcılık, güçlü kelime dağarcığı, cümle yapısını anlama, konuyla ilgili arka plan bilgisi ve çalışma belleği bulunabilmektedir.

1.8.3. Üretimsel Becerileri

Bireyin, dil kurallarına uygun bir biçimde kendi kelime dağarcığını kullanarak cümleleri doğru bir şekilde kurma yeteneği, sözlü ve yazılı iletiyi etkili bir biçimde aktarma, düşüncelerini açıklama ve iletişim kurma becerilerini içermektedir. Başka bir deyişle, alıcının bilgileri anlama yeteneği ve bu bilgileri kendi sözleri ve kavramlarıyla tekrar ifade etme sürecidir.

1.8.4. Web 0-1

Web 0-1 araçları, web geliştirme ve tasarım aşamalarında kullanılan yazılımlar, platformlar ve kaynaklar için bir terimdir. Bu araçlar, web sitesi oluşturmak, tasarlamak, test etmek ve yönetmek için kullanılmaktadır. Bu araçlar öğretici etkinlikler tasarlama konusunda etkisini göstermektedir.

1.8.5. Web 0-2

“Web 2.0 terimi, 2004 yılında O'Reilly tarafından tanımlanarak, web teknolojilerindeki gelişmeleri ifade etmek üzere ortaya çıkmıştır. Bu kavram, özellikle kullanıcı topluluklarına dayalı olarak gelişen ve sosyal ağlar, bloglar, wikiler, chat odaları, forumlar, fotoğraf albümleri, ağ sunumları gibi çeşitli kişisel hizmetleri içeren ikinci dalgayı belirtmek amacını taşımaktadır” (Yılmaz, 2021: 344).

Web 0-2 dönemi, kullanıcı deneyimini artırmak, hızlı ve etkileşimli uygulamalar geliştirmek ve daha önce mümkün olmayan özellikleri kullanılmaya açık kılma açısından önemli gelişmelere sebep olmuştur.

1.9. İLGILI ÇALIŞMALAR

- **Abdullah Kaldırım ve Hikmet Delgeç’in** yürüttüğü ‘**Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrencilerin Dinleme Esnasında Karşılaştıkları Sorunlar**’ adlı çalışma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği ortamlarda öğrencilerin dinleme esnasında yaşadıkları sorunları ve dinleme becerisinin gelişimine yardımcı olan faktörleri ele almaktadır. Bu bağlamda, B2 seviyesinde Türkçe öğrenen üniversite öğrencilerinin dinleme sorunlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma, nitel araştırma yöntemini temel alarak desenlenmiş ve olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, Dumlupınar Üniversitesi TÖMER'de eğitim gören 8 öğrenci katılımcı olarak seçilmiştir. Veriler, örnekleme dahil edilen öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

  Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacılar tarafından yönetilmiş olup, görüşmelerin yapıldığı mekân önceden hazırlanmış ve gerekli ekipmanlar sağlanmıştır. Katılımcılardan ses kaydı alınmadan önce yazılı izinler alınmış ve görüşmelerin kayıtları toplamda 128 dakika sürmüş ve daha sonra analiz

edilmek üzere transkript edilmiştir. Analiz sonucunda, toplamda 140 sayfa veri elde edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin dinleme sorunları iki ana tema altında toplanmıştır: dinleme anlayışını kolaylaştıran faktörler ve dinleme anlayışını zorlaştıran faktörler. Katılımcılar, aksanlı konuşma, deyimler ve atasözlerinin sık kullanımı, anlamı bilinen sözcük varlığının yetersizliği, konuşmacının ses tonu ve hızlı konuşması gibi durumlarda dinlediklerini anlamada zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan, bilinen diğer diller, geniş kelime haznesi, ilgi çekici konular, görsel ve işitsel unsurların kullanımı ile konuşmacının jest ve mimiklerinin dinleme anlayışını kolaylaştırdığı görülmüştür.

- **Gülden Tüm**'ün Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi'nde yayımlanan '**Çok Uluslu Sınıflarda Yabancı Dil Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sesletim Sorunları**' adlı çalışmasında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde yaşanan sesletim sorunlarına odaklanılmıştır. Özellikle farklı dil ailelerinden gelen öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Türkçe sesbirimlerinin doğru şekilde telaffuz edilmesinde zorluklar yaşandığı belirtilmiştir.

  Çalışmanın amacı, Türkiye'de bulunan Erasmus öğrencilerinin Türkçe konuşurken sesletim sorunlarıyla karşılaşmalarının nedenlerini, sesbirimlerini oluştururken hangi dillerden faydalandıklarını, ses düşmesi veya türemesi gibi durumları, olumlu/olumsuz aktarımların nedenlerini ve sorunları çözmek için kullandıkları stratejileri araştırmaktır.

  Araştırmada, Ankara Üniversitesi TÖMER'in Yeni Hitit 1 kitabında yer alan 102 sözcükten oluşan bir metin kullanılmıştır. Metin seçiminde, diğer dillerde olmayan harflerin çoğunlukta olmasına özen gösterilmiş, ayrıca derslerin başlamadan önce öğrencilere çalışmanın amacı anlatılmış ve kayıt için izin istenmiştir. Öğrencilerden kendilerine verilen metni yüksek sesle okumaları

istenmiş ve sesleri doğal bir şekilde seslettikleri varsayılmıştır. 102 sözcükten oluşan bu metnin okuma hızı 1.86 ile 2.80 dakika arasında değişmiştir.

Okunan metinler bir odada ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş, daha sonra kaydedilen bu veriler, iki Türk dili öğretmeni tarafından dinlenerek, sesletim sorunları belirlenmiş ve listelenmiştir. 102 sözcükten (619 sesbirim) oluşan metindeki her birim ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmiş ve ünlü ya da ünsüz harfle başlayan sözcüklere göre gruplandırılmıştır.

Verilere dayanarak, sesli harfle başlayan sözcüklerin sesbirimlerinin ülkeler arasında farklılık ve benzerlik gösterdiği belirtilmiştir. Öğrenciler, Türkçedeki sesleri doğal algılarıyla taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle /ö, ü, ı/ gibi Türkçede olmayan sesbirimlerini kendi dil alfabelerine göre seslettikleri varsayılmıştır. Sesletim sorunlarının nedenlerini anlamak için öğrencilerle yapılan görüşmelerde, özellikle sesli harflerle başlayan sözcüklerde zorluk çektikleri ve sesleri öğrenmek için zaman gerektiği ortaya çıkmıştır. /ı/ ve /ü/ gibi harflerin doğru şekilde üretilmemesinin iletişimde zorluk yarattığı belirtilmiştir.

Başka dillerde olmayan /ğ, ç, ş/ gibi sesbirimlerini öğrenciler, kendi dil alfabelerindeki benzerliklere göre seslettikleri görülmüştür. /g/ harfi ise farklı dillerde farklı şekillerde seslendirildiğinden, öğrencilerin bu harfi seslendirirken değişiklik yaptıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin bilmedikleri yabancı sözcükleri anlama stratejileri arasında tahminde bulunma ve kendi dillerindeki benzer sözcüklerden yardım alma önemli bir yer tutmaktadır. Öğrenciler ayrıca, öğrenilen yapı ve sözcüklerin sık sık tekrar edilmesi ve yüksek sesle okunması gibi stratejileri kullanmaktadırlar.

Sonuç olarak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sesletim sorunlarının çözümü için öğrencilere aktif destek sağlanması ve derslerin sonunda sorunlu sesbirimlerin tekrar edilmesi önerilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin sesletim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için görsellerle desteklenmiş sesletim listeleri hazırlanması gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. DİLİN TANITIMI

"Dil" kelimesinin eş anlamlısı olarak "lisan" terimi bilinmektedir. Dil, insanların hislerini, duygularını, ruh hallerini, düşüncelerini ve ihtiyaçlarını iletmek amacıyla kullandıkları seslerin birleşiminden oluşan, mantığa dayanan bir iletişim aracıdır.

TDK sözlüğüne göre dil, ağız boşluğundaki etli, uzun, hareketli bir tat alma organıdır.

Dilin teorik tanıtımı ise; kuralların diziminden oluşan, kendi kuralları içerisinde gelişen güncel bir sistemdir. Bu yüzden dil sürekli olarak gelişmekte ve çeşitli kültürel faktörlerden ve güncel olaylardan etkilenmektedir; bu da onu yeni terimlerin, kelimelerin, ifadelerin ve üslupların ortaya çıkmasıyla sürekli bir gelişim içinde tutmaktadır. Her dilin kendi kurallarına mahkûm kaldığı için ağızdan çıkan her ses konuşmayı şekillendirmemektedir.

Vardar, "Hiçbir dil başkasıyla çakışmaz ve değişik oranlarla da olsa, ayrılıklar hiçbir durumda ortadan kalmaz" diyerek dillerin kendine ait farklı özellikler ve ayrılıklarının olduğunu belirlemiştir (Vardar, 1978: 67).

Dilin önemli unsuru olan harfler belirli kurallar çerçevesinde bir araya gelerek sesleri, seslerin birleşerek sözcükleri, sözcüklerin sıralanarak cümleleri oluşturmaktadır. "Dil, insan deneyiminin toplumdan topluma farklılık gösterecek şekilde anlamsal içerik ve sesli anlatım birimlerini ayırt eden bir iletişim aracıdır" (Martinet, Çev:. Vardar, 1998: 29).

Dil; bir milletin hüviyetini belirleyen, bir halkı özelleştiren, birleştiren, kültürünü yansıtan ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir mirastır. Ergin'e göre "dil, insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen bir unsurdur" (Ergin, 1988: 6).

Dil, bir toplumun sosyal sınıfları arasında iletişimi sağlamak, geçmişin mirasını korumak ve kültürel mirası gelecek nesillere aktarmak için kritik bir araçtır. Gemalmaz'a göre "Dil, sözlü ve yazılı işaretlerden ve bu işaretlerin düzenini kuran kaidelerden teşekkül etmektedir" (Gemalmaz, 2010: 35).

Korkmaz'a göre ise dil, insanlar arasında karşılıklı iletişim aracı olarak kullanılan duygu, düşünce ve isteklerin, her toplumun kendi yapılarına göre şekillenmiş ortak kuralları yardımıyla ses, şekil ve anlam bakımından ifade edilmesini sağlayan, seslerden örülü, çok yönlü ve geniş bir sistemdir (Korkmaz, 1992: 43).

Başka bir tanımla "dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine özel kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanla da atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş sosyal bir müessesedir" (Ergin, 2019: 25).

Aksan (2007), anne karnında edinilmeye ve oluşmaya başlayan dil, insana özgü bir yapı olduğunu ve sözlü ya da yazılı araçlar aracılığıyla aktarıldığını ifade etmiştir.

Bahsedilen tanımların çoğunda, dilin bir sistem olduğu ve bu sistemin içinde belirli kuralların geçerli olduğu açık ve net bir şekilde ifade edilmekte; genel olarak bu ifadeler aynı amaca hizmet etmektedir.

2.2. DİLİN DOĞUŞU

Dilin kökeni konusu birçok dilbilimci ve düşünür tarafından her zaman soru işareti ve merak uyandırıcı araştırma konusu olmuştur, ancak bu konuda yapılan bilimsel araştırmalara rağmen dillerin nasıl ortaya çıktığı ve geliştiğine dair spesifik kaynaklar bulunamamaktadır.

Sevim (2019), insanların kendini ifade etme ihtiyacı duymuş ve bunu yazma ve konuşma ile gibi çeşitli şekillerde ortaya koymaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

Dilin doğuşuna dair ilk sözlerin yansıma sözler olduğu görüşler vardır. Bunlar doğadan meydana gelen takırdatmak, şırıltı, horultu, patırdamak gibi sesler ve

olayların aynen taklit edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Diğer bir anlatımla acıma (aaah), şaşırma (ohh) gibi duygulardan dolayı çıkarılan sesler o duyguların taklidi olmuş ve söylenmeye başlanmıştır.

Hz. Âdem'in bütün dilleri bilme yeteneği, bir mucize olarak kabul edilmektedir. Hz. Âdem'in öğrendiği dilleri çocuklarına aktararak çocukları, öğrendikleri dillerle ayrı yerlere dağılarak farklı dillerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bundan dolayı bazı dilciler, ele geçen ilk metinlerin dini olmasından dolayı dilin doğuşunu dini metinlere bağlamaktadır.

Hz. Âdem (As.)'in bu mucizesi de kuran-ı Kerim'de anlatılmaktadır. Hazretine her şeyin ismini, mahiyetini, bütün dillerin ve lügatlerin öğretilmesi anlamında gelmektedir. "Ve alleme Âdem'e el-esmâe kulleha"- وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا (Bakara süresi :31-33)'nin ayet-i kerimelerinde bu husus genişçe anlatılmaktadır.

Bu kanıta istinaden Allah, topraktan yaratılan yerdeki hayvanlar, gökteki kuşlara ne ad vereceğini göstermek üzere hepsini Hz. Âdem (As.)' e getirip her birine ne ad verdiyse o adla anılmıştır.

Dillerin farklı olması, insanların birbirlerini tanımalarını sağlayan bir imkândır. Dilin ayrılması, farklı insanlar ve milletler arasında tanınma amaçlı olarak Allah tarafından yaratıldığına dair bir kanıttır. "Ve ce'alnâkum şu'ûben ve kabâile lite'ârafû - وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوٓ" (Hucurât Suresi 13. Ayet). Bu ayet dilin ayrıldığına dair bir başka Kanıt olarak görülmektedir.

Ancak dilin evrimi zamanla oluşarak bir dilden diğerine çeşitli etmenlerle farklılıklar göstermektedir. Dil, zaman içinde normal müdahaleleri kabul ederek kuralları içinde gerçekleşmektedir. Başka bir deyişle dil canlı bir varlık olduğundan dolayı zaman zaman birtakım değişikler, kendi bünyesinden doğan çeşitli sebeplerden dolayı bazı gelişmeler göstermektedir. "Fakat dil kendi bünyesine uygun normal bir müdahaleyi kabul eder, bütün değişikler ve gelişmeler dil kaideleri çerçevesinde cereyan ederler" (Ergin, 2020: 26**).**

Bu sebeple bugün dünyada konuşulan bütün dillerin Hz. Âdem (As.)'in çocuklarından kalındığı söylemek eksik olur. Çünkü zamanla bir dilden birkaç dil

türemiş; lehçe farklıları, kültür farkı ve dış elemanların değişikleri, bir dilden farklı bir dil haline getirmiştir. Mesela; bugün Türkçe konuşan iki yüz milyon insan üzeri bulunmaktadır. Fakat ayrı ülke, kültür ve çevrede yaşamın etkisiyle aslında bir olan Türk dili kazakça, Kırgızca, Çağatayca, Uygurca, Göktürkçe gibi telâffuz, konuşulması gibi bazı farklıklar arz ederek ayrı bir dil hâline getirmesine neden olmuştur. "Dillerin akraba olduğu ve akraba oluşlarının dillerin cümle yapısı, kelime türetimi vs. konularda birbirine benzediği söylense bile dillerin zaman geçtikçe sözvarlığı ve dilbilgisi yönünden ayrıştıkları görülmektedir" (Durmuş & Okur, 2018: 17).

Dil akrabalığı ya da dil ailesi terimi, birbiriyle aynı kökten gelen akraba dil topluluğuna verilen addır. Aynı dil ailesine mensup dillerin, aynı kökenden, aynı ilkel dilden türediği kabul edilmektedir (Karaağaç, 2019: 69**).**

Kuranı kerimde dillerin ayrı olması Allah'a özgü bir küvet olduğuna ışık tutmuştur. "Gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin birbirinden farklı olması da onun kudretinin delillerindendir. Şüphesiz ki, bunlarda bilenler için ibretler vardır-وَمِنْ اٰيَاتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ وَاَلْوَانِكُمْ ۗ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِّلْعٰلِمِيْنَ" (Rum süresi: 30-22). Ancak kitabı Mukaddes'in anlatımımda konuşma ve ad koyma yetisinin insana özgü olduğu belirttirilmekte ve bu yetenek insanı hayvanlardan ayırmaktadır.

Dilin doğuşu ile ilgili dini kanıtlardan ötürü kesin bir kaynak bulunmamaktadır. "Geleneksel düşünceye göre, dilin doğuş tarihi hakkında kesin bir yargıya varmak zordur. Dil bilgisiyle ilgili en eski yazılı belgeler ancak 5500 yıl kadar öncesine dayanmaktadır. Dilin evrimi karmaşık bir süreçtir ve dilbilgisinin inceliklerini ortaya koymaktadır" (Karaağaç, 2019: 70**).**

Yıldırım ve Arı ise "Yeryüzündeki tarihî ve modern bütün diller gerçek anlamda çok gelişmiş sistemlerdir. İlk yazılı belgelerin ait olduğu dil olan Sümerce, Hititçe vb. pek çok antik dilin gramerleri yazılmıştır. Bunların hiçbiri modern dillerden geri değildirler" diye söz etmektedirler (Yıldırım & Arı, 2019: 2).

Sonuç olarak evrimi çok uzun bir süreç boyunca gerçekleşen ve tam olarak asil doğuşu bilinmeyen dil, sürekli değişim halinde ve farklı özellikler benimsemektedir.

2.3. DİLİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Günümüzde dil çeşitliliğiyle ilgili yapılan son istatistiklere göre, lehçeler hariç olmak üzere 7000'den fazla dil bulunmaktadır. Ancak, bu dillerin sadece 4270 civarında aktif olarak kullanıldığı ve yaklaşık 2840 dilin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu belirlenmiştir. Bu durum, bugün konuşulan dillerin yaklaşık %40'ının risk altında olduğunu ve çoğunun sadece 1000 kişiden az tarafından konuşulduğunu göstermektedir. Türk dilleri arasında ise eski Türkçe, eski Uygurca, Çağatayca ve Harezmî'ce dillerinin yok olduğu tespit edilmiştir.

Çoğu dilin maruz kaldığı kültürel değişimlerin nedeniyle dilin doğuşundan bugüne kadar kaç dilin yok olduğunu bilmek oldukça zor ve imkânsızdır.

Dil, hecelerden oluşan seslilik özelliğine sahiptir. Topluma ve millete uyum sağlayan toplumsallık, bireylerin farklılıklarına özen gösteren bireysellik, insanlar arasında iletişim sağlayan ve ihtiyaçları karşılayan iletişimsellik, farklı boyutları ve unsurları kapsayan bir boyutluluk sunmaktadır.

Dil, dilbilgisi, sözdizimi ve kuralları koruyan bir bütünlüğe sahiptir. Aynı zamanda canlılık, doğallık ve tabiata uyum sağlama yeteneğiyle yenilikçidir. Ön ekler, kökler ve son ekler gibi mevcut ögeleri birleştirerek yeni sözcükler ve cümleler oluşturabilme yeteneği, dilin üretkenliğini vurgulamaktadır.

Dilin doğduğu doğaya ve yere göre değişik anlamlar katan ulusallık, dilin sosyal boyutunu öne çıkarmaktadır. Sosyalleşme, bağlılık, ortaklaşma, esneklik ve çok işlevcilik gibi nitelikler, dilin zenginliğini ve çeşitliliğini artırmaktadır. "Dil, mevcut olan olmayan, yaratıcı ve yaratılan, hayal edilen ve bilinen, zannedilen ve vehmedilen her şey hakkında kabulle ya da inkarla konuşur; ilimin uzandığı her alanı anlatır, zira dildeki bu özellik, başka hiçbir uzuvda yoktur; göz ancak renkleri ve şekilleri görebilir, kulak yalnız sesleri işitebilir, el cisimlere dokunabilir. Bütün uzuvların işleri sınırlı olup her şeye ulaşamazken dilin ise ha'dı hududu yoktur" (Turan, 2019: 9). Bu sebeple dili anlamak, evreni anlamak demektir.

Dil, düşünülemeyecek kadar çok yönlü, değişik açılardan bakılınca farklı nitelikleri beliren, çözülemeyen birçok sırrı barındıran büyülü bir varlıktır" (Aksan, 1995:11).

Genel olarak, bir dilin pürüzsüz olduğu söylenemez. Dil, kendine özgü kurallarının yanı sıra sürekli olarak evrensel etkilerle yeni kelimeler ve güncel konulara bağlı terimler edinmekte ve bu da onun özelleşmesine neden olmaktadır. "Dünyada saf dil yoktur, her dil diğer bir dilen mutlak şekilde etkilenmiştir. Bu diller zamanla kendilerine ait ses ve yapı özelliklerini göstererek bağımsız dil olma vasfını kazanılmıştır" (Durmuş & Okur, 2018: 18).

Dillerin bazıları yapı bakımından, diğerleri ise köken ve kaynak bakımından birbirlerine benzemektedir. Ancak, benzerliklerin doğrudan akrabalık ilkesiyle ilişkilendirilmemesi önemlidir. Genel olarak, temel ihtiyaçları ifade eden kelimelerin diller arasında ortak olması durumunda, bu dillerin birbirleriyle akrabalık ilişkilerini değerlendirmek mümkündür. "Ancak, diller arasındaki benzerliklerin ve bağlantıların, bir dilin diğerine büyük miktarda kelime vermesi veya alması nedeniyle doğrudan akrabalık ilkesiyle ilişkilendirilmemesi gereklidir. Genel olarak, temel ihtiyaçları ifade eden kelimelerin diller arasında ortak olması durumunda, bu dillerin birbirleriyle akrabalık ilişkilerini değerlendirmek mümkündür" (Turan, 2019: 47**).**

2.4. DİLİN ÖNEMİ

Dil, milletlerin yönetilmesi, güçlendirilmesi, rehberlik etmesi ve bir topluluğun sahip olduğu söz, mal, mülk, güç ve iktidar gibi unsurlarla bir milletin başarılarına katkı sağlaması bakımından etkili bir araç olarak kabullenmektedir. Dil, bir topluluğun kimliğini ve birliğini korurken, aynı zamanda kültürel mirasın aktarılmasını ve bir milletin varlığını sürdürmesini desteklemektedir. Dil, iletişim aracı olmanın yanı sıra toplumsal, kültürel ve siyasal boyutlarıyla bir milletin varoluşunu şekillendiren önemli bir unsurdur.

Konfüçyüs; “dil kusurlu ise kelimeler düşünceyi iyi ifade edemez, düşünce iyi ifade edilemezse, görevler ve hizmetler gereği gibi yapılamaz, görev ve hizmetin gerektiği şekilde yapılamadığı yerlerde âdet, kural ve kültür bozulur, âdet, kural ve kültür bozulursa, adalet yanlış yollara sapar, adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte, bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir” diyerek dilin önemini vurgulamıştır.

Dil, bir müessesedir. Emerson'un ifadesine göre, “dil, herkesin birer taş eklediği bir yapıdır”. Bu yapıyı inşa etmek ve korumak, dilin hazine gibi muhafaza edilmesi ve milletin hüviyetinin korunması anlamına gelmektedir. Çünkü, “kul imanın hakikatine erişemez, dilini hazine gibi muhafaza etmedikçe” (Taberâni).

Bir milleti yok etme yolu dillerini yok etmekle başlamakta çünkü; “diller, milletlerin en aziz, en tılsımlı, en kıymetli servetleridir” (Banarlı, 1972: 6).

Başka bir deyişle Ahmet bin Hanbel’in dediği gibi “bir kulun imanı doğrulmaz, kalbi doğrulmadıkça; kalbi de doğrulmaz dili doğrulmadıkça”. Bu ifadeler, dilin önemini doğrudan vurgulamaktadır.

2.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE ÖNEMİ

Teknoloji gelişmelerle paralel olarak yaygınlaşan yabancı dil öğretimi son zamanlarda ihtiyaç haline dönüşmüştür. Yabancı bir dil bir bilim olarak edinmenin yanı sıra iş fırsatlarının kapsını açan bir anahtardır. Demirel, dünya üzerinde bu kadar çok dilin bulunmasına rağmen git gide artan uluslararası ilişkiler nedeniyle ulusların kendi ana dilleriyle iletişim sağlamalarını yetersiz kalmakta ve diğer ülkelerin dillerini öğrenme gereksinmesi ortaya çıkmaktadır (Demirel, 2004: 4).

Yabancı dil öğreniminin önemi, günümüzde sadece dilbilgisi ve kelime dağarcığı öğrenmekle sınırlı kalmayıp tarih, coğrafya ve kültür gibi daha detaylı konulara yönelmiştir. Bu değişimle birlikte, yabancı dil öğrenme yaklaşımları da evrim geçirmektedir.

“Dünyamızda 1900'lü yıllardan günümüze kadar amaç ve ilkeler açısından birbirinden farklı özellikler taşıyan çeşitli dil öğretim yaklaşımları uygulanmış, eskiden dil öğretiminde dilbilgisi, kelime, kültür gibi yaklaşımların benimsendiği gözlemlenmiş, eğitim sürecinde dil bilgisi kuralları, atasözleri, edebiyat, tarih, coğrafya, genel kültür gibi konulara vurgu yapılmış. Ancak, bu anlayış 1950'li yıllara doğru değişmeye başlamış ve dil öğretiminde iletişim kurma ön plana çıkmıştır” (Güneş, 2011:123).

Yabancı dil öğrenmek, dünya çapında seyahati kolaylaştırmakla kalmayıp aynı zamanda farklı kültürleri ve toplumları yakından tanıma, yerel insanlarla iletişim kurma kabiliyeti kazandırarak bireylerin kültürel farkındalığını artırmakta ve daha geniş bir bakış açısına sahip olmalarına katkıda bulunmaktadır. Birden fazla lisan bilmek, iletişim kurma yeteneğini geliştirmenin yanı sıra zihinsel kapasiteyi artırarak problem çözme becerilerini, hafıza kapasitesini ve mantıksal düşünme yeteneklerini geliştirmektedir. Yabancı dil bilmek, yurt içi ve yurt dışında daha fazla eğitim imkânları sunarak özgüveni artırmakta ve kişisel başarı hissi yaratmaktadır.

2.6. TÜRK DİLİ

Dünya genelinde 83 milyon kişi üzeri Türkçe konuşmaktadır. Bu, Türkçeyi en çok konuşulan 16. dil yapmaktadır. Türk dillerini konuşan toplam insan sayısı, Türkçe, Özbekçe, Azerice ve Kazakça ile yaklaşık 132 milyon kişidir. Ural-Altay dil ailesinden türeyen sondan eklemeli Türk dilinin en yakın akrabaları Azerice, Türkmence, Özbekçe, Kırgızca ve Tatarca'dır. Türkçe, Orta Asya'da milattan önceki yüzyıllarda konuşulmaya başlanan ve zaman içinde evrim geçiren bir dildir. **Ethnologue'a** göre Türkçe, yaklaşık 83 milyon konuşur ile dünyada en çok konuşulan 16. dildir. Türkçe bugün 83 milyon üzere toplam konuşmacıya sahip bir dildir.

Türkçe; Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ulusal resmi dil statüsüne sahiptir. Aynı zamanda Türkmenistan’da da resmi dil olarak kullanılmaktadır. Türkçe ayrıca Azerbaycan, Özbekistan,

Kazakistan, Kırgızistan ve diğer bazı Orta Asya ülkelerinde de yaygın bir şekilde kullanılan bir dildir. Bunun yanı sıra, Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere ve ABD gibi ülkelerde de Türkçe konuşan göçmen topluluklar mevcuttur. Bu nedenle, Türkçe dünya genelinde milyonlarca kişi tarafından ikinci bir dil olarak da konuşulduğu kabul edilmektedir.

Türkçe, eski Türkçe olarak bilinen Osmanlı Türkçesi'nin 1928 yılında modernize edilmiş bir formudur. 20. yüzyılda dildeki bazı Arapça ve Farsça sözcüklerin yerine Türkçe kökenli sözcüklerin alınması ve dilin basitleştirilmesi amacıyla çeşitli reformlar yapılmıştır. Günümüzde Türkçe, Latin alfabesi kullanılarak yazılır ve modern bir dil haline gelmiştir. "Türkiye Türkçesi'nin, aslında dünyanın en güzel sesli dillerinden biri olması üzerinde, dokuz yüz yıllık bir zamandan biri, en büyük coğrafi tesir hiç şüphesiz, Anadolu ve Balkanlar Türkçesi'nin tesirleridir. Fakat Türkçe tıpkı Türk milleti gibi, tarihin bu dokuz asrında ve dünyanın üç kıtası üzerinde yeni bir imparatorluğu kurmuştur" (Banarlı, 1972: 31).

Türkçe, yazılı kaynaklara ilk kez 8. yüzyılda Orhun Abideleri olarak bilinen iki anıtta rastlanmaktadır. Ancak bu, Türkçenin icat edildiği anlamına gelmez; zira dil, evrim süreciyle oluşan bir fenomendir.

"Halk Türkçesi, tıpkı anne sütü gibi büyüyen vücutlar, gelişen dimağlar, dil ve kültür yollarında şahlanan insanlar ve milletler için kâfi değildir" (Banarlı, 1972: 210).

Türkçenin bazı özellikleri arasında eklemeli bir dil olması, Türkçe kelimelerde gramatikal cinsiyet ayırımının bulunmaması, kelime başında belirtme edatı getirilmemesi, bol vokal içermesi, cümle yapısının özne-nesne-yüklem şeklinde yapılandırılması, kelime köklerinde değişim yapmadan yapım ekleriyle yeni sözcüklerin türetilmesi bulunmaktadır. Türkçenin özelliklerinden bir tanesi de isim çekimlerinde iyelik ekleri kullanılarak cümlede ifade edilen kişi, zaman, durum ve sayı gibi özelliklerine göre vazife değiştirmesidir.

Türkçenin özelliklerinin yanı sıra, zorluklarından şu şekilde bahsedilmektedir:

- Türkçe, kelime köklerine ekler ekleyerek yeni kelimeler oluşturan eklemeli bir dildir. Bu ekler, zaman, çoğul, olumlu/olumsuz, şahıs, nesne, yönelme,

ayrılma, yakınlık/uzaklık gibi çeşitli anlamları ifade eder. Bu eklerin kullanımı, dil öğrenenler için bazen karışıklık yaratabilir ve diğer dillere göre daha fazla kelime öğrenmeyi gerektirebilmektedir.

- Türkçede bazı sözcükler, benzer görünümlü sözcüklerle aynı şekilde yazılır ve telaffuz edilir, ancak farklı anlamları ifade eder. Bu durum da kafa karışıklığına neden olabilmektedir.
- Türkçe'nin gramer yapısı, diğer dillerden farklılık göstermektedir. Örneğin, Türkçe cümleleri genellikle özne-yüklem-nesne şeklinde yapılandırılmaktadır. Bu, diğer dillerin gramer yapısından farklı bir yaklaşım olduğu için öğrenenler için zorluk yaratabilmektedir.

2.7. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türk kültürü ve tarihine olan ilgi ve merakın artmasıyla birlikte son yıllarda önemli bir konu haline gelmiştir. Türkçe'nin yaygınlaşmasıyla birlikte öğretimi için birçok yöntem ve materyal geliştirilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türkiye'nin kültürel ve ekonomik öneminin artmasıyla birlikte giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretme güdüsü kadim yıllara dayanmaktadır. "Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi serüveni Kaşgarlı Mahmut'un 1072-1074 yılları arasında yazdığı Divanı-ı Lügat-it Türk ile başlamaktadır" (Göçer, 2018: 171).

"Türkiye'de Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten kurumların tarihi çok yenidir. 1932 yılında Atatürk'ün önderliğinde kurulan 'Türk Dili Tetkik Cemiyeti'- Türk Dil Kurumu, Türkçenin gelişmesi, özleşmesi ve güzelleşmesi için önemli çalışmalarda bulunmuştur. Ancak Türkiye'de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusu bugüne kadar çalışma programına bile alınmamıştır. Bu nedenle, yabancılara Türkçe öğretimi kurumsal olarak ilk kez bazı üniversitelerde yabancı öğrencileri hazırlamak üzere başlanmıştır" (Göçer, 2018: 173).

Yakın tarihte, 1984 yılında Ankara Üniversitesi'nin TÖMER'i kurmasıyla Türkçenin yabancılara sistemli bir biçimde öğretilmesi ile ilgili araştırmalar yapılmaya

başlanmıştır. Bu gelişmeler ardında "Ankara üniversitesi bünyesinde 1984 yılında kurulan TÖMER ile yabancılara Türkçe öğretimini kurumsal olarak ele alınmaya başlanmıştır" (Yıldız & Tunçel, 2015: 117). Ancak, "Türkiye'de 1950 yılından sonra üniversiteler bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ciddi biçimde ele alınmaya başlanmıştır" (Göçer, 2018: 172).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde genellikle dil seviyelerine dayalı bir müfredat kullanılmaktadır. Bu seviyeler genellikle başlangıç, orta düzey ve ileri düzey olarak sınıflandırılmaktadır. Öğrenciler, kendi dil yeteneklerine ve hedeflerine uygun seviyede ders almaktadırlar.

İkinci dil öğreniminde farklı güdülenmeler söz konusu olabilmektedir. Bir amaca erişmek için araç olarak dilin öğrenilmesi (enstrümantal), amaç dilin ait olduğu topluma katılmak amacıyla, dil kültürünü de benimseyerek dilin öğrenilmesi (integrative), başarıya etkileri açısından iki tür arasında önemli bir farklılık görülmemekle birlikte, dil öğretiminde iki farklı güdülenme de dikkate alınmalıdır (Demircan, 2005: 207-208).

Yabancı dil sürekli anadile karşı savaşmak durumundadır. Böyle olunca ana dile benzeyen yabancı diller (sözcük vurgusu, sesleme düzeni, erillik-dişilik, alfabe gibi bakımlardan) daha rahat öğrenilebilmektedir (Başkan, 2006: 40-41).

Bu sebeple "dil öğretiminde dört temel becerinin kullanımına ilişkin "anlama" ve "anlatma" tutumlarından söz etmek gerekir. Anlama; okuma (göz) ve dinleme (kulak) becerileriyle anlatma ise yazma (el) ve konuşma (dil) becerileriyle ilgilidir". (Demir, 2014:147).

Bu bilgilere dayalı "Okuma ve yazma işlemleri yazılı dil kolları, dinleme ve konuşma işlemleri sözlü dil kollarıyla gerçekleşmektedir. Dil öğretiminde önce dinleme daha sonra konuşma ve önce okuma ardından yazma becerileri geliştirilmeye çalışılmalıdır" (Başkan, 2006: 55-56).

Demir'e göre "Yetişkinlerde ikinci dil edinci iki yolla gelişmektedir: birincisi edinim, ikincisi öğrenim. Edinim bilinç-altı bir süreç olduğu için öğrenci edindiği kuralların farkında olmaz, neyin doğru olduğu sezgisini kazanır. Öğrenim ise bilinçli

olup dil bilgisi kurallarının öğrenilmesi yoluyla gerçekleşir. Öğrenim aşamasında amaç-dili (yabancı dil) konuşanlarla yeterli ilişki kurulur ve ruhsal açıdan amaç-dile açık olunursa girdiler (dil bilgisi kuralları) alıma dönüşür" (Demir, 2014: 147).

Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar, Türkçe öğretiminde kullanılan materyallerle etkileşim kurarak dil becerilerini geliştirebilirler. Bu materyaller arasında dil öğrenim setleri, Türkçe öğretim kitapları, Türk filmleri, müzikler ve internet kaynakları bulunur. Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemler arasında dilbilgisi, kelime hazinesi ve dil pratiği odaklı yöntemler yer alır. Ayrıca, konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerileri de dengeli bir şekilde öğretilir. Türkçe öğretimi, Türkiye'de birçok üniversitede yabancı dil olarak öğretilmektedir. Ayrıca, Türkçe öğretim merkezleri de bulunmaktadır. Bu merkezler, yabancılara Türk dili eğitimi verirken aynı zamanda Türk kültürünü de tanıtmayı amaçlar.

2.8. DİNLEME

Kubbealtılugatı sözlüğüne göre dinleme; işitmek için kulak vermek, söylenen sözü dikkate alıp ona göre davranmaktır. Dinleme, bir dinleyicinin konuşmacıya gösterdiği ilgi, dikkat ve odaklanma işlevini ifade etmektedir. Dinlemek, karmaşık zihinsel süreçlere dayanan bir beceri ve sanat olarak kabul edilmektedir. Bu beceri, zihinsel düşünmeyi gerektirdiği için öğrenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca geçmişte teknolojinin eksik olduğu dönemlerde farklı kültür ve bilimlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında büyük bir önem üstlenmiştir. Dinleme, konuşmanın bir parçasıdır ve etkili iletişim sağlamak için çok büyük bir öneme sahiptir. Dinleme becerisi, iletişim sürecinde aktarılan mesajları doğru bir şekilde alma, algılama ve yorumlama aracıdır. Söyleneni dikkatle işitmek, duyulanları anlamaya çalışmak, anlaşılanları değerlendirip yorumlamak, iletişimin geniş bir yelpazesine erişmeyi ifade etmektedir. "Dinleme, işitilenleri kavramak için gerçekleştirilen zihinsel faaliyetlerin bütünüdür" (Aytan, 2019: 112).

Dinlemek, kulağa değinen tüm bilgilerin arasında önemli olanlara dikkat harcamak ve ona uygun karşılık vermekten ibarettir. Şengül'e göre dinleme, bireylerin

çevresinde dikkat ederek seçtiği sözlü mesajları ön bilgilerini kullanarak yeniden yapılandırıp söze dökmektir (Şengül, 2019: 23-42).

Göğüş'ün ifade ettiğine göre ise dinleme, işitmekten ziyade, ruhsal bir olaydır; konuşmayı takip ederek söylenenleri anlamak amacıyla dikkat harcama ve bir sonuç çıkarma olayıdır (Göğüs, 1978: 228).

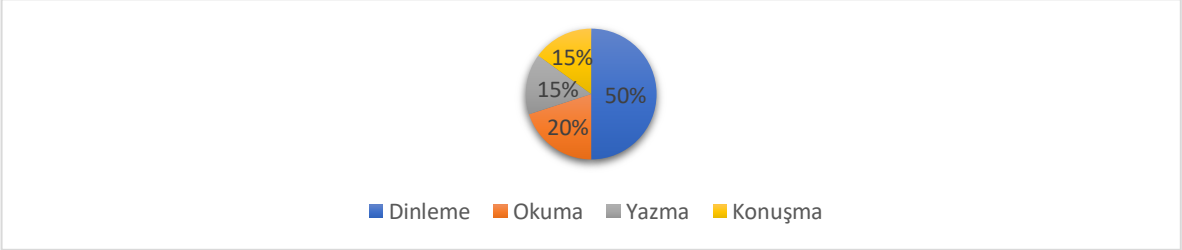
"İşitmek, anlamayı, anlaşılan bilgileri önceki bilgilerle bütünleştirmeyi ve gerektiğinde cevap vermeyi içeren aktif bir süreçtir" (Wolff, Marsnik, Tacey & Nichols, 1983. Akt: Doğan, 2007: 4). Demek ki; dinleme aksiyonu, bir kişinin ifadelerini kavramasını, zihninde yapılandırması, karşılıklı sorular sormasını ve hazır cevaplar vermesini kapsamaktadır.

İyi bir dinleyici, karşı tarafın ifadelerini anlamakta ve anlamlandırmakta; aynı zamanda iletişim kanallarını açık tutarak karşı tarafa destek sağlamaya çalışmaktadır. "Dinleme, konuşan kişinin iletmek istediği iletiyi pürüzsüzce anlayabilme ve söz konusu uyarana uygun bir tepki verebilme yeteneğidir" (Demirel, 2004: 70).

Başka bir ifadeyle, Özbay (2006), dinlemeyi, konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği iletiyi tam olarak anlayabilme becerisi olarak tarif etmektedir. Bu bağlamda, okuma ve dinleme anlama becerileri; konuşma ve yazma ise üretimsel beceriler olarak sınıflandırılmaktadır.

"Dinleme, dilin daha kolay öğrenilmesine olanak tanır, çünkü bir sözcük ancak işitildikten sonra doğru bir şekilde telaffuz edilebilir ya da cümle içinde uygun tonlamalar kullanılabilir. Ayrıca, dilbilgisi öğeleri ve sözcüklerin işlevi, gerçek bağlamlarda anlaşılabilir" (Dilidüzgün, 2018: 259).

Farklı araştırmalara göre, dilin temelini oluşturan dinleme becerisine ayrılan zaman, okuma, yazma ve konuşma gibi diğer tüm dil becerilerine eşit oranda harcanmaktadır.

Şekil 1:Temel dil becerilerinin dağılımı

(Akyol, 2006:2)

"Dinleme, bireylerin duyduğu seslerden dikkat ettiği ve seçtiği iletileri, bilişsel ve kültürel yeterliğine göre anlamlandırdığı bir dil becerisidir" (Alyılmaz ve Şengül, 2017: 25).

Dinleme anlamı ve dinleme işlevini bahsi geçen tanımlardan özetleyecek olursak Sesbirimlerini algılama, parçaları tanıma, sözcük bilme, söz diziminden kaynaklanan anlam özelliklerini anlama, metindeki cümleler ve bölümlerin arasındaki bağı ilişkilendirme, konuları ve alt konuları saptama, konuşmayı değerlendirme, sezdirilmelerden yararlanarak çıkarımlarda bulunma, önemli ya da ilgili bilgiyi seçebilme gibi farklı işlev içermektedir. Bunun için İletişimin temel unsuru olan dinleme öğrenmenin vazgeçilmez anahtarıdır.

2.8.1. DİNLEME EĞİTİMİ

Dil öğrenme süreci, temelde dinleme becerisine dayanmaktadır. Bir dilin öğrenilmesi, başlangıçta onu tekrar tekrar duymakla mümkün hale gelmektedir. Ardından, duyulanları sözlü olarak tekrar etme çabasıyla beraber, karşıdakinin ifadelerini kendi sözlü becerileriyle aktarabilme amacıyla gelişmektedir. Bu aşamadan sonra, duyulanları yazılı olarak ifade etme çabaları devreye girmektedir. Son aşamada ise, duyulanları anlayarak zihinde oturtarak okuma becerisi, dil öğrenme sürecini tamamlamaktadır. Bu aşamalar, dilin gramatik kuralları ve kelime öbekleri ile eşzamanlı olarak öğrenilmeye başlanmaktadır.

Adamson (2004), dil eğitimi ilk kez Marcel tarafından 1820 yılında dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel beceri alanına ayrıldığını dile getirmiştir. "Dinleme, ayrı bir alan olarak ise ilk kez 1981 Temel Eğitim Okulları (TDEP)Türkçe Eğitim Programında yer almış ve dinleme becerisine ilişkin kazanımlara yer verilmiştir" (Çarkıt, 2021: 828).

Ancak Field'in ifade ettiği gibi "Dinlemeyle ilgili çeşitli materyaller olmasına rağmen yine de dinlemenin göz ardı edilmesine yönelik kanıtlar mevcuttur" (Field, 2009: 4).

Dinleme eğitimi, bireylere yüksek düzeyde etkili dinleme becerileri kazandırmayı ve herhangi bir dili edinme sürecinde hedeflenen amaçlara ulaşmayı, kişisel gelişimi desteklemeyi ve çevresinde sağlıklı iletişim kurmayı amaçlayan bir eğitim sürecidir. Sever (2004), dinleme eğitiminin, işitilenleri anlamaya ve gerektiğinde kullanmak üzere anlaşılanları hatırlamaya dayandığını ifade etmiştir. Kılınç (2018), dinleme becerisi konusundaki en büyük yanılgılardan birinin, dinlemenin pasif bir eylem olduğu düşüncesi olduğunu belirtmiştir. Fakat, dinlemenin kavrama yeteneği gerektiren, zihinsel olarak oldukça aktif ve son derece yaratıcı bir beceri olduğunu iddia etmiştir. "Genelde dinleme pasif bir durum olarak düşünülmektedir. Dinleyen edilgen bir kişidir. Halbuki sözel iletişimin geçekleşebilmesi için alıcı konumundaki dinleyicinin de bir yaratıcı etkinlik içinde olması şarttır" (Demir, 2014: 148).

Sözel iletişimin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için dinleyici, yaratıcı bir etkinlik içinde olmalıdır. Dinleme sadece bilgiyi almakla kalmaz, aynı zamanda anlamak, değerlendirmek ve gerektiğinde tepki göstermek gibi aktif süreçleri içermektedir. Bu nedenle, dinleyici pasif bir alıcı olarak değil, aynı zamanda iletişimin bir paydaşı olarak düşünülmelidir.

Akyol (2006), bireylerin sahip oldukları bilgilerin yaklaşık %80'lık bir bölümünü dinleyerek elde ettiklerini ifade etmektedir. Dinleme, bireylerin özgüveni ve farkındalık düzeylerini artırarak aktif dinleme, odaklanma, soru sorma yeteneği, konunun derinlemesine inme, yanıt verme, duygusal zekâ, zihinsel evrim, etkili iletişim ve empati kurma becerilerini geliştirmektedir.

Konuşmacının konuşma esnasında dil kurallarına, kelime telaffuzu, konudan sapma, fikir ve cümleleri uygun şekilde sıralama, düşüncelerini netleştirme gibi sorumluluklar üstlendiği gibi, dinleyicinin de konuya odaklanması, söylenenlere dikkat etmesi, sabırlı olması ve hemen ön yargılı davranmaksızın tüm konuşmayı dinlemeden hüküm vermemesi, soru sorarak etkileşimli bir iletişim kurması gibi vazifeleri bulunmaktadır. "Dinleme, gönderilen bir bildirimi almayı ve yorumlamayı içeren bir süreç olduğundan, algılama ve kavrama gibi zihinsel davranışları gerektirir. Sağlıklı bir iletişimin sürdürülebilmesi için dinleyenin, konuşan kadar sorumluluk üstlenmektedir" (Adalı, 1982: 31).

Bu sebeple yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisinden en zor gelişeni dinleme becerisi sayılmaktadır. Çünkü, dinleme becerisi, doğal olarak ilk kazanılan dil becerisi olması nedeniyle diğer becerilerden üstünlük, farklılık ve etkili vazifeler göstermektedir.

Demirel (2010), dinleme, kısa bir süre içinde dinleyiciye hem bilgileri alma ve algılama hem de konuşmacıya yanıt verme ve yorumlama zorunluluğu kıldığı için zor bir dil becerisi olarak kabul edildiğini ifade etmiştir.

Dinleme becerisi, etkili iletişim için son derece önemlidir ve birçok kişi için zorlayıcı bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dinleme eğitimi, bir kişinin dinleme becerilerini geliştirmesine yardımcı olan bir öğrenme sürecidir. Dinleme eğitimi, kişinin dinleme becerilerini anlama, yorumlama, hatırlama ve uygulama yönlerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Sonuç olarak, Yabancı dil öğretiminde dinleme becerilerini geliştirmek, öğrencilere yabancı dilde etkili iletişim kurma yeteneği kazandırmakta ve dilin doğru kullanımı ile anlama becerilerini artırmaktadır. Dinleme becerilerini güçlendirmek, öğrencilerin iletişim yeteneklerini artırarak dilin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Yabancı dil öğrenme sürecinde dinleme becerilerine vurgu yapmak, öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşabilecekleri çeşitli iletişim durumlarına hazırlanmalarına yardımcı olmaktadır.

"Dinleme eğitiminde şunlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Dinleme eğitimi, anlamaya yönelik olmalı ve anladığını anlatma amacını taşımalıdır. Seçilmiş bir metin öğrencilere dinletildikten sonra onlardan metinle ilgili soruları cevaplandırmaları istenmelidir.
- Çalışmalarda sınıf düzeyine uygun olarak metnin uzunluğuna dikkat edilmeli, metnin tamamı, bir bölümü ya da birkaç paragrafını öğrencilerin dinlemesi sağlanmalıdır" (Gündüz & Şimşek, 2014: 91).

Dinleme becerisi, yabancı bir dil öğrenirken en kritik becerilerden biridir, çünkü bir kişi yabancı dilde iletişim kurarken karşı tarafın ne söylediğini anlamak zorundadır. Bu beceriyi geliştirmek, öğrencilere dilin kullanımını daha iyi kavrama, konuşma ve yazma becerilerini güçlendirme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, dinleme becerilerini geliştirmek, öğrencilere dilin çeşitli seslerini, tonlamalarını ve ifadelerini anlama konusunda daha duyarlı hale gelmelerine olanak sağlamaktadır.

2.8.2. DİNLEME TÜRLERİ

Dinleme, kaynak ve alıcı ilişkisinden oluşmakta olup, bilgilendirici dinlemeyi temsil eden katılımsız pasif dinleme, sadece kaynaktan gelen mesajları alarak geri iletişim kurmayan tek taraflı bir iletişim türüdür; diğer taraftan, katılımcı aktif dinleme, gidiş-dönüş kaynak-alıcı etkileşimiyle diyalog haline gelerek iletişimi zenginleştiren bir süreçtir. Dinleme türleri arasında katılımlı, katılımsız, empati kurma, not alma, eleştirel, yaratıcı, seçici gibi farklı odaklara sahip türler bulunmakta olup, tarafsız, ayırt edici, estetik, gönüllü, amaçlı ve stratejik dinleme de bu çeşitlilik içinde önemli yer tutmaktadır.

Her bir dinleme türü, iletişimde farklı ihtiyaçlara hitap ederek belirli bir iletişim bağlamında etkililik sağlamaktadır. Göğüş (1978), dinleme türleri; seçmeli, doğru, dikkatli, duygusal, eleştirici, anlamadan ve yarı dinleme olup bunlar arasında en iyi dinleme türleri dikkatli, doğru ve eleştirici dinlemenin olduğunu belirtmiştir.

Tablo 1: Dinleme Türleri

Kaynak	Dinleme Türleri
Pearce, Johnson ve Barker (2003)	-Aktif dinleme
	-Katılımcı dinleme
	-Pasif dinleme
	-Tarafsız dinleme
Tompkins (2005)	-Ayırt edici (seçici) dinleme
	-Estetik dinleme
	-Etkili dinleme
	-Eleştirel dinleme
MEB İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006)	-Katılımlı dinleme
	-Katılımsız dinleme
	-Not alarak dinleme
	-Yaratıcı dinleme
	-Kendini konuşanın yerine koyarak dinleme (Empati kurma)
	-Eleştirel dinleme
	-Seçici dinleme
Ünalan (2006)	-Seçerek dinleme (seçici dinleme)
	-Aktif dinleme
	-Eleştirel dinleme
	-Yaratıcı dinleme
	-Empatik dinleme
Pitre (2007)	-Kapsamlı dinleme
	-Eleştirel dinleme
	-Empatik dinleme

Doğan (2013)	-Etkileşimli dinleme
	-Etkileşimsiz dinleme
	-Empatik dinleme
	-Ayırt edici dinleme
	-Etkili dinleme
	-Eleştirel dinleme
	-Estetik dinleme
Güneş (2013)	-Etkileşimsel dinleme
	-Etkileşimsel olmayan dinleme
	-Pasif dinleme
	-Aktif dinleme
	-Sorgulayıcı dinleme
	-Seçici dinleme
	-Not alarak dinleme
	-Metni takip ederek dinleme
Ungan (2013)	Gönüllü dinleme
	-Amaçlı dinleme
	-Stratejik dinleme
	-Eleştirel dinleme
	-Haz almak için dinleme
Akyol (2014)	-Aktif dinleme
	-Diyalog ve sunuya dayalı dinleme
	-Stratejik dinleme
	-Amaçlı dinleme

(Başkan & Usta bulut, 2020: 44).

Dinlemenin en yaygın türlerini ve bunların önemini şu şekilde özetlenmektedir:

Katılımlı (Aktif- Etkileşimli Dinleme)

Bu dinleme türü, dinleyicinin konuşmacıyla etkili bir iletişim kurmasını, konuşmanın belirli noktalarında dinleyicinin konuşmacıya müdahalesi vasıtasıyla konunun istenilen amacına ulaşmasını ve konuyu tamamen anlamasını hedeflemektedir.

Aktif dinleme, sadece konuşanın söylediklerini duymaktan ibaret değil, aynı zamanda odaklanmak, anlamak ve konuşulanlara değer vermek anlamına gelmektedir. Bu sebeple, bu tür dinlemelerde dinleyici, konuşana odaklanmanın yanı sıra göz teması kurmalı ve söylenenleri bir anlama bağlamalı.

Katılımsız (Pasif) Dinleme

Katılımsız dinleme, dinleyicinin konuşmacının ifadelerini sadece dinleyerek, herhangi bir şekilde müdahale etmeden, fikir belirtmeden veya itirazda bulunmadan odaklanmasını amaçlamaktadır. Bu dinleme tarzı, karşıdaki kişinin duygularını, düşüncelerini veya deneyimlerini daha iyi anlamaya yönelik bir amaç taşımaktadır.

Bu tür dinleme, konuşmacının hissettiklerini, düşüncelerini veya deneyimlerini anlamak amacıyla kullanılmaya güdülemektedir. Bu, iletişimde sağlıklı, daha verimli bir etkileşimi desteklemeye ve daha derin bir anlayışa yol açmaktadır.

Eleştirel Dinleme

Eleştirel dinleme, dinleyicinin önyargılı davranmak, konuyu eleştirmek veya belirli bir bakış açısını kanıtlamak amacıyla çeşitli sorular sorarak dinlemektir. Bu tür dinleme, genellikle programlar, uzman görüşmeleri, sunumlar ve akademik söylemlerde yer almaktadır. Eleştirel dinleme, konuşmacının ifadelerini değerlendirmeyi ve analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bu tür dinleme, sadece duyulanları anlamakla kalmaz, aynı zamanda konuşmacının argümanlarını, mantığı ve kullanılan dilin etkisini değerlendirme amacını taşımaktadır. Aynı zamanda önyargılı olmamayı, açık fikirli olmayı ve bilgiye dayalı bir değerlendirme yapmayı içermektedir.

Bu dinlemede dinleyici, konuşmacının ifadelerini sorgulamaya çekmekte, doğru olup olmadığını kontrol etmekte ve gerekirse daha fazla bilgi talep etmektedir. Eleştirel dinleme, daha etkili bir bilgi alışverişine yol açmaktadır. Eleştirel dinleme daha çok sorular sormaya dayanmaktadır. Çünkü; sorular, derinlemesine düşünmeye ve daha fazla bilgi verilmesine olanak tanımaktadır.

Yaratıcı Dinleme

Yaratıcı dinleme, sadece konuşmacının söylediklerini anlamakla kalmayıp, aynı zamanda yeni fikirlerin, bakış açılarının ve çözüm önerilerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunan bir dinleme yaklaşımını ifade etmektedir.

Yaratıcı dinleme, yaratıcılığı, duygusal zekâyı güçlendirir ve dinleyicinin açık fikirli olmasına ve önyargılarından arınmasına yardımcı olmaktadır. Bu dinleme türü, bir konuşmacının ifadelerini sadece kelime düzeyinde değil, aynı zamanda altında yatan duyguları ve düşünceleri anlamaya odaklanarak gerçekleşir. Yaratıcı dinleme, grup çalışmaları, problem çözme toplantıları ve beyin fırtınası gibi durumlarda özellikle faydalı olmaktadır.

Empati Kurarak Dinleme

Empati kurma dinleme, alıcı ile konuşmacı arasındaki duygu alışverişine ve konuşmacının psikolojik durumunu anlama çabasına bağlıdır. Konuşmacıya empati kurarak ne demek istediğini anlamaya çalışmanın anlamına gelmektedir. İyi bir dinleyici olabilme yeteneği, iyi empati kurmaktan başlamaktadır.

Bu tür dinleme, çözüm odaklı bir dinlemedir. Herhangi bir eleştiri yapmaksızın veya ön yargılı davranmaksızın çözüm aramaya yöneliktir.

Not Alarak Dinleme

Bu tür dinleme, dinleyiciye göre, dinlemede geçen önemli notları alarak zihnindeki bilgileri pekiştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu yöntem, dinleyicinin konuşmacının söylediklerini hatırlamasına ve daha sonra başvurabileceği bir kaynak oluşturmasına yardımcı olmaktadır.

Not alarak dinleme, genellikle konferanslar, dersler, sınavlar, toplantılar veya seminerler gibi durumlarda kullanılmaktadır.

Ayırt Edici (Seçici) Dinleme

Seçici dinleme türünde dinleyici, kendi bakış açısından düşündüğü dinlemede geçen en önemli bilgileri seçip, geri kalan gereksiz bilgileri kulak ardı etmektedir. Böylece zihnini dinlemenin belirli bölümlerine yönlendirmekte ve istenilen sonuca varmak amacıyla tüm zihinsel çabasını onlara odaklamaktadır.

Bu tür dinleme, derslerde ve sınavlarda belirli bir soruyu yanıtlamak üzere yaygın olarak kullanılır, böylece dinleyici, o sorunun yanıtını aramaya devam etmektedir.

2.8.3 DİNLEME SÜRECİ

Dinleme süresi, dinleme hedeflerinden istenilen sonuca ulaşmak için birbirini takip eden aşamalardan oluşmaktadır. "Doğuştan getirilen bir beceri alanı da olsa dinleme becerisinin kazanımı ve gelişimi bir eğitim sürecini gerekli kılmaktadır" (Maden & Durukan, 2011:103).

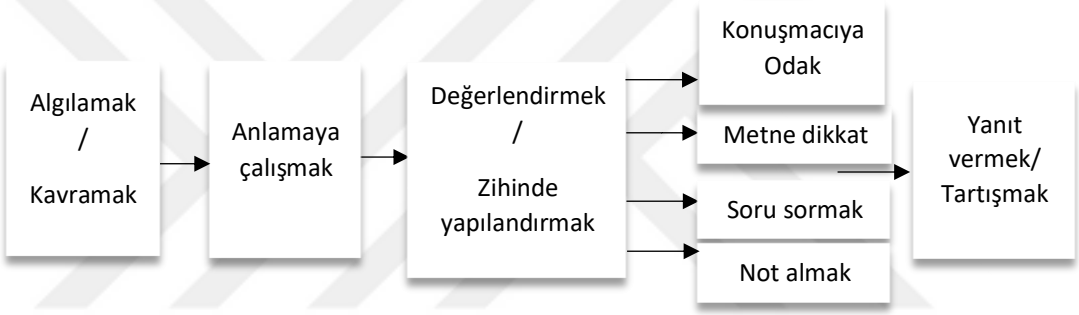
Wong'a göre ise dinleme süreci, bir kişinin sesleri veya söylenenleri algılayıp anlamaya çalıştığı iletişim sürecini temsil etmektedir (Wong, 2008: 289). Bu yönüyle dinleme; işitilenleri tanımlama, anlama, hafızadaki bilgilerle sentezleme, yorumlama, değerlendirme ve iletimi aşamalarını içeren bir dizi ardışık bilişsel işlemin gerçekleştiği bir süreçtir.

"Dinleme süreci; 'duyma', 'anlama ve hatırlama', 'yorumlama', 'değerlendirme' ile 'tepki' aşamalarından oluşmaktadır" (Gürel, Tat & Özşenler, 2018: 59).

Devirto'ya göre ise dinleme süreci "algılama, anlama, hatırlama, değerlendirme ve tepki verme" aşamalarından oluşmaktadır (Akt.: Doğan, 2019, 107-108).

Dinleme sürecindeki aşamaları şu şekilde özetlenmektedir:

1. **Algılama:** bilgileri konuşmacıdan veya dinleme metninden almayı içermektedir.
2. **Anlamak:** duyulan bilgilerden anlam çıkarmaya yönelik çaba sarf etmektir.
3. **Değerlendirmek:** anlaşılan bilgileri değerlendirip anlamlandırmaya çalışırken konuşmacıya odaklanma, metne dikkat, empati kurma, soru sorma ve not alma gibi faktörleri kapsamaktadır.
4. **Yanıt vermek:** dinleyici tarafından konuşmaya tepki vererek karşılıklı etkileşimde bulunmayı hedeflemektedir.

Şekil 2: Dinleme sürecinin aşamaları

Dinleme becerisinin çok yönlü bir süreç olması nedeniyle diğer dil becerilerine göre zorluklar göstermektedir. "Bireylerin dinleme becerisini kazandıkları süreçte, diğer becerilere nazaran oldukça zorlandıkları görülmektedir. Bunun nedeni ise dinleme becerisinin iletişim, anlama ve anlaşılma, bilgi edinme, öğrenme ve sorun çözme gibi işlevleri bünyesinde barındırmasıdır" (Halat, 2015:41).

Dinleme süreci ses ve sözel uyarıcıların işitmesiyle başlamaktadır (Gündüz & Şimşek, 2014: 21). Kulak gün boyunca farklı konuşmalar duymakta, ancak gereken ya da dikkat çekeni hatırlamaktadır. "Dinleme sadece sesleri doğru işitmekten ibaret değildir. Dinleme, işitilenleri anlamak için gerçekleştirilen zihinsel faaliyetlerin bütünüdür. İşitme aynı zamanda dinlemenin ön koşuludur, fakat dinlemenin gerçekleşmesi için tek başına yeterli değildir" (Aytan, 2019: 12).

“Dinleme bir iç disiplini oluşturtur. Tüm dikkatini vererek dinlemek, bir iç disiplinin ürünüdür. Çok hızlı konuşmuyorsak, dakikada ortalama 150 kelime telaffuz edebiliriz. Motivasyonumuzu artırıp kendimizi belli bir noktada odakladığımızda aynı sürede 600 kelime dinleyebiliriz. Buna göre, konuşma süresiyle dinleme süresi arasındaki oran ¼’tür. Kalan 3/4’ lük oran anlama, yorumlama, ilişkilendirme, analiz ve sentez gibi zihinsel etkinlikler için yeterli bir boşluk oluşturur” (Gündüz & Şimşek, 2014: 21). Bu nedenle, dinleme becerisinin zorluğu, konuşma yetisine kıyasla dört kat daha fazla çaba gerektirmesinden kaynaklanmaktadır.

2.8.4. DİNLEME STRATİJİLERİ

Dinleme stratejilerinin öğretimi “müfredattaki farklı metinler, konuşma, yazma, anlama, kelime öğrenme, hafıza eğitimi ve çözüm tekniği geliştirmede” fayda sağlamaktadır (Cohen & Aphek, 1981: 221).

“Dinleme Stratejisi, dinleyicinin kendi dinleme sürecini planlaması, izlemesi ve değerlendirmesi; dinleme süreci boyunca amacına, kendi özelliklerine ve dinlemenin aşamalarına en uygun tür ve teknikleri kullanarak dinleme sürecini etkili hale getirmesidir. Dinleme stratejisi, dinleme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikleri içermektedir” (Kurudayıoğlu & Kiraz, 2020: 390).

Demirel (1999), metne dayalı etkinliklerde dinlediğini anlama becerisini geliştirmek amacıyla önerdiği öğretim adımlarının, dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası etkinlikler olmak üzere üç ana aşamadan oluştuğunu belirtmiştir. “Dinleme etkinlikleri, öğrenenlerin, o dile ait sesleri tanımalarına, sözcükleri bir iletişim durumunda anlamalarına ve anahtar sözcükleri bulmalarına, farklı söyleyiş biçimlerine, vurgulara ve dil düzeylerine duyarlı olmalarına, dil bilgisel yapıları bağlam içinde tanımalarına, dinlenen konuyu önce genel daha sonra da ayrıntılı olarak anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bütün bu katkılar konuşma ve yazma gibi üretim becerileri için zemin hazırlayıcı niteliktedir” (Özçelik & Nurten, 2020: 77).

A. Dinleme Öncesi Stratijisi

Dinleme öncesi, dinleyiciyi psikolojik ve zihinsel olarak dinleme konusuna güdüleyen, dinleme öncesi tartışmalar, öğrencilere uygulanan basit etkinlikler ve zihni canlandıran alıştırmalar aracılığıyla dinleme konusunu oldukça basitleştiren bir aşamadır. Dinleme öncesi etkinlikler, "Öğrencileri dinleme metnine güdülemeyi ve hazırlamayı amaçlar" (Karagöl, 2019: 19).

Tuzcu Eken'in araştırmasında da YDOT kitabında dinleme öncesinde en çok sözcükleri/ dilbilgisini etkinleştirme etkinliği olmak üzere ilgi uyandırma, bilgi edinme, bağlamı tanıtma amaçları güdülürken üçte bir oranda dinleme öncesi etkinliği yoktur (Dilidüzgün, 2018: 267).

Temur'e göre dinleme öncesi stratejileri, daha çok metni dinlemeden önce anlamayı kolaylaştırıcı tahmin etme, soru sorma gibi teknikleri içermektedir (Temur, 2010: 303).

Dinleme Öncesi Aşamaları:

- **Hazırlık:** Dinleme aktivitesine başlamadan önce öğrencilere konu hakkında ön bilgi vermek. Bu, öğrencilerin dinleme sürecine daha iyi odaklanmalarına yardımcı olmaktadır.
- **Kelime ve konsept çalışmaları:** Öğrenciler, dinleme sürecinde karşılaşabilecekleri kritik kelimeleri ve konseptleri anlamak için önceden açıklamak.

Dinleme Öncesi Stratejinin Amaçları:

1. **Motive etme:**
    - Öğrencilerin bilgi düzeyini artırmak ve heyecanlarını uyandırmak için bilgi hatırlatma aktiviteleri düzenlemek.
    - Yeni konu hakkında ipucu kelimeler kullanarak öğrencilerin merakını ve motivasyonunu artırmak.

2. **Konuyu tahmin etme:**

    - Ön izleme materyalleri (fotoğraf, sessiz video vb.) kullanarak öğrencilere dinleyecekleri konuyu tahmin etmelerini istemek.
    - Bu tahminleri sınıf içinde paylaşmalarını ve farklı bakış açılarını duymalarını sağlamak.

3. **Tahmin edilen konu üzerinde grup tartışması:**

    - Öğrencilere tahmin ettikleri konular üzerinde gruplar halinde tartışmalar yapmaları için fırsat tanımak.
    - Farklı gruplardan çıkan görüşleri sınıf içinde paylaşıp, öğrencilerin çeşitli fikirlerinden faydalanmalarını sağlamak.

4. **Konu ile alakalı öğrencilere kelime kazandırma:**

    - Öğrencilere Dinleyecekleri konu hakkında temel kelimeleri vermek.
    - Bu kelimeleri açıklayarak öğrencilerin konuya dair temel terimleri anlamalarını sağlamak.

5. **Etkinlikler vasıtasıyla öğrencilerin zihinlerini güdüleme:**

    - Dinleme konusuyla ilgili basit etkinlikler düzenleyerek öğrencilerin hem zihinsel hem de ruhsal hazırlıklarını sağlamak.
    - Oyunlar, bulmacalar veya kısa aktiviteler aracılığıyla öğrencilerin ilgisini çekerek konuya odaklanmalarını sağlamak.

B. Dinleme Sırasındaki Stratijisi

Dinleme esnasındaki ortamın uygunluğu, verimli bir dinleme uygulaması için önemli bir faktördür. Ortamın uyumluğu daha sağlıklı ve etkili bir dinleme gerçekleşmesi ve öğrencilerin daha net dinleme metinlerini duymalarını ve anlamalarını sağlamaktadır.

Bu aşamada önemli olan kısım, sınıfta ya da sınavda uygulanacak dinleme metni mesajlarına hizmet edecek uygun ve farklı etkinlikler kullanmaktır.

Güneş, "dinleme sırasındaki etkinlikleri 3 ana grupta ele almıştır: sözlü anlama, zihinde yapılandırma ve bilgi uygulamadır" (Güneş, 2007: 229).

Temur ise, dinleme sırasındaki etkinliklerle ilgili olarak "dinleyici, dinlediklerini iyi anlamak amacıyla not alma, vurgu ve tonlamaya dikkat etme gibi stratejiler kullanmaktadır" şeklinde belirtmiştir (Temur, 2010: 303).

Melanlıoğlu (2012), dinleme sırası etkinlikleri "dinlenecek materyalle ilgili önceki bilgilerini harekete geçirme ve dinlenenle ilişkilendirme, dinleme esnasında dinlenen materyalle ilgili önemli görüşlere odaklanma ve dinleme sürecini izleme" olarak açıklamıştır.

Dinleme Sırası Aşamaları:

- **Pasif Dinleme:** Öğrenciler müdahale etmeden pasif şekilde dinleyip kavramaya çalışır.
- **Aktif Dinleme:** öğrenciler bu aşamada dinledikleri metni daha iyi anlamak için aktif bir şekilde çaba sarf ederler. Soruları cevaplamak, ana fikirleri belirlemek veya önemli detayları ayırt etmek gibi etkinlikler bu aşamada yer almaktadır

Bu etkinlikler, dinleme hedefine ulaşmayı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin dinleme esnasında edindikleri bilgilerin pekiştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Bu etkinliklerin örnekleri şu şekilde sunulmaktadır;

1. Metni anlamaya ve öğrencinin algılama deresini değerlendirmeye yönelik sorular:
    - Soru-cevap etkinlikleri
    - Metin özetleme

2. Kelime dağarcığını geliştirmeye ve dilbilgisi çalışmalarına yönelik sorular:
    - Çoktan seçmeli sorular
    - Ulaştırma soruları

3. Sadece odak ölçme amaçlı öğrencilerin cevaplarını kontrol etmeye yönelik sorular:
    - Doğru-yanlış soruları
    - Metin Sıralama soruları

4. Konuyla ilgili öğrencilerin fikirlerini paylaşmaya yönelik sorular:
    - Açık uçlu yorum soruları
    - Tartışma soruları

C. Dinleme Sonrası Stratijisi

Dinleme sonrası aşama, öğrencinin duyduğu metni anladığını, kavradığını, benzer okuma metinlerini okuyup anlayabileceğini, konuşma ve yazma becerilerini geliştirebileceğini vurgulayan bir aşamadır. "Dinleme sonrası etkinlikler hem dinlenilen metnin değerlendirilmesine hem de öğrencinin metni anlayıp anlamadığını tespit edilmesine imkân verir" (Karagöl, 2019: 21).

<u>Dinleme Sonrası Aşamaları:</u>

- **Değerlendirme:** Öğrenciler, dinleme anlayışlarını değerlendirmek için çeşitli ölçme araçlarını kullanabilirler. Bu yöntem, öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır.
- **Geribildirim:** Öğrencilere dinleme performanslarıyla ilgili geribildirim verilerek kendilerini geliştirmek için uygulayabilecekleri çeşitle tavsiyelerde bulunabilmektedir.

Bu aşamada uygulanabilecek etkinlikler şu şekilde sıralanmaktadır;

- Okuma Etkinlikleri: Öğrencilere metinleri okutarak kendi ses kayıtlarını almalarını ve ardından dinlemelerini istemek, kendi duydukları hataları tespit edip düzeltmelerini istemek hem okuma hem de dinleme becerilerini geliştirmek için etkili bir yöntemdir.

- Yazma Etkinlikleri: Dinlenen metni temel alarak öğrencilerin kendi düşüncelerini ifade etmelerini sağlayacak yazma etkinlikleri düzenlemek.

- Konuşma Etkinlikleri: Dinlenen metni temel alarak öğrencilere konuşma fırsatları tanıyan etkinlikler organize etmek. Grup içi veya sınıf içi tartışmalar düzenleyerek öğrencilerin görüşlerini ifade etmelerini teşvik etme gibi fayda sağlamaktadır.

- Sınıf Oyunları: Dinlenen konuyla ilgili oyunlar düzenleyerek öğrencilerin öğrendiklerini eğlenceli bir şekilde pekiştirmelerini sağlamak.
  Dil becerilerini geliştirmeye yönelik oyunlar ile öğrencilerin etkileşimini artırmak.

- Video İzletmek: Dinleme konusuyla alakalı videoları kullanarak öğrencilerin görsel materyallerle de etkileşimde bulunmalarını sağlamak.
  Videolar aracılığıyla konuyu zenginleştirmek ve anlama düzeyini artırmak.

- Web Oyunları Uygulaması: Online platformlardan veya öğretmen tarafından tasarlanmış web oyunları aracılığıyla öğrencilerin dinleme becerilerini pekiştirmelerini sağlamak.

- Şarkılar dinletmek: öğrencilere şarkı dinleterek zevk alarak yeni kelime ve deyim öğrenmelerini sağlamaktır.

Bu sıra, dinleme becerisini geliştirmek için sistematik bir yaklaşım sunmakta ve öğrencilere dinleme sürecinin farklı aşamalarında çeşitli beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır.

2.9. DİNLEDİĞİNİ ANLAMA

Dinlediği anlama becerisi; dinlenen metni değerlendirerek temel mesajı ve ana düşüncesini belirleme, ana fikri destekleyen önemli detayları ve cümleleri birbiriyle bağdaştırarak ilişkiler kurma çabası, dinlenen bilgileri düzenleyerek ve zihinde canlandırarak anlam bağlamına koyma çabası ve ihtiyaç duyulduğunda bu bilgileri zihinden çağırarak kendi ifadesiyle aktarma yeteneğidir. "Etkin dinleme, söylenenleri doğru anlama amaçlıdır. Akıl verme, öneriler sunma, deneyim aktarma ya da teselli etme tavrı içermez" (Gündüz & Şimşek, 2014: 31).

"Dinleyen kişinin dışarıdan gelen ses kümeleri içerisinden, dilsel nitelikli olanları ayırt etmesiyle başlayan; daha sonra bu dilsel nitelikli ses kümelerini zihinsel bir işleme tabi tutarak sözlü metnin bağlamı çerçevesinde bilgiye dönüştürme ve geri bildirim sürecini yine ilgili bağlam çerçevesinde başlatma becerisidir" (Onan, 2005: 158).

Zhu (2011), dinleme becerisinin yaratıcı düşünme süreci olan kod çözme sürecinin konuşulan dil olduğunu belirtirken, aynı zamanda ses sinyallerini ayırt etme, seçme, kombinasyon yapma, hafızada tutma, yorumlama, depolama ve tahmin etme gibi çok karmaşık psikolojik süreçleri içerdiğini ifade etmiştir.

Dinlediğini anlama becerisi, dinleyicinin sınırlı bir zaman diliminde, konuşmacının veya dinleme metninin iletmek istediği mesajı doğru bir biçimde kavraması ve aynı zamanda doğru cevaplar ile yorumlar yapabilmesini gerektiren kritik bir yetenektir. Bu beceri, dinleme sonrasında içeriği eleştirel bir perspektiften değerlendirmeyi ve ileri düzeyde bir tartışma yeteneğini içermektedir. "Sağlıklı bir iletişim sürecinin gerçekleşmesi için konuşanın vermek istediği mesajı dinleyiciye en iyi şekilde iletmesi ne kadar önemli ise, dinleyenin bu mesajı doğru bir şekilde algılayıp anlamlandırması da o kadar önemlidir" (Özbay & Çetin, 2011:159).

"Alıcının işittiklerini anlamlandırabilmesi için, aşağıdaki şartların yerine getirilmesi gerekmektedir:

1. Alıcı sesleri tam işitebiliyor olmalı,

2. İyi bir işitme ortamı oluşturulmalı,

3. İletilmek istenen mesaj net olmalı,

4.Kullanılan dil, alıcının seviyesine uygun olmalıdır" (Özbay & Çetin, 2011: 159).

Dinlenilen metni daha iyi anlamanın temeli, dilbilgisi ve kelime dağarcığı unsurlarına dayanmaktadır. Bir dinleyicinin dinlediği dil hakkındaki dilbilgisine ne kadar hâkim olduğu ve kelime hazinesinin genişliği, dinlediği metni anlama kolaylığını etkilemektedir.

Dinlediği anlamayı destekleyen faktörler arasında, dikkatin ve odaklamanın konuşmacıya yoğunlaşması ve soru sorma becerisi bulunmaktadır. Dinlenilen metnin anlaşılmasının değerlendirilmesi için, açık uçlu sorular içeren kısa paragraflar kullanılabileceği gibi, dinletilen metnin ana fikrini sormak, metni özetlemek, detaylar, nedenler ve sözcük bilgisine yönelik sorulara cevap vermek gibi yöntemler uygulanabilir. Ayrıca, web 1.0 ve 2.0 araçlarını kullanmak, konuşma yoluyla metnin ana fikrini paylaşmak ve tartışmaya yön vermek de etkili değerlendirme yöntemleri arasında yer almaktadır.

"Konuşma-dinleme eylemi sırasında dinleyici, konuşucunun ifadelerini dinlerken yorumlar yapar. Ancak, okuma-yazma eyleminden farklı olarak, bunu eşzamanlı olarak gerçekleştirir. Konuşmacı dinlerken, yanıt vermesi gereken duruma ve bağlamına bağlı olarak çözümler bulur ve uygun söz kalıplarını kullanarak konuşma eylemini gerçekleştirir. Bu nedenle, konuşma sırasında konuşmacının tepki verme süresi, okuma-yazma eylemine kıyasla oldukça kısıtlıdır. Okuyucu, vereceği tepki için metni tekrar okuma ve düzeltme şansına sahiptir. Ancak, konuşma ve dinleme süreçleri anlık olaylardır" (Taşköprü, 2017: 25).

Thompson (1995), dinleme gerçekleştirilirken metnin dinledikçe anlaşılması, bilginin hafızada tutularak edinilen yeni bilgilerle bütünleştirilmesi ve anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Bu işlem, dinleyiciler üzerinde ağır bir bilişsel yük oluşturmakta ve bu durum onların dikkatlerini hızlı bir biçimde kaybetmelerine neden olmaktadır.

2.10. DİNLEME KAYGISI

Yeni bir yabancı dil öğrenirken dinleme becerisiyle ilgili kaygının nedenleri, özellikle öğrenilen dilin ana dilinden tamamen farklı olması durumunda, dinleyicinin duyduğu endişe ve anlamakta zorlanma korkusundan kaynaklanmaktadır.

Macintyre ve Gardner'e göre yabancı dil kaygısı, öğrencilerin yabancı dil ortamlarında yaşadığı; konuşma, dinleme ve öğrenmeye etki eden gerilim hâlidir (Macintyre & Gardner, 1994: 283).

Dinleyicinin, işitilen kelimeler ve yapılar arasındaki ilişkiyi anlamak, sorulan soruları kavrayıp buna uygun cevaplar vermek, kendisine verilen talimatları anlayıp uygulamak, güncel konuşmaları anlamaya çalışmak, günlük yaşamdaki ifadeleri, tabirleri ve deyimleri anlamakla yükümlü olmasından dolayı dinleme kaygısı yaşanmaktadır.

Horwitz ve Cope'e göre iletişim becerilerinin iyi olduğunu düşünen bireyler bile yabancı dil öğretiminde çekingenlik, korku, kendine güvensizlik ve hatta panik içinde olma durumlarıyla karşı karşıya kalabilmektedirler (Horwitz & Cope, 1986:125).

Kaygı ve gerilimin alıcı üzerinde çeşitli etkileri olabilir. Bu etkiler arasında, alıcıyı daha fazla öğrenmeye motive eden yararlı kaygı ile alıcıyı öğrenmeyi geciktiren, anlama yeteneğini donduran, psikolojik hasara neden olan ve diğer olumsuz etkileri içeren zararlı kaygı karşılaşılmaktadır. "Kaygının yabancı dil öğrenimi üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Öğrenciyi olumsuz etkileyerek öğrenme etkinliklerini azaltan aşırı kaygı ve öğrenciyi güdeleyerek öğrenmeyi kolaylaştıran normal kaygı olmak üzere iki tür kaygıdır" (Yaman, 2010: 272).

Epçapan (2013), dinlemeyi olumsuz etkileyerek kaygı oluşturan birçok etmen bulunmakta ve bu faktörlerin psikolojik yönü, dinleyicilerin olumsuz ruh hali, yeterince ilgi çekmeyen bir konu, konuşmacı kaynaklı olumsuzluklar ve dinleyenin yeterince motive edilememesi gibi etmenlerden kaynaklandığını belirtmiştir. "Dinleme kaygısını azaltmak ve motivasyonu arttırmak için tahmin etme, ön bilgileri

harekete geçirme, konuyla ilgili tartışmalar yapma gibi dinleme öncesi stratejiler kullanılabilir" (Kardeş, 2020:153).

Bu sebeple dinleme kaygısıyla baş çakabilmek için "Dinleyicinin önce söylenilenlerle sonra söylenilenler arasında bağlantı kurmalı ve iletişim içindeki işlevini anlamalıdır" (Temur, 2001: 61).

2.11. AVRUPA ORTAK BAŞVURU METNİNE GÖRE DİNLEME BECERİSİ

Dünya genelinde eğitim faaliyetlerini yürüten Türkiye Maarif Vakfı, Türkçenin uluslararası düzeyde yabancı dil olarak öğretimine özel bir önem atfetmektedir. Avrupa Ortak Başvuru Metni (CEFR) temel alınarak hazırlanan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı, kuramsal çerçeve bölümü ve izlence bölümlerinden oluşan içeriğe sahiptir. Bu program, yaklaşımlar, dayanaklar, yapı, genel amaçlar, kazanım listeleri, ölçme ve değerlendirme süreçleri gibi temel konuları kapsar.

"Avrupa Ortak Başvuru Metni" esas alınarak geliştirilen Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı; yurt içinde veya yurtdışında örgün ve yaygın eğitim kapsamında Türkçe öğrenenler, öğreticiler, öğretim materyali hazırlayıcı ve sınav uygulayıcılar için temel referansları içerir. Program, dil öğretimi standartlarını belirli bir çerçevede yapılandırarak, temel yaklaşımları, amaçları, seviyelere ve becerilere göre kazanımları, ölçme ve değerlendirme süreçlerini düzenler. Bu şekilde, dil öğretimini içeriksel ve yöntemsel açıdan düzenli bir şekilde yönlendiren bir öğretim programı olarak tasarlanmıştır.

Hem yurt içinde hem de yurtdışında bulunan uluslararası öğrenciler tarafından yoğun talep gören Türkçenin sağlıklı bir biçimde öğretilmesi için, Avrupa Ortak Başvuru Metnine uygun bir müfredat temel alınmıştır.

B1 ve B2 seviyelerinde uygulanması gereken dinleme becerisinin müfredatı ve düzey sonunda kazanılması öngörülen maharetler, "Avrupa Ortak Başvuru Metni" esas alınarak şu şekilde özetlenmektedir:

Tablo 2: B1 Dinleme Becerisi Kazanım İzlencesi

B1.D.1. Toplumsal yaşam alanlarındaki ihtiyaç ve durumlara ilişkin metinleri/konuşmaları anlar.
B1.D.2. Günlük konuşmalardaki deyimleri ve kalıp ifadeleri bağlamdan hareketle anlamlandırır.
B1.D.3. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.
B1.D.4. Mecazlı ifadeleri tanır.
B1.D.5. Resmî konuşmalardaki temel kalıp ifadeleri tanır.
B1.D.6. Meslekler hakkındaki bilgileri belirler.
B1.D.7. Bir şeyin/işin yapılışına ilişkin tarif ve yönergeleri takip eder.
B1.D.8. Ürünlere veya hizmetlere ilişkin yönergeleri takip eder.
B1.D.9. Sesli ve/veya görüntülü yönergeleri takip eder.
B1.D.10. Betimleyici ifadeleri belirler.
B1.D.11. Türk kültüründeki temel beden dili unsurlarını ve bunlara eşlik eden ifade kalıplarını tanır.
B1.D.12. Sesli ve/veya görüntülü karmaşık duyuru ve anonsları takip eder.
B1.D.13. Görüntülü ve/veya sesli reklamlarda sunulan açık ve örtük iletileri belirler.
B1.D.14. İlgi veya ihtiyacına yönelik bilimsel bir sunumu takip eder.
B1.D.15. Haberlerdeki yer, kişi, konu/olay ve zamanla ilgili bilgileri ayırt eder.
B1.D.16. Sesli ve/veya görüntülü haber metinlerinin ana hatlarını belirler.
B1.D.17. Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
B1.D.18. Kutlama/tebrik/teşekkür/temenni/davet veya taziye içerikli metinleri/konuşmaları anlar.
B1.D.19. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
B1.D.20. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.
B1.D.21. Geçmişe ilişkin olay/durum/bilgileri anlatan metinleri anlar.
B1.D.22. Tahmin ifadeleri içeren bir metni anlar.
B1.D.23. Tercih/teklif bildiren cümleleri ayırt eder.
B1.D.24. Tavsiye/uyarı bildiren cümleleri ayırt eder.

B1.D.25. Öyküleyici metinlerdeki temel unsurları belirler.

B1.D.26. Öyküleyici/bilgilendirici metinlerin konusunu ve ana düşüncesini belirler.

B1.D.27. Konuşmacının duygu durumlarını ayırt eder.

B1.D.28. Vurgu, tonlamadan kaynaklanan anlam farkını ayırt eder.

B1.D.29. İletişim araçlarında kendisine yöneltilen soru ve yönergeleri takip eder.

B1.D.30. Gözlem ve izlenimleri içeren ifadeleri belirler.

B1.D.31. Yorum ve değerlendirme içeren ifadeleri ayırt eder.

B1.D.32. Onay/kabul/ret veya ekleme ifadelerini tanır.

B1.D.33. Bir diyalogdaki giriş, konuşmayı sürdürme ve sonlandırmaya yönelik kalıp ifadeleri belirler.

B1.D.34. Karşılaştırma içeren ifadeleri belirler.

B1.D.35. Dinlediklerini/izlediklerini içerik açısından karşılaştırır.

B1.D.36. Olay ve bilgileri zaman ve mantık akışına göre sıralar.

B1.D.37. Türkçenin telaffuz özelliklerini fark eder.

B1.D.38. Plan/tasarı/hayallerini anlatan bir metni anlar.

B1.D.39. Biyografi metinlerinin ana hatlarını belirler.

B1.D.40. Metindeki teknolojiyle ilgili söz varlığını anlar.

B1.D.41. Dinleyeceklerinin/izleyeceklerinin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.

B1.D.42. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunur.

B1.D.43. Etkin katılmadığı konuşmaları ana hatlarıyla takip eder.

B1.D.44. Gerekçelendirme ifadelerini belirler.

B1.D.45. Metinlerdeki anahtar kelimeleri belirler.

B1.D.46. Öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.

B1.D.47. Olumlu ve olumsuz görüşleri ayırt eder.

B1.D.48. Görüş/eleştiri veya yorumları ayırt eder.

B1.D.49. Kişisel bilgi ve görüş isteyen/bildiren metinleri (röportaj vb.) anlar.

B1.D.50. Sesli ve/veya görüntülü sosyal medya iletilerini takip eder.

B1.D.51. Bir söyleşiyi ana hatlarıyla takip eder.

B1.D.52. Ana dili konuşurlar arasında geçen otantik konuşmaların temel iletisini belirler.

B1.D.53. Dinlediklerinde/izlediklerinde kültürel özellikleri belirler.

B1.D.54. Dinlediklerine ilişkin notlar alır.

B1.D.55. Dinlediklerini/izlediklerini özetler.

B1.D.56. İlgi alanına giren yayınları takip eder.

B1.D.57. Mizahi metinlerin iletisini belirler.

B1.D.58. Temel bağdaşıklık ögelerinin anlama etkisini fark eder.

B1.D.59. Dinleme amacını belirler.

B1.D.60. Dinleme amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.

B1.D.61. Tekrar bildiren ifadeleri belirler.

B1.D.62. Öneri ifadelerini belirler.

B1.D.63. Dinlediklerinden/izlediklerinden istenilen bilgileri seçer.

B1.D.64. Yanlış anlamaları veya hatalarını telafi edici kalıpları ayırt eder.

Tablo 3: B2 Dinleme Becerisi Kazanım İzlencesi

B2.D.1. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.

B2.D.2. Mecazlı ifadeleri belirler.

B2.D.3. Resmî konuşmalardaki kalıp ifadeleri tanır.

B2.D.4. Sesli ve/veya görüntülü yönergeleri takip eder.

B2.D.5. Betimleyici ifadeleri belirler.

B2.D.6. Gürültülü ortamlarda gerçekleşen karmaşık duyuru ve anonsları takip eder.

B2.D.7. Görüntülü ve/veya sesli reklamlarda sunulan açık ve örtük iletileri belirler.

B2.D.8. İlgi veya ihtiyacına yönelik bilimsel bir sunumu takip eder.

B2.D.9. Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç/ilgi duyduğu bilgileri seçer.

B2.D.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.

B2.D.11. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.

B2.D.12. Öyküleyici metinlerdeki temel unsurları belirler.

B2.D.13. Öyküleyici/bilgilendirici metinlerin konusunu ve ana fikrini belirler.

B2.D.14. Konuşmacının duygu durumlarını ayırt eder.

B2.D.15. Türkçenin telaffuz özelliklerini fark eder.

B2.D.16. Vurgu, tonlamadan kaynaklanan anlam farkını ayırt eder.

B2.D.17. Tartışmaya dayalı metinlerde iddia, açıklama ve yorumları ayırt eder.

B2.D.18. Gerekçelendirilmiş görüş ve önerileri belirler.

B2.D.19. Bir konuşmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmaya yönelik kalıp ifadeleri belirler.

B2.D.20. Dinlediklerini/izlediklerini içerik açısından karşılaştırır.

B2.D.21. Olay ve bilgileri zaman ve mantık akışına göre sıralar.

B2.D.22. Kişisel bilgi ve görüş isteyen/bildiren (röportaj vb.) anlar.

B2.D.23. Plan/tasarı/hayalleri anlatan bir konuşmayı anlar.

B2.D.24. Konuşmalardaki teknoloji ve yeniliklerle ilgili ifadeleri belirler.

B2.D.25. Dinleyeceklerinin/izleyeceklerinin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.

B2.D.26. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunur.

B2.D.27. Etkin katılmadığı konuşmaları ana hatlarıyla takip eder.

B2.D.28. Metinlerdeki anahtar kelimeleri belirler.

B2.D.29. Öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.

B2.D.30. Görüş/eleştiri veya yorumları ayırt eder.

B2.D.31. Konuşmacının anlatım tutumunu (alaycı, ironik veya eleştirel) belirleyen ifadeleri ayırt eder.

B2.D.32. Sesli ve/veya görüntülü sosyal medya iletilerini yorumlar.

B2.D.33. İlgi veya uzmanlık alanına ilişkin bir söyleşiyi/dersi veya konuşmayı takip eder.

B2.D.34. Ana dili konuşurlar arasında geçen otantik konuşmaların temel iletisini belirler.

B2.D.35. Anlamsal bütünlüğü/tutarlılığı oluşturan unsurları fark eder.

B2.D.36. Dinlediklerinde/izlediklerinde kültürel özellikleri belirler.

B2.D.37. Dinlediklerine ilişkin notlar alır.

B2.D.38. Dinlediklerini/izlediklerini özetler.

B2.D.39. İlgi alanına giren yayınları takip eder.

B2.D.40. Mizahi metinlerin iletisini belirler.

B2.D.41. Mizahi ifadelerin anlamlarını belirler.

B2.D.42. Dinlediğini/izlediğini içerik, anlatım ve beden dili açısından değerlendirir.

B2.D.43. Tahmin ifadeleri içeren bir metni anlar.

B2.D.44. Bağdaşıklık ögelerinin anlama etkisini fark eder.

B2.D.45. Dinleme amacını belirler.

Avrupa Ortak Başvuru Metni Yönergesine göre, B1 seviyesindeki dinleme becerisi için vurgulanması gereken konular ve seviye sonunda öğrencilerden beklenen performanslar şu şekildedir:

- Günlük, iş veya meslekle ilgili alışılmış ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili bilgileri anlayabilir.
- Anlaşılır bir biçimde ve alışılmış bir aksanla konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir.

B2 seviyesindeki dinleme becerileri için öğrencilerden beklenen performanslar ise şu şekildedir:

- Özel yaşam, toplum ve iş yaşamı veya eğitim alanında alışılmış ya da az alışılmış konularla karşılaşıldığında gerek medyada gerekse karşılıklı konuşmada kullanılan ölçünlü dili anlayabilir.

- Konuya biraz olsun alışıksa ve konuşma ya da görüşme süreci belirgin göstergelerle nitelendirilmişse uzun konuşmaları ve karmaşık tartışmaları izleyebilir ve hikayeleri anlayabilir.

Başka bir ifadeyle, B1 seviyesindeki öğrenciler temel konularda anlama yeteneğine sahipken, B2 seviyesindeki öğrenciler daha karmaşık konularda daha derinlemesine anlama becerisi geliştirmelidir.

2.12. DİNLEME BECERİSİNİN DİĞER DİL BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİ

Dinleme becerisi, herhangi bir dili öğrenmenin temeli ve bilinen diğer dil becerilerini öğrenmeyi kolaylaştıran bir anahtardır. Dinleme becerisi, okuma, konuşma ve yazma ile sıkı bir şekilde bağlantılıdır ve anlamayı kolaylaştırmada önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Bu becerileri doğru bir şekilde uygulamak, ardından dilin anlaşılmasını ve doğru bir şekilde kullanılmasını yüksek bir seviyeye taşımak için büyük bir rol üstlenmektedir. "Dille gerçekleştirilen iletişimin sağlıklı olması, dört temel dil becerisinde yetkin olmayı gerektirir. Dil becerilerinde yetkin olmak, dinleme becerisinin sağlıklı bir biçimde geliştirilmesine bağlıdır. Çünkü dinleme becerisi, diğer dil becerilerinin temelini oluşturmanın yanı sıra aynı zamanda en çok zaman ayrılan beceridir" (Karagöl, 2019: 17). Dili hâkim olabilme yeteneği, dört dil becerisi birbirlerinin eksiklerini tamamlayacak şekilde birlikte veya ardışık çalışma ile elde edilebilmektedir. Konuşma, dinleme, okuma ve yazma dört temel dil becerisidir ve her birinin gelişimi diğerleriyle sıkı bir iş birliği içindedir. Okuma ve dinleme gibi beceriler, bilgi alıcı olarak ilişkilendirilirken; konuşma ve yazma becerileri ise bilgi vermekle ilgilidir. Başkan'a göre dil öğretiminde önce dinleme daha sonra konuşma ve önce okuma ardından yazma becerileri geliştirilmeye çalışılmalıdır (Başkan, 2006: 40-41).

2.12.1. Dinleme – Okuma İlişkisi

Dinleme ve okuma becerileri, birbirlerini tamamlayan yeteneklerdir. Zira doğru okuma; sesleri ayırt etme, kelimeleri tanıma ve cümle yapılarını kulağa alıştırma, dil becerisinin bir parçasıdır. Bu nedenle dinleme, kişinin kelime dağarcığı, yeni cümle yapıları, gramer kullanımı, metin veya konuşmalardan anlam çıkarma yeteneği, yorumlama, yazılı ve sözlü iletişimde bulunma, hızlı düşünme, zihinsel gelişim, bilgileri değerlendirme, eleştiri yapma ve daha derinlemesine inme becerilerini geliştirmektedir.

Okuyucu dinlediğini anlamada o kadar beceri kazanmıştır ki, az bir gayret ve dikkatle okuduğunu ve dinlediğini anlama arasında hiçbir fark kalmaz ve okuyucu aynı zihinsel ve dilsel becerileri konuşma sürecinde de kullanmaktadır (Yangın, 1999: 34).

"Her iki beceri de zihinsel anlama süreciyle ilişkilidir. Yani, okuduğunu anlama becerisi üst düzeyde olan bir kişinin dinlediğini anlama becerisi de üst düzeydedir. Bu nedenle, okuma becerisinin, dinleme becerisini doğrudan etkilediği söylenebilmektedir". (Yorulmaz, 2009: 51).

Sever (2004), okumanın; duyu organları vasıtasıyla sözcüklerin algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinlik olduğunu vurgulamıştır. "Dinlemede, konuşmacının mimiklerinden anlam çıkarma, konuşanı istediği anda durdurma ve konuşmacıya açık olmayan noktalarla ilgili soru sorma; okumada ise durma, geri dönme ve tekrar okuma gibi avantajlar vardır" (Arıcı, 2019: 190).

Dinleme, iletileri anlayabilme, uyarana tepkide bulunabilme etkinlidir. Diğer bir deyişle dinleme, konuşma veya da okuma yoluyla gönderilen bir iletinin kavranmasıdır (Gürgen, 2008: 49).

2.12.2. Dinleme – Konuşma İlişkisi

Dinleme becerisi, konuşma becerisinin temelini oluşturduğu için, dinleme becerisi ile konuşma arasında yakın bir bağ oluşmaktadır. "Konuşma gibi dinleme de kişinin başkalarıyla iletişim kurma becerisi üzerinde doğrudan etkilidir" (Gündüz & Şimşek, 2014: 13).

Kelimeleri, dilbilgisi ve cümle yapılarını doğru bir şekilde duymak, aynı zamanda dilbilgisel ögelerin doğru kullanımını bilmek, konuşmacının konuşma sürecini büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır. Çünkü, Konuşmacı, duyduğu gibi konuşmakta ve böylece kendini daha etkili bir şekilde ifade etmektedir. "İyi bir konuşmacının varlığı iyi bir dinleyicinin varlığıyla anlam kazanır" (Gündüz & Şimşek, 2014: 81).

Arslan'a 2008 göre Konuşma ve dinleme birbirini besleyen ve geliştiren becerilerdir. İyi bir konuşmacının aynı zamanda iyi bir dinleyici ve konuştuğunu anlama yeteneğine sahip olması önemlidir. Konuşmacı, dinleyiciyi de anlamaya çalışmalıdır (Arslan, 2008: 78).

Ayrıca, konuşma becerisi, dinleme becerisi üzerinde önemli ve etkili bir faktör bulunmaktadır; çünkü kelimelerin, cümlelerin ve dilbilgisel kuralların doğru bir biçimde kullanılması ve konuşmacının düşüncelerinin basit bir şekilde ifade etmesi, doğru dinleme ve duyduğunu anlama becerilerini büyük ölçüde kolaylaştırıp etkili hale getirmektedir. Bu etkenler sayesinde diyalog oluşturma, not tutma, yanıt verme ve soru sorma gibi yetenekleri geliştirerek sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturmaktadır. Göğüş (1978), "dinlemek, işitilenleri anlamak için dikkat harcamak ve sonuç çıkarmak amacıyla konuşmayı takip etmektir" ifadesini kullanarak dinlemeyi betimlemiştir.

Taşer'e göre ise dinleme, bir konuşmadaki düşünceleri kavramak, yorumlamak, değerlendirmek, düzenlemek, aralarındaki ilişkileri anlamak ve belleğimize değerli bulduklarımızı seçip ayırmak anlamına gelmektedir (Taşer, 2012: 206).

Bir kişi dakikada ortalama 600-800 kelimeyi algılayabilir. Hâlbuki bir kişi dakikada 125 kelime konuşabilir, konuşma kapasitemizden daha yüksek algılama kapasitemizin olması bizim için oldukça önemli bir yetenektir. "Dinleme sırasında

dinleyicinin beyni, konuşmacının beynine göre daha fazla performans sergilemektedir" (Emiroğlu & Nur Pınar, 2013: 774).

"İnsanların konuşma hızı ile dinleme/anlama hızı farklıdır. Konuşma hızı, dinlediğini anlama hızına göre daha yavaştır. İnsanlar, dakikada ortalama 100-150 kelimelik bir konuşma hızına kadar ulaşabilir. Ancak dinleyenler dakikada yaklaşık 600 kelimeyi anlayacak kapasitededir" (Emiroğlu & Nur Pınar, 2013: 775).

2.12.3. Dinleme – Yazma İlişkisi

Dinleme, konuşma ve okuma becerilerinin temelini oluşturduğu gibi yazmanın akıcı bir şekilde uygulanmasına da büyük rol üstlenmektedir. Dinleme, kelime bilgisini genişletme, dilbilgisini doğru kullanma, anlama ve anlatma becerilerini geliştirme, farklı cümle yapılarını kullanma, düşünceleri akıcı ve açık bir şekilde söze dökme, bireylerin kendi görüşlerini ifade etme, tutarlı ve bağlantılı bir metin oluşturma konularında katkı sağlamaktadır. "Dinleme becerisi gelişmemiş bir kişinin yazma becerisinin de tam olarak gelişmesini beklemek gerçek dışı olacaktır. Çünkü dinleme becerisi yetersiz olan bir kişinin anlama becerisi eksik demektir. Anlama becerisi eksik olan birinin de anlatma becerisi tam gelişmemiştir" (Özbay, 2009: 63).

Dinleme, yazmanın ilham kaynağıdır. Yazma becerisi, dil öğreniminde en son gelişen beceridir. Çünkü yazma, tamamen konuşma, okuma ve dinlemeye dayanarak işitilen, okunan ve konuşulan konulardan bilgi edinerek öğrencinin kendi kelime dağarcığını genişletmesini ve kendi fikirlerini oluşturmasını sağlamaktadır.

2.12.4. Dinleme – İzleme İlişkisi

Görsel içerikli dinleme metinleri oldukça önem taşımaktadır, çünkü mimikler ve görseller dinlemeyi daha çekici hale getirmektedir. Dinleyici, duyduğunu canlandırdığında, bilgiyi daha hızlı kavrar ve daha sağlıklı bir anlayışa sahip olmasına yardımcı olmaktadır. Seslerin ve varsa konuşma görüntülerinin farkında olmayla ve onlara dikkati vermeyle bağlayan, belli işitsel işaretlerin tanınması ve hatırlanmasıyla süren ve anlamlandırılmasıyla son bulan psikolojik bir süreç (Ergin & Birol, 2000: 115).

2.13. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİNLEME BECERİSİNİN KUSURLARI

Okuma, yazma ve konuşma dil becerilerinde kusurlar görüldüğü gibi dinleme becerisinde eksik ve kusurlar karşılaşılmaktadır. "Beceri öğretiminde öğrencilerin ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi de dinleme eğitiminde bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır" (Field, 2009: 4).

Dinleme becerisinin eksikleri çeşitli nedenlere dayanmakta ve bu eksiklikler, kişinin iletişimde ve anlama süreçlerinde zorluklar yaşamasına neden olmaktadır. Bunlar dinleyiciye bağlı etkenler, konuşmacıya bağlı etkenler, ortama bağlı etkenler, müfredata bağlı etkenler, konuya bağlı etkenlerdir.

Dinleme becerisi, öğrenciyi stres altında hissettirebilir, çünkü hem dinlediklerini anlamak hem de yazılı veya sözlü olarak doğru cevaplar ve yorumlar yapmak zorundadırlar. "Dinlemenin dil becerileri içinde en zor olduğu kabul edilir ve dinleme çalışmaları her zaman öğrencileri ürkütür ve strese sokar." (Dilidüzgün, 2018: 259).

Göze çarpan dinleme sorunlarından bir tanesi uzun vadeli dinlenen bilgileri hafızada tutamamaktır. "Uygun dinleme stratejilerini tanıma, seçme ve uygulama becerilerini geliştirmemiş öğrenenler, metnin tamamını anlamaya çalışırken iki sebep nedeniyle başarısızlık yaşayabilirler: Birincisi, kısa süreli bellekte yer alan her şeyi hatırlamak imkânsızdır; İkincisi, dinlenilen her mesajın ayrıntıları hatırlanacak kadar önemli olmamaktadır" (Tompkins, 2005. Akt. Özbay, 2009).

Yagang (1994), dinlemenin olumsuz etkilenmesine neden olan durumların dinlenecek mesaj, konuşmacı, dinleyici ve fiziksel ortamdan kaynaklandığını belirtmiştir.

Mackay (1997), kişinin dinlememe sebeplerini, dinleyicinin önemli olduğunu düşündükleri üzerine yoğunlaşarak seçici dinleme yapması, insanların konuşma hızı ile düşünce hızı arasında hayali belirgin bir fark olması, ilgi eksikliği, inanç ve

davranışlar, konuşmacının geldiği sınıf, aksan, giyinme biçimi, tavır gibi faktörlerin dinleyicide şiddetli bir tepki duygusu yaratması, ön yargılar, sözcük veya cümlelerin aşırı tekrarının dikkat dağıtıcı olması, bilinmeyen kelimelerin kullanımı, dinleyicilerde duygusal tepki yaratacak özel sözcüklerin kullanımı ve fiziksel engeller olarak sıralamıştır.

Dikkat dağınıklığı ve kesilmesi, dinleme becerisinin belirgin sorunları arasında yer almaktadır. "Birçok araştırmacıya göre dinleyiciler mesajlara odaklanırken en çok dikkat kesilmede zorlanırlar" (Kardeş, 2020: 153).

Dinlemeyi Etkileyen Faktörleri şu şekilde belirtilmektedir:

A-Dinleyiciye Bağlı Faktörler

- Fiziksel olarak işitme sorunu,
- Yetersiz Zekâ ve zihinsel yeteneği,
- Dikkat dağanıklığı,
- Konuya ilgi göstermemesi,
- Yetersiz dilbilgisi,
- Yetersiz kelime hazinesi,
- Yetersiz konuyu ilişkilendirme becerisi,
- Yetersiz anlama becerisi,
- Önyargılı ve eleştirici davranması,
- Aktif dinleme yetersizliği,
- Geri bildirim alıp verme güçlüğü,
- İletişim eksikleri,
- Empati kurma eksikliği,
- Farkındalık eksikliğidir.

B- Konuşmacıya Bağlı Faktörler

- Konuşmacının hızlı konuşması,
- Konuşmacının yanlış dilbilgisi kullanması,

- Mimikler ve beden dili ihmal etmesi,
- Empati kurma eksikliği,
- Konuşmacının ağız farklılığıdır.

C- Ortama Bağlı Faktörler

- Gürültülü Ortam uyuşmazlığı,
- karmaşık ve Net olmayan dinleme ses kayıtlarıdır.

D- Müfredata Bağlı Faktörler

- İşlenen dil seviyeye uygun olmayan müfradat içermesi,
- Müfradata uygun olmayan çeçiştli terim, deyim ve kelime öbekleri,
- Dinleme etkinliklerin ekikliğidir.

E- Konuya Bağlı Faktörler

- Konunun ilgi çekmemesi
- Konuşmanın içeriği uygun olmaması
- Konuşmanın içeriği belirlenen kitleye hitap etmemesi

F- Dinlemeye Bağlı Faktörler

- Ses netsizliği
- Yetersiz dinletilmemesi ve süre kısıtlığıdır.

Bu konuda Doğan (2011) dinleme kusurlarını 11 maddede ele almıştır:

1- İlgisizlik,
2- Konuşmacının anlattıklarıyla ilgili değil dış görüntüsüyle ilgilenme,
3- Uygun olmayan zamanda yada uygun olmayan şekilde söz alma,
4- Konuşmacıyı ve diğer dinleyicileri rahatsız etme,
5- Konuşmacının anlattığı her şeyi not almaya çalışma,
6- Konudan sapma ve hayala dalma,
7- Dinleyecinin kendi söyleyeceklerini düşünme,
8- Ayrıntlara odaklanıp asıl noktayı kaçırma,
9- Önyargıların etkisinden kurtulamama,

10- Bilinmeyen kelimelere önem vermeme,

11- Tek bir dinleme yöntemi kullanma (Akt.: Kardeş, 2020: 6).

2.14. DİNLEME ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Sınavlar ve testler dinleme değerlendirme geleneksel araçları olarak bilinmektedir. Ancak Tabak ve Göçer, dinleme sonrası yapılan yazılı ve sözlü sınavlar, çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme gibi geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının dinleme becerisinin değerlendirilmesinde yetersiz kaldığını ve bu araçların değerlendirme, sorgulama, analiz etme gibi üst düzey düşünme becerilerini ölçmede etkili olmadığını belirtmişlerdir (Tabak, 2013: 171). Bu sebeple Geleneksel ölçme araçlarının öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini ölçmede sınırlı olabileceği ve alternatif değerlendirme yöntemlerinin, öğrencilerin anlama, sorgulama ve analiz etme yeteneklerini daha iyi yansıtabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin dinleme becerilerini ölçme ve değerlendirme alternatif araçları şu şekilde sunulmaktadır:

- Dinlettikten sonra öğrencilerden ses kaydı şeklinde özet istemek, hem dinlediklerini ölçmeye yönelik bir strateji olarak hem de konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik bir çalışma olarak kullanılabilir. Bu yöntem, öğrencilerin dinlediklerini doğru bir şekilde telaffuz etmelerini, takıldıkları sesleri ve gramer hatalarını belirlemelerini sağlamaktadır.
- Öğrencileri gruplara ayırarak her birine konu verip, araştırma yapmalarını ve sınıfta diğer arkadaşlarına sunmalarını teşvik etmek, dinleme ve anlatma becerilerini geliştirebilmektedir.
- Film veya oyun izletme yöntemi, öğrencilere belirli rolleri canlandırmalarını istemek veya grup halinde bir konu hakkında oyun canlandırmalarını istemek hem dinleme hem de anlatma becerilerini geliştirebilmektedir.
- Suçlu bulma konseptini içeren aksiyon hikayeleri gibi dinleterek öğrencilere heyecan dolu bir ortamda dinlediklerini analiz etme fırsatı sunabilmektedir.

- Podcastler gibi çeşitli online platformlar veya uygulamalar aracılığıyla interaktif dinleme aktiviteleri ve değerlendirme araçları kullanılabilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, tipi, uygulandığı evren ve örneklem, çalışma grubunun oluşumu, örnekleri, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, uygulama süreci ve analiz süreci hakkında bilgi sunulacaktır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELI

Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için ve istenilen kapsamlı ve ayrıntılı sonuçları elde edebilmek için hem nicel hem de nitel karma desen modeline başvurularak öğrencilere anket, yazılı görüşme ve gözlem teknikleri, eğiticilere ise yazılı görüşme formları uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel boyutu, çoklu veri kaynaklı bir durum çalışması benimsemiştir. Bu çerçevede, nitel yöntemin tez çalışmalarının kuramsal bölümünde doküman tarama aracından faydalanılmıştır.

İstanbul ilindeki Tophane İstanbul dil merkezindeki B1 ve B2 sınıflarında 6 haftalık bir gözlem süresi uygulanmıştır. Bu süre zarfında, öğrencilerin motivasyonları ve görüşlerine dair derinlemesine bilgi edinmek amacıyla nitel yönteme dayalı yarı yapılandırılmış yazılı görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Eğiticilere yönelik de aynen nitel yönteminden yararlanan yazılı görüşmeler uygulanmıştır. Bu görüşmeler vasıtasıyla eğiticilerin deneyimlerine bağlı olarak gözlemledikleri dinleme sorunlarının neler olduğunu, neyden kaynaklandığı, uyguladıkları yöntem ve stratejileri, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için hangi metot kullandıkları tespit edilmeyi çalışılmıştır.

Nicel boyut ise, kesitsel araştırma yöntemini kullanarak belirli bir zamanda belirli bir grup katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, öğrencilerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenirken yaşadıkları dinleme sorunlarını belirlemeyi ve dinleme becerileriyle ilgili görüşlerini ölçmeyi amaçlayan bir çoktan seçmeli anket uygulanmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni olarak İstanbul ilinde yer alan Tophane semtinde bulunan İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi belirlenmiştir. Örneklem, söz konusu merkezde B1 ve B2 düzeyinde öğrenim gören 40-60 öğrenci ile birlikte 10 eğitmenin katılımını kapsamaktadır. Öğrenci grubu seçkisiz örneklem yöntemi ile seçilmiştir, ancak eğitici grubu, seçici olarak araştırmanın uygulandığı süre zarfında B1 ile B2 sınıflarına odaklanan eğiticilerle görüşme yapılmasına özen gösterilmiştir.

3.3. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırma, 2022–2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde İstanbul iline bağlı Tophane semtinde yer alan İstanbul Üniversitesi dil öğretim merkezinde öğrenim gören farklı ülkelerden gelen B1-B2 düzeyindeki 60 öğrenci ile anket çalışması ve 40 öğrenci ile yazılı görüşme çalışması yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğrenci ve eğiticilere, araştırmaya başlamadan önce araştırmanın önemi, amacı, materyalleri ve uygulanacak süre hakkında bilgi verilmiş, ayrıca gönüllülük esasına dayanan katılımları için gerekli onay izinleri alınmıştır.

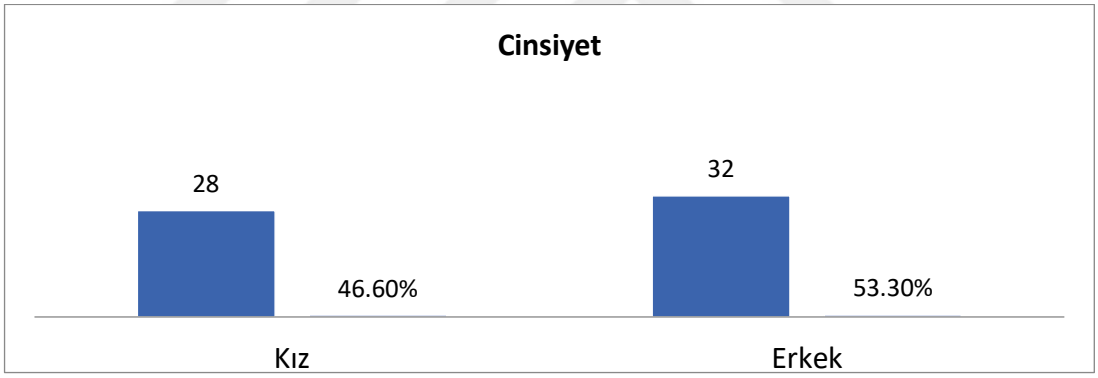
Bu araştırmada daha verimli ve amaca yönelik kapsamlı sonuçlar elde etmek amacıyla cinsiyet, ülke ve yaş farklılığına sahip yetişkin öğrencilerin katılımına özen gösterilmiştir.

Tablo 4: Ankete Katılan Öğrencilerin Özellikleri

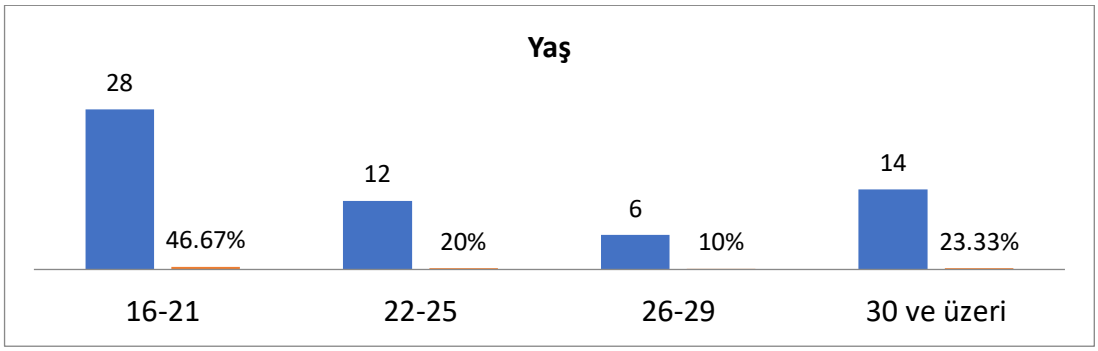
Özellikler	Nitelikler	S	%
Cinsiyet	Erkek	32	53.33%
	Kız	28	46.67%

Yaş	16-21	28	46.67%
	22-25	12	20.00%
	26-29	6	10.00%
	30 ve üzeri	14	23.33%
Ülke	Etiyopya	3	5%
	Kazakistan	5	8.33 %
	Mısır	7	11.67%
	Hindistan	1	1.67 %
	Sırbistan	1	1.67 %
	Pakistan	1	1.67 %
	Burkina Faso	2	3.33 %
	Bangladeş	1	1.67 %
	Endonezya	5	8.33 %
	Moritanya	1	1.67 %
	Suriye	3	5%
	İran	7	11.67 %
	Nijerya	2	3.33 %
	Benin	1	1.67 %
	Rus	3	5%
	Afganistan	1	1.67 %
	Cezayir	1	1.67 %
	Sudan	2	3.33 %
	Tayland	1	1.67 %
	Çin	1	1.67 %
	Irak	1	1.67 %

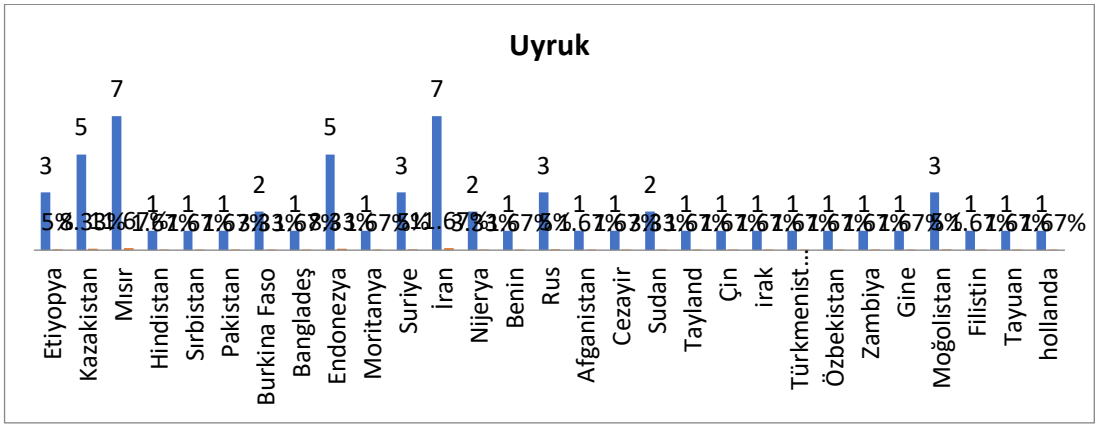
	Türkmenistan	1	1.67 %
	Özbekistan	1	1.67 %
	Zambiya	1	1.67 %
	Gine	1	1.67 %
	Moğolistan	3	5%
	Filistin	1	1.67 %
	Tayuan	1	1.67 %
	Hollanda	1	1.67%
Türkçe seviyesi	B1	17	28,33%
	B2	43	71,66%

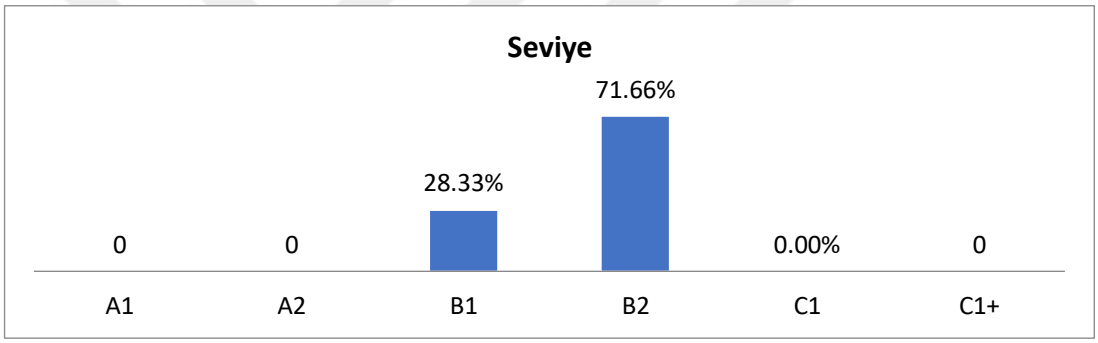
Şekil 3: Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı

Şekil 4: Ankete katılan öğrencilerin yaş dağılımı

Şekil 5: Ankete katılan öğrencilerin Uyruk dağılımı

Şekil 6: Ankete katılan öğrencilerin Türkçe seviyesinin dağılımı

Tablo 4'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin 28'i (%46,67) kız, 32'si (%53,33) erkektir.

Tablo 4'de katılımcıların yaşlarına bakıldığında, 28'i (%46,67) 16-21 yaş aralığında, 12'si (%20) 22-25 yaş aralığında, 6'sı (%10) 26-29 yaş aralığında, 14'ü (%23,33) ise 30 yaş ve üzerinde bulunmaktadır.

Tablo 4'da öğrencilerin uyruklarına bakıldığında, 3'ü (%5) Etiyopya, 5'i (%8,33) Kazakistan, 7'si (%11,67) Mısır, 1'i (%1,67) Hindistan, 1'i (%1,67) Sırbistan, 1'i (%1,67) Pakistan, 2'si (%3,33) Burkina Faso, 1'i (%1,67) Bangladeş, 5'i (%8,33) Endonezya, 1'i (%1,67) Moritanya, 3'ü (%5) Suriye, 7'si (%11,67) İran, 2'si (%3,33)

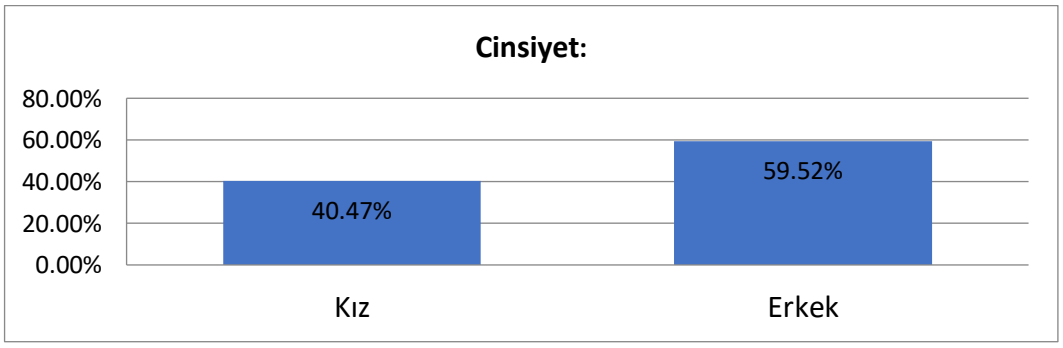
Nijerya, 1'i (%1,67) Benin, 3'ü (%5) Rusya, 1'i (%1,67) Afganistan, 1'i (%1,67) Cezayir, 2'si (%3,33) Sudan, 1'i (%1,67) Tayland, 1'i (%1,67) Çin, 1'i (%1,67) Irak, 1'i (%1,67) Türkmenistan, 1'i (%1,67) Özbekistan, 1'i (%1,67) Zambiya, 1'i (%1,67) Gine, 3'ü (%5) Moğolistan, 1'i (%1,67) Filistin, 1'i (%1,67) Tayvan, 1'i (%1,67) Hollanda ülkelerine dağıldığı görülmektedir. Tablo genelinde araştırmaya 29 ülke katılım göstermektedir.

Tablo 4'da katılımcıların Türkçe seviyelerine bakıldığında ise, 17'si (%28,33) B1, 43'ü (%71,66) ise B2 seviyesindedir.

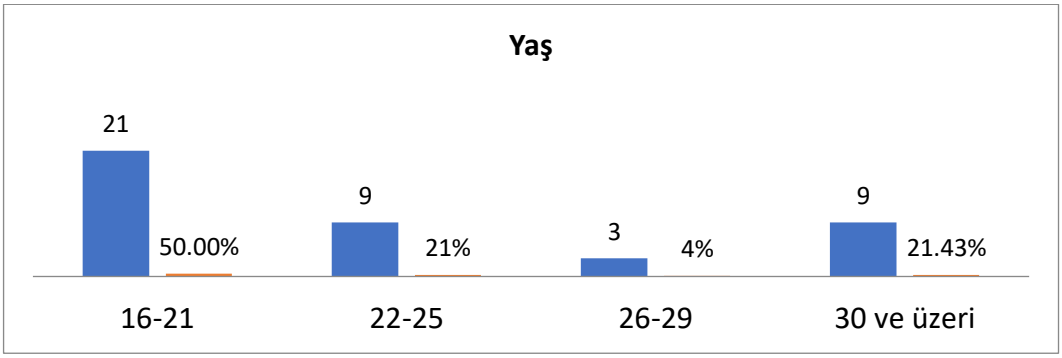
Tablo 5: Yazılı Görüşmeye Katılan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Özellikleri

Özellikler	Nitelikler	S	%
Cinsiyet	Erkek	25	59.52%
	Kız	17	40.48%
Yaş	16-21	21	50.00%
	22-25	9	21.43%
	26-29	3	7.14%
	30 ve üzeri	9	21.43%
Ülke	Etiyopya	2	4.76 %
	Kazakistan	3	7.14 %
	Mısır	5	11.90 %
	Sırpistan	1	2.38 %
	Hindistan	1	2.38 %
	Afganistan	1	2.38 %
	Burkina Faso	2	4.76 %
	Moritanya	1	2.38 %
	Endonezya	3	7.14 %
	İrak	1	2.38 %

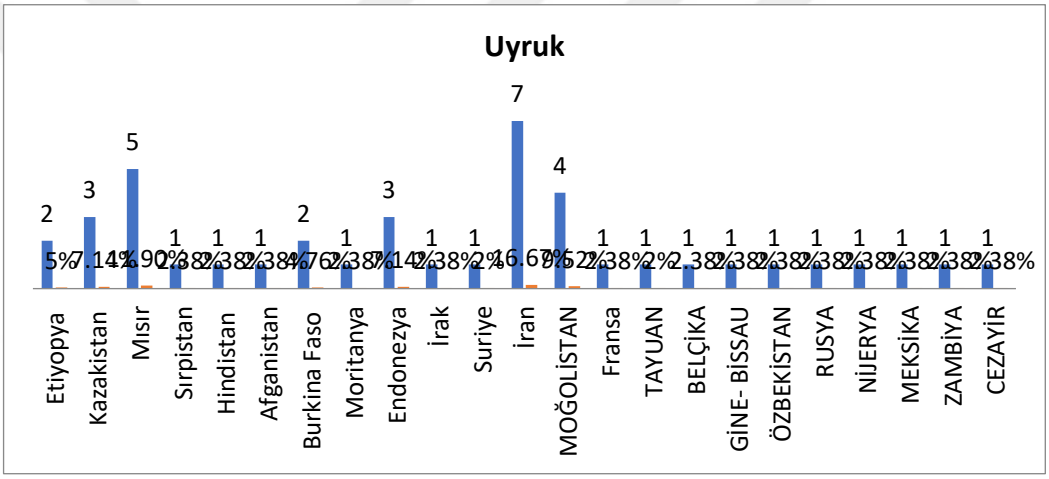
	Suriye	1	2.38 %
	İran	7	16.67 %
	Moğolistan	4	9.52 %
	Fransa	1	2.38 %
	Tayuan	1	2.38 %
	Belçika	1	2.38 %
	Gine- Bissau	1	2.38 %
	Özbekistan	1	2.38 %
	Rusya	1	2.38 %
	Nijerya	1	2.38 %
	Meksika	1	2.38 %
	Zambiya	1	2.38 %
	Cezayir	1	2.38 %
Türkçe Seviyesi	B1	6	14.28%
	B2	36	85.71%

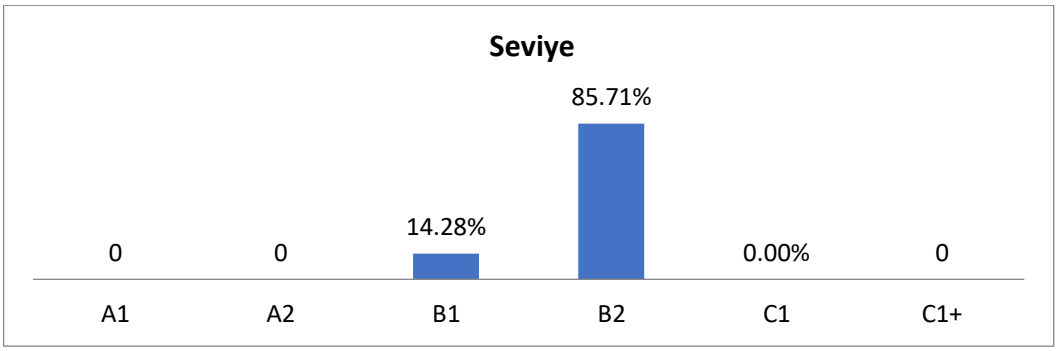
Şekil 7:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı

Şekil 8:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin yaş dağılımı

Şekil 9:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin uyruk dağılımı

Şekil 10:Yazılı görüşmeye katılan öğrencilerin Türkçe seviyesinin dağılımı

Tablo 5’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin 17'si (%40.48) kız, 25'i (%59.52) erkektir.

Tablo 5’da katılımcıların yaşlarına bakıldığında, 21'i (%50) 16-21, 9'u (%21.43) 22-25, 3'ü (%7.14) 26-29, 9'u (%21.43) 30 yaş ve üzeri arasında yaş aralıklarındadır.

Tablo 5’da katılımcıların uyruklarına bakıldığında, 2'si (%4.76) Etiyopya, 3'ü (%7.14) Kazakistan, 5'i (%11.90) Mısır, 1'i (%2.38) Sırbistan, 1'i (%2.38) Hindistan, 1'i (%2.38) Afganistan, 2'si (%4.76) Burkina Faso, 1'i (%2.38) Moritanya, 3'ü (%7.14) Endonezya, 1'i (%2.38) Irak, 1'i (%2.38) Suriye, 7'si (%16.67) İran, 4'ü (%9.52) Moğolistan, 1'i (%2.38) Fransa, 1'i (%2.38) Tayvan, 1'i (%2.38) Belçika, 1'i (%2.38) Gine-Bissau, 1'i (%2.38) Özbekistan, 1'i (%2.38) Rusya, 1'i (%2.38) Nijerya, 1'i (%2.38) Meksika, 1'i (%2.38) Zambiya, 1'i (%2.38) Cezayir arasında farklılık göstermektedir. Tablo genelinde araştırmaya 23 ülke katılım göstermektedir.

Tablo 5’da katılımcıların Türkçe seviyelerine bakıldığında ise, 6'sı (%14,28) B1, 36'sı (%85,71) ise B2 seviyesindedir.

Yazılı görüşmelere katılan eğitmenler;

Tophane ilçesinde yer alan İstanbul Dil Öğretim Merkezi'nde görev yapan ve çalışma süresinde (B1-B2) seviyelerinde eğitim veren toplam 10 deneyimli eğitmen katılmaktadır.

3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

B1 ve B2 seviyelerindeki öğrencilerle sınırlı kalmış olan bu araştırmaya sadece yabancı dil olarak Türkçe öğrenen uluslararası yetişkin öğrenciler dahil edilmektedir.

3.5. VERI TOPLAMA ARAÇLARI

Tablo 6: Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Nicel veri toplama araçları	Nitel veri toplama araçları
Dinleme sorunlarına odaklı Çoktan seçmeli	Döküman tarama

anket formu

Gözlem yöntemi

Öğrencilere odaklı yarı yapılandırılmamış yazılı görüşme formu

Eğiticilere odaklı yarı yapılandırılmamış yazılı görüşme formu

3.5.1. Nicel Veri Toplama Araçları

Anketin ilk sayfasında öğrencilerin cinsiyeti, uyruğu, yaşı ve Türkçe seviyesi gibi tanımlayıcı kişisel bilgilerle başlayarak, öğrencilerin yaşadıkları dinleme sorunları ve nedenleri ile ilgili 35 adet çoktan seçmeli soru yer almaktadır. Araştırmanın nicel verilerini elde etmeyi sağlayan ilk veri toplama aracı olan "anket" teki sorular şu şekildedir:

1. Türkçe öğrenirken en çok hangi beceri alanında zorlanıyorsunuz?
2. Türkçe öğrenirken dinlemede zorlanıyor musunuz?
3. Dinlediğinizin yüzde kaçını anlayabiliyorsunuz?
4. Dinlerken zorlanmanın nedenleri nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
5. Dinlemede konuşmacıdan kaynaklı yaşadığınız sorunlar nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
6. Aşağıdaki dinleme türlerinin hangisinde zorluk çekiyorsunuz? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
7. Dinleme becerinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
8. Dinleme etkinliklerinin sorularında aşağıdakilerden hangisi sizin için zor? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
9. Kelime bilginizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
10. Dil bilgisi konularında zorlanma nedenleriniz nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

11. Dinleme metnini dinlerken kendinizi stres altında hissediyor musunuz?
12. Sık sık dinleme pratiği yapıyor musunuz?
13. Dinlemede geçen yeni kavram, terim, deyim ve atasözleri genel biçimde anlamanızı zorlaştırıyor mu?
14. Kelime hafızanız, dinlediğinizi anlayabilmek için yeterli mi?
15. Türkçedeki eklerin arka arkaya gelmesi, dinlediğinizi anlayabilmenizi zorlaştırıyor mu?
16. Türkçedeki (U-Ü/O-Ö) gibi ünlü seslerin telaffuz benzerliği dinlemeyi zorlaştırıyor mu?
17. Konuşma sırasında "H" ve "Ğ" gibi sesletimi anlaşılmayan sesler, doğru biçimde dinleyip anlamanızı etkiliyor mu?
18. Dinlerken telaffuzu benzeyen (Ş-Ç) gibi ünsüz sesleri ayırt edebiliyor musunuz?
19. Dinlemede geçen uzun cümleler dinlediğinizi anlamayı zorlaştırıyor mu?
20. Derste yapılan dinleme etkinlikleri; doğru okumanız, konuşmanız ve yazmanıza yardımcı oluyor mu?
21. Ders kitaplarındaki dinleme soruları, dinleme metinlerine uyuyor mu?
22. Dinleme öncesi yapılan hazırlık çalışması, daha kolay dinlemenizi sağlıyor mu?
23. Dinleme sürecinde uygulanan farklı etkinlikler, dinleme metnine odaklanmanızı sağlıyor mu?
24. Dinlemenin uygulandığı süre, dinleme metnini anlayabilmeniz için yeterli mi?
25. Dinlediğiniz yeni kelime ve kalıpları günlük hayatınızda kullanmaya çalışıyor musunuz?
26. Dinlediğinizi doğru bir şekilde yazabiliyor musunuz?
27. Sesli videolar, dinlediğinizi anlamanızı kolaylaştırıyor mu?
28. Konuşmacıyla görsel temas halinde olmadığınız sürece dinlemekte zorlanıyor musunuz?
29. Konu ile ilgili bilgi eksikliğiniz, dinleme metnini anlamamanıza sebep oluyor mu?
30. Türkçedeki Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelime ve kavramlar size zor geliyor mu? Örneğin: (Kanaat- İstirham - Hissikablelvuku- Barut)

31. Bir metni dinlerken çok anlamlı kelimelerin cümleden istenen anlamını ayırt edebiliyor musunuz? Örneğin: (Yüz: ona çok yüz verdin)
32. Kısaltmalı isim veya kelimeleri duyduğunuzda anlayabiliyor musunuz? Örneğin: (CHP-AK-ABD)
33. Konuşma dilindeki argo ve sokak ifadeleri anlayabiliyor musunuz? Örneğin: (Ne yapıyon- kafa basmak- köfteyi çakmak)
34. Dinleme esnasında kendi söyleyeceklerinizi zihninizde hazırlıyor musunuz?
35. Dinleme esnasında bilmediğiniz sözcüklere önem vermeyip dinlemeye devam ediyor musunuz?

3.5.2. Nitel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın kuramsal çerçevesinde kullanılan bilgiler, nitel yöntemin doküman taramasına dayanmaktadır.

Çalışmanın ikinci nitel veri toplama aracı ise öğrencilerin dinleme becerileri, sınıfta uygulanan dinleme pratiklerine olan coşkuları ve anlama yetilerini ölçmek amacıyla ardışık olarak 6 hafta boyunca hem B1 hem de B2 sınıflarında her hafta dörder saat gözlem yapılmıştır.

Tablo 7: Altı Haftalık Gözlem Süresinde Planlanmış Hedefler Şu Şekilde Gösterilmektedir

Hafta	Gözlemlenen Hususlar
1.Hafta	Yeni İstanbul kitabındaki dinleme metinlerini izlemek
2.Hafta	Sınıf içinde kullanılan dinleme metinlerinin konu farklılığı, gramer kullanımı, yeni kelimeler ve kalıpların değişimini takip etmek
3.Hafta	Öğrencilerin dinlediklerini algılama yetileri ve dinleme ardından sorulan sorulara verdikleri cevapları gözlemlemek
4.Hafta	Öğrencilerin sınıf içinde yaşadıkları dinleme sorunlarını gözlemlemek

5.Hafta	Öğretmenin öğrencilerin yaşadıkları dinleme sorunlarını gidermek için izlediği dinleme teknikleri ve kitap dışı farklı materyalleri kullanımını takip etmek
6.Hafta	Öğrencilerin 6 hafta boyunca dinleme becerilerinin gelişip gelişmediğini ölçmek

Araştırmanın üçüncü nitel veri toplama aracı, araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerini almak amacıyla hazırlanan açık uçlu soruları içermektedir. Öğrencilerin dinleme sorunları ve zorlukları hakkındaki kendi görüşleri, kendi dinleme becerilerini geliştirme yöntemleri, sınıfta aldıkları dinleme eğitiminin günlük hayatta ne kadar yardımcı olduğu gibi konularda görüşleri tespit etmek amacıyla yazılı görüşme soruları uygulanmıştır.

Görüş Formunda yer alan sorular şu şekildedir:

1. Türkçe öğrenirken dinlemede zorlanıyor musunuz?
2. Dinlemede zorlandığınız sorunlar nelerdir?
3. Dinleme becerinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz?
4. Sınıf içi dinleme etkinlikleri günlük hayatta ihtiyaçlarınızı kaşılıyor mu? Nasıl?
5. Dinleme metnin görsel içerikli olması anlamanızı kolaylaştırıyor mu?
6. Türkçenin farklı aksanlarını anlamakta zorlanıyor musunuz?

Çalışmanın son nitel veri toplama aracı ise dinleme eğitimi konusunda eğiticilere yöneltilen yazılı Görüş Formu ve şu soruları içermektedir:

1. Yıllar süren öğretmenlik deneyiminize göre yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken dinlemede zorlandıklarını düşünüyor musunuz?
2. Sizce dinleme becerisinde yaşanan sorunlar neler ve neyden kaynaklıdır?
3. Türkçe dersinde öğrencinin dinlemeyi algılama becerisini hangi yöntemlerle değerlendiriyorsunuz?
4. Öğrencinin dinleme becerisinin gelişip gelişmediğini nasıl ölçüyorsunuz?

5. Öğrencinin dinleme becerisinin gelişmesi için hangi metotlar uyguluyorsunuz?
6. Öğrenciler, dinleme etkinliklerinde en çok hangi hataları yapmaktadır, bu hataların düzeltilmesi için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Yukarıda geçen tüm formların gramer ve içeriği açsından bir uzmana danışarak değerlendirilmiş ve uzmanın yorumları ışığında gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3.7. ÇALIŞMA SÜRECİ

06.06.2023 ile 20.07.2023 tarihleri arasında İstanbul Dil Merkezi'nde B1-B2 sınıflarında 6 haftalık bir gözlem dönemi gerçekleştirilmiştir. Bu süre içerisinde öğrencilere bazı kişisel bilgileri içeren anket ve bir görüşme formu uygulanmıştır. Gözlem süresinin sonunda 10 eğiticinin görüşlerini almak üzere bir görüşme formu sunulmuştur. Anket, ders sırasında 20 dakika içerisinde öğrencilerle yüz yüze iletişim yoluyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu ise gözlem süresinin sonunda uygulanmıştır.

Tablo 8: Araştırmada Kullanılan Çalışmaların Süreci

	Sorular	Soru Tipi	Süre
Anket Çalışması	1-10	Çoktan seçmeli sorular	10 dakika
	10-35	Evet – Hayır soruları	10 dakika
Görüşme Formu - Öğrenci	6	Açık uçlu sorular	15 dakika
Görüşme Formu-	6	Açık uçlu sorular	15 dakika

Eğitici

3.8. VERI ANALIZI

Araştırmada hem nitel hem de nicel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Tablo 9: Araştırmanın Veri Çözümleme Analizi

Nitel verilerin analizi	Nicel verilerin analizi
Betimsel analiz	Bağımsız gruplar

3.8.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin çözümlenmesi (Excel) programı ile analiz edilmiştir.

3.8.2. Nitel Verilerin Analizi

Kitap, tez ve makale gibi doküman taraması ile birlikte gözlem sürecini dikkate alarak elde edilen görüşme verileri, betimsel ve içerik analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

3.9. BAĞIMLI VE BAĞIMSIZ DEĞIŞKENLER

Cinsiyet, yaş, uyruk bağımsız değişkenler olarak kabul edilirken, Türkçe seviyesi bağımlı değişken olarak düşünülmektedir.

3.10. ETIK AÇIKLAMALAR

Araştırmanın başlatılması için gerekli olan tüm etik izinler, hem araştırmanın uygulandığı dil merkezi hem de İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü tarafından alınmıştır.

3.11. ARAŞTIRMANIN GEÇERLILIĞI VE GÜVENIRLIĞI

- B1 ve B2 seviyesindeki öğrenciler, İstanbul Üniversitesi Dil merkezi (TÖMER)'de öğrenim görmektedir.

- Çalışmanın materyalleri ve içeriği, dil bilimi uzmanlarının görüşleri dikkate alınarak B1 ve B2 seviyelerine uygun olarak oluşturulmuştur.

3.11.1. Etik Kurul İzni

Kurul Adı: İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı

Karar Tarihi: 05.06.2023

Belge Sayı Numarası: 2023/240

3.11.2. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinin İzni

Kurum Adı: İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi

Kabul Tarihi: 05.06.2023

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

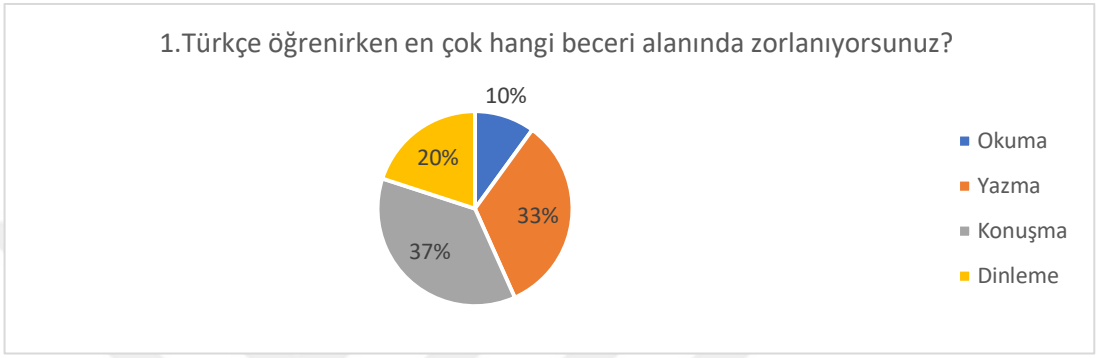
BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. ANKETİN ANALİZİ

Tablo 10: Anketin 1.Sorusuna İlişkin Bulgular

1.Türkçe öğrenirken en çok hangi beceri alanında zorlanıyorsunuz?

Seçenekler	Okuma	Yazma	Konuşma	Dinleme
Yanıt sayısı	6	20	22	12
Yüzdelik	10%	33,3%	36,7%	20%

Şekil 11:Anketin 1. sorusunun dağılımı

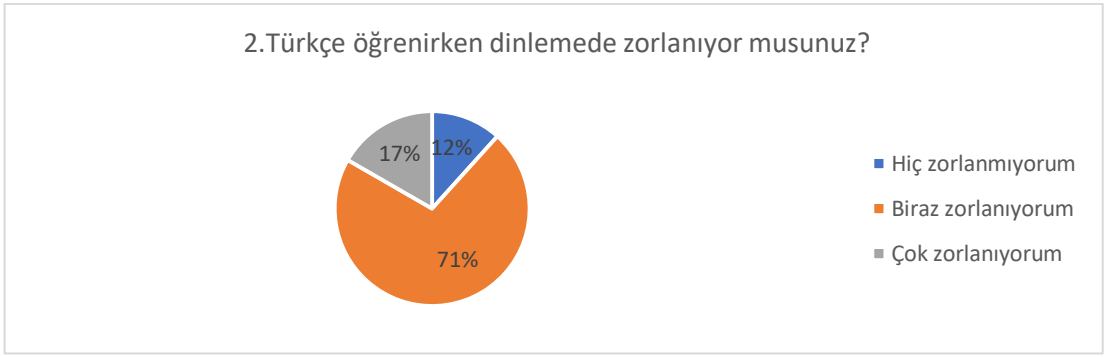
Tabloya göre, öğrencilerin (6) %10'u okuma, (12) %20'si dinleme, (20) %33,3'ü yazma ve (22) %36,7'si konuşma becerisi alanında zorlandıklarını ifade etmiştir.

Bulgulara göre konuşma becerisi en yüksek oranla en çok zorlanan beceri alanı olarak belirlenmiştir.

Tablo 11: Anketin 2. Sorusuna İlişkin Bulgular

2.Türkçe öğrenirken dinlemede zorlanıyor musunuz?

Seçenekler	Hiç zorlanmıyorum	Biraz zorlanıyorum	Çok zorlanıyorum
Yanıt sayısı	7	43	10
Yüzdelik	11,7%	71,7%	16,7%

Şekil 12:Anketin 2. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (7) %11,7'si hiç zorlanmadıklarını, (43) %71,7'si biraz zorlandıklarını ve (10) %16,7'si çok zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 12: Anketin 3. Sorusuna İlişkin Bulgular

3.Dinlediğinizin yüzde kaçını anlayabiliyorsunuz?

Seçenekler	0 – 25%	25 – 50%	50 – 75 %	75 -100 %
Yanıt sayısı	3	12	32	13
Yüzdelik	5%	20%	53,3%	21,7%

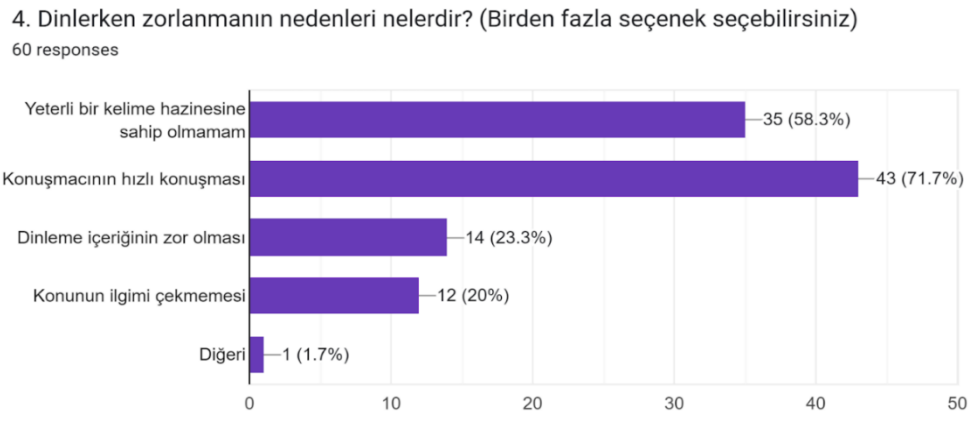
Şekil 13:Anketin 3. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (3) %5'i dinlediklerinin yüzde 0-25'ini, (12) %20'si yüzde 25-50'sini, (32) %53,3'ü yüzde 50-75'ini ve (13) %21,7'si yüzde 75-100'ünü anladıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 13: Anketin 4. Sorusuna İlişkin Bulgular

4.Dinlerken zorlanmanın nedenleri nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

Seçenekler	Yeterli bir kelime hazinesine sahip olmamam	Konunun ilgimi çekmemesi	Konuşmacının hızlı konuşması	Dinleme içeriğinin zor olması	Diğeri
Yanıt sayısı	35	12	43	14	1
Yüzdelik	58,3%	20%	71,7%	23,3%	1,7%

Şekil 14:Anketin 4. sorusunun dağılımı

Tablo 13 İncelendiğinde, öğrencilerin (35) %58,3'ü yeterli bir kelime hazinesine sahip olmamalarını, (12) %20'si dinleme konusunun ilgilerini çekmemesini, (43) %71,7'si konuşmacının hızlı konuşmasını, (14) %23,3'ü dinleme içeriğinin zor

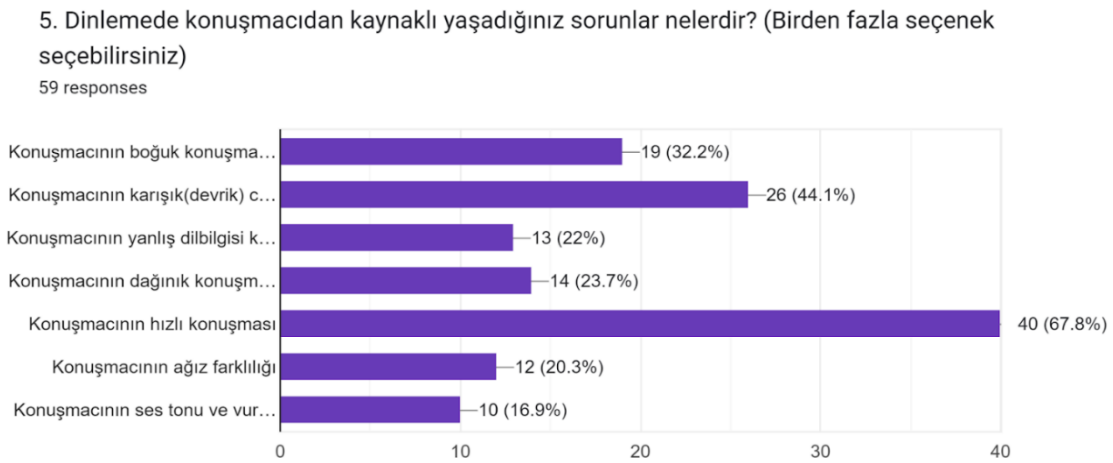
olmasını ve (1) %1,7'si diğer bir sebep nedeniyle dinlerken zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Bulgulara göre dinleme sorunu en çok konuşmacının hızlı konuşmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 14: Anketin 5. Sorusuna İlişkin Bulgular

5.Dinlemede konuşmacıdan kaynaklı yaşadığınız sorunlar nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

Seçenekler	Konuşmacının boğuk konuşması ve yanlış telaffuzu	Konuşmacının karışık(devrik) cümle kurması	Konuşmacının yanlış dilbilgisi kullanması	Konuşmacının dağınık konuşması	Konuşmacının hızlı konuşması	Konuşmacının ağız farklılığı	Konuşmacının ses tonu ve vurgusu
Yanıt sayısı	19	26	13	14	40	12	10
%	32,2%	44,1%	22%	23,7%	67,8%	20,3%	16,9%

Şekil 15:Anketin 5. sorusunun dağılımı

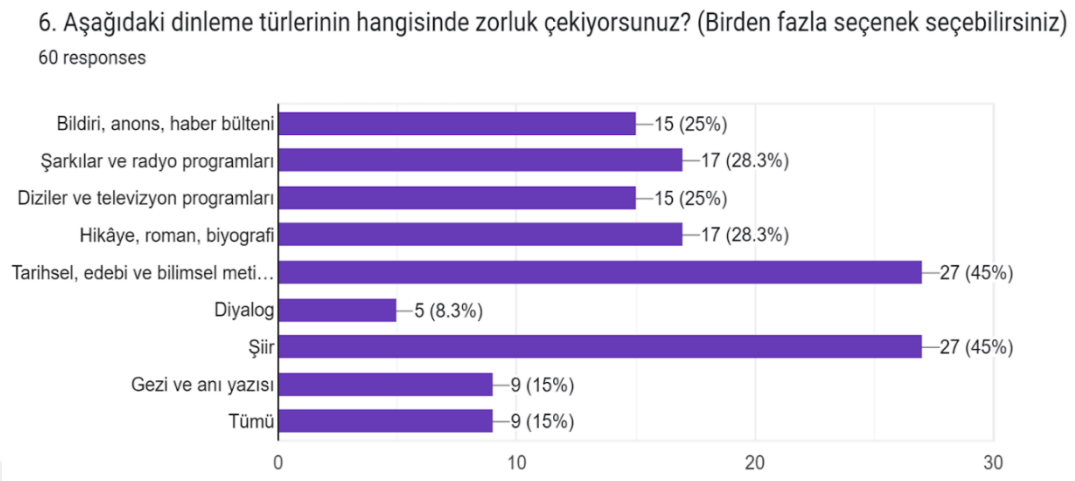
Tablo 14 'e göre, öğrencilerin (19) %32,2'si konuşmacının boğuk konuşması ve yanlış telaffuzu, (26) %44,1'i konuşmacının karışık (devrik) cümle kurması, (13) %22'si konuşmacının yanlış dilbilgisi kullanması, (14) %23,7'si konuşmacının dağınık konuşması, (40) %67,8'i konuşmacının hızlı konuşması, (12) %20,3'ü konuşmacının ağız farklılığı ve (10) %16,9'u konuşmacının ses tonu ve vurgusundan dolayı sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bulgulara göre dinlemede konuşmacıdan kaynaklı en çok yaşanan sorun hızlı konuşmasıdır.

Tablo 15: Anketin 6.Sorusuna İlişkin Bulgular

6.Aşağıdaki dinleme türlerinin hangisinde zorluk çekiyorsunuz? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

Seçenekler	Bildir, anons, haber bülteni	Şarkılar ve radyo programları	Diziler ve televizyon programları	Hikâye, roman, biyografi	Tarihsel, edebi ve bilimsel metinler	Diyalog	Şiir	Gezi ve anı yazısı	Tümü
Yanıt sayısı	15	17	15	17	27	5	27	9	9
%	25%	28,3%	25%	28,3%	45%	8,3%	45 %	15%	15 %

Şekil 16:Anketin 6. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin dinleme türlerinden (15) %25'i bildiri, anons, haber bülteni, (17) %28,3'ü şarkılar ve radyo programları, (15) %25'i diziler ve televizyon programları, (17) %28,3'ü hikâye, roman, biyografi, (27) %45'i tarihsel, edebi ve bilimsel metinler, (5) %8,3'ü diyalog, (27) %45'i şiir, (9) %15'i gezi ve anı yazısı, (9) %15'i tümünde zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir.

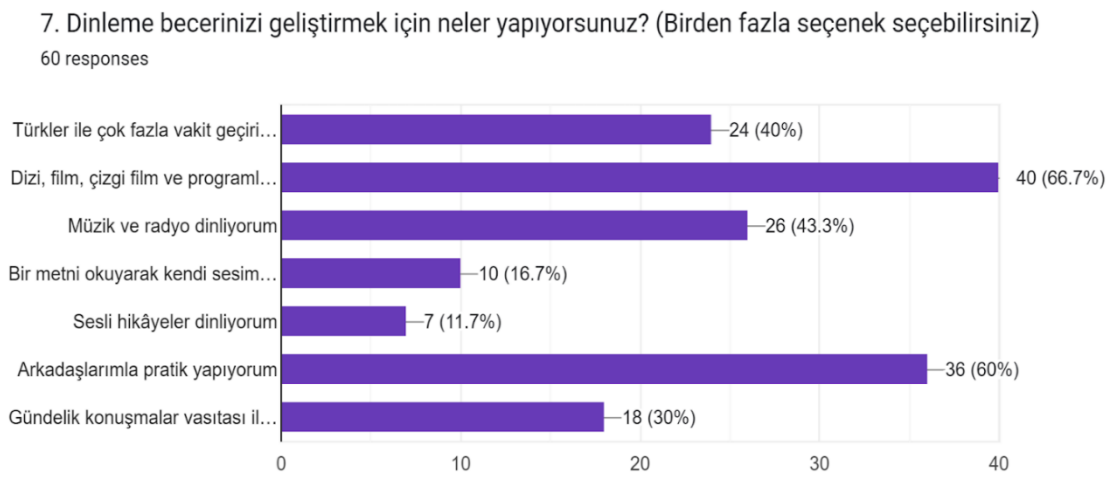
Bulgulara göre tarihsel, edebi, bilimsel metinler ve şiir, yüksek oranda en çok zorluk yaşanan metin türleridir.

Tablo 16: Anketin 7.Sorusuna İlişkin Bulgular

7.Dinleme becerinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

Seçenekler	Türkler ile çok fazla vakit geçirip	Dizi, film, çizgi film ve programl	Müzik ve radyo dinliyorum	Bir metni okuyarak kendi sesimi kaydedip	Sesli hikâyeler dinliyorum	Arkadaşlarım la pratik yapıyorum	Gündelik konuşmalar vasıtası

	pratik yapıyorum	ar izliyorum		dinliyorum			ile iletişim kurarak bilgi ediniyorum
Yanıt sayısı	24	40	26	10	7	36	18
%	40%	66,7%	43,3%	16,7%	11,7%	60%	30%

Şekil 17:Anketin 7. sorusunun dağılımı

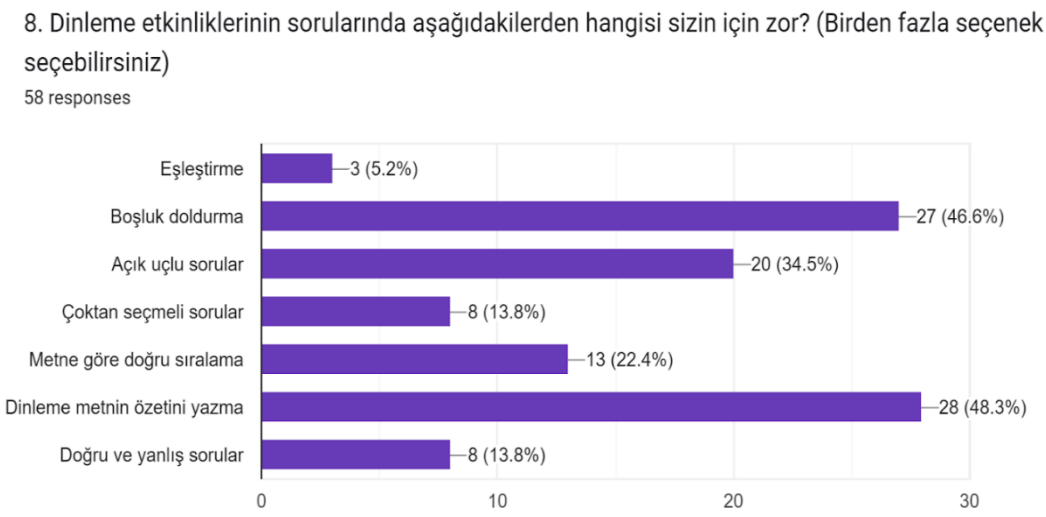
Tabloya göre, öğrencilerin (24) %40'ı Türklerle çok fazla vakit geçirip pratik yapmalarını, (40) %66,7'si dizi, film, çizgi film ve programlar izlemelerini, (26) %43,3'ü müzik ve radyo dinlemelerini, (10) %16,7'si bir metni okuyarak kendi sesini kaydedip dinlemelerini, (7) %11,7'si sesli hikayeler dinlemelerini, (36) %60'ı arkadaşlarıyla pratik yapmalarını, (18) %30'u gündelik konuşmalar vasıtasıyla iletişim kurarak bilgi edinmelerini ve dinleme becerilerini bu şekilde geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Bulgulara göre, en çok dizi, film ve programlar izlemekle dinleme becerilerini geliştirdikleri görülmektedir.

Tablo 17: Anketin 8.Sorusuna İlişkin Bulgular

8.Dinleme etkinliklerinin sorularında aşağıdakilerden hangisi sizin için zor? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

Seçenekler	Eşleştirme	Boşluk doldurma	Açık uçlu sorular	Çoktan seçmeli sorular	Metne göre doğru sıralama	Dinleme metnin özetini yazma	Doğru ve yanlış sorular
Yanıt sayısı	3	27	20	8	13	28	8
%	5,2%	46,6%	34,5%	13,8%	22,4%	48,3%	13,8 %

Şekil 18:Anketin 8. sorusunun dağılımı

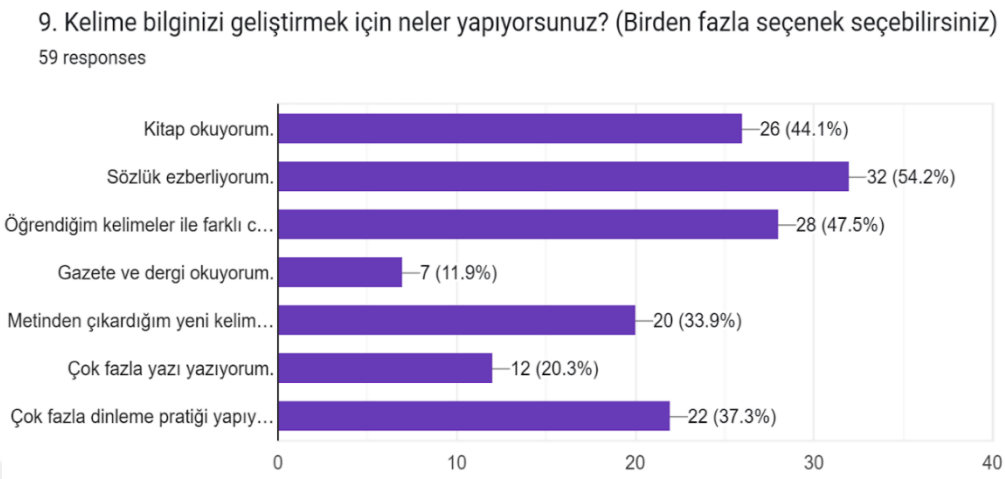
Tabloya göre, öğrencilerin (3) %5,2'si eleştirme, (27) %46,6'sı boşluk doldurma, (20) %34,5'i açık uçlu sorular, (8) %13,8'i çoktan seçmeli sorular, (13) %22,4'ü metne göre doğru sıralama, (28) %48,3'ü dinleme metnin özetini yazma ve (8) %13,8'i doğru/yanlış dinleme sorularında zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bulgulara göre en çok zorluk yaşanan alanlar boşluk doldurma ve dinleme metnin özetini yazma olmuştur.

Tablo 18: Anketin 9.Sorusuna İlişkin Bulgular

9.Kelime bilginizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

Seçenk-ler	Kitap okuyorum.	Sözlük ezberliyorum.	Öğrendiğim kelimeler ile farklı cümleler kuruyorum.	Gazete ve dergi okuyorum.	Metinden çıkardığım yeni kelimelerin eş anlamları, zıt ve çekimlendiği benzer kelimeleri ezberliyorum.	Çok fazla yazı yazıyorum.	Çok fazla dinleme pratiği yapıyorum.
Yanıt sayısı	26	32	28	7	20	12	22
%	44,1%	54,2%	47,5%	11,9%	33,9%	20,3%	37,3%

Şekil 19:Anketin 9. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (26) %44,1'i kitap okumak, (32) %54,2'si sözlük ezberlemek, (28) %47,5'i öğrendikleri kelimelerle farklı cümleler kurmak, (7) %11,9'u gazete ve dergi okumak, (20) %33,9'u metinden çıkardıkları yeni kelimelerin eşanlamlıları, zıt anlamlıları ve çekimlendiği benzer kelimeleri ezberlemek, (12) %20,3'ü çok fazla yazı yazmak, (22) %37,3'ü çok fazla dinleme pratiği yapmak suretiyle kelime bilgilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

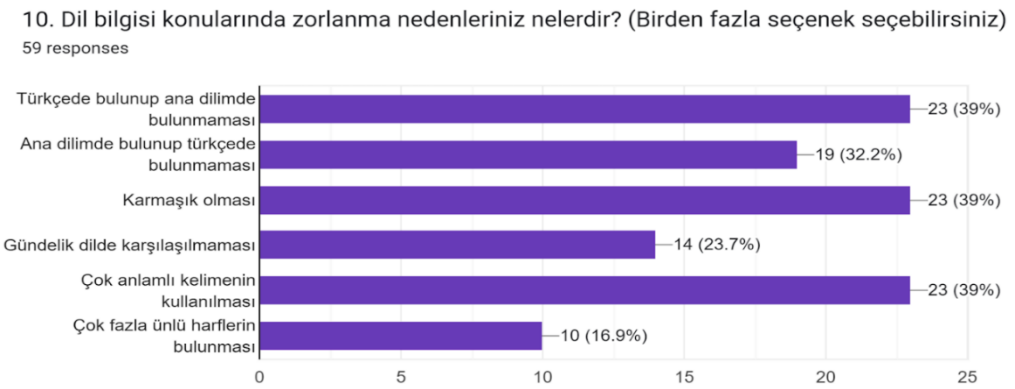
Bulgulara göre en çok sözlük ezberlemekle kelime hazinelerini geliştirdikleri görülmektedir.

Tablo 19: Anketin 10.Sorusuna İlişkin Bulgular

10.Dil bilgisi konularında zorlanma nedenleriniz nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

Seçenekler	Türkçede bulunup ana dilimde bulunmaması	Ana dilimde bulunup Türkçede bulunmaması	Karmaşık olması	Gündelik dilde karşılaşılmaması	Çok anlamlı kelimenin kullanılması	Çok fazla ünlü harflerin bulunması
Yanıt sayısı	23	19	23	14	23	10

%	39%	32,2%	39%	23,7%	39%	16,9 %

Şekil 20:Anketin 10. sorusunun dağılımı

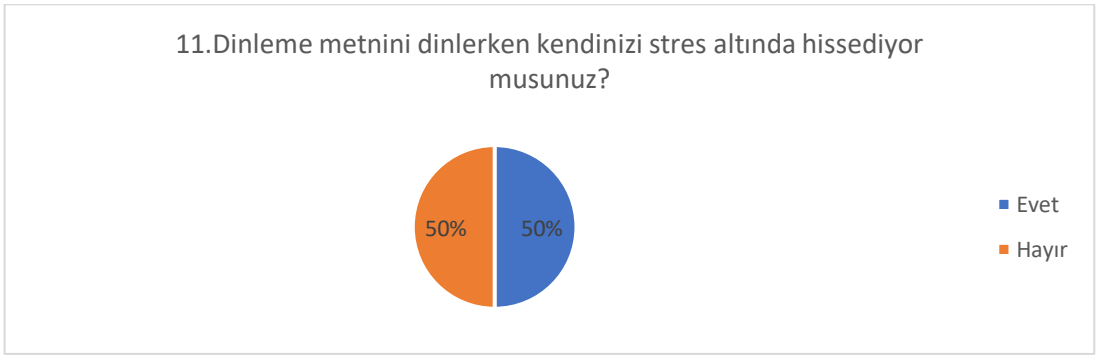
Tabloya göre, öğrencilerin (23) %39'u Türkçede bulunup ana dilimde bulunmaması, (19) %32,2'si ana dilimde bulunup Türkçede bulunmaması, (23) %39'u karmaşık olması, (14) %23,7'si gündelik dilde karşılaşılmaması, (23) %39'u çok anlamlı kelimenin kullanılması ve (10) %16,9'u çok fazla ünlü harfin bulunması gibi nedenlerle dilbilgisi konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Bulgulara göre en çok Türkçede bulunup ana dilimde bulunmaması, karmaşık olması ve çok anlamlı kelimenin kullanılmasından dolayı zorlandıkları görülmektedir.

Tablo 20: Anketin 11.Sorusuna İlişkin Bulgular

11.Dinleme metnini dinlerken kendinizi stres altında hissediyor musunuz?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	30	30
%	50%	50%

Şekil 21:Anketin 11. sorusunun dağılımı

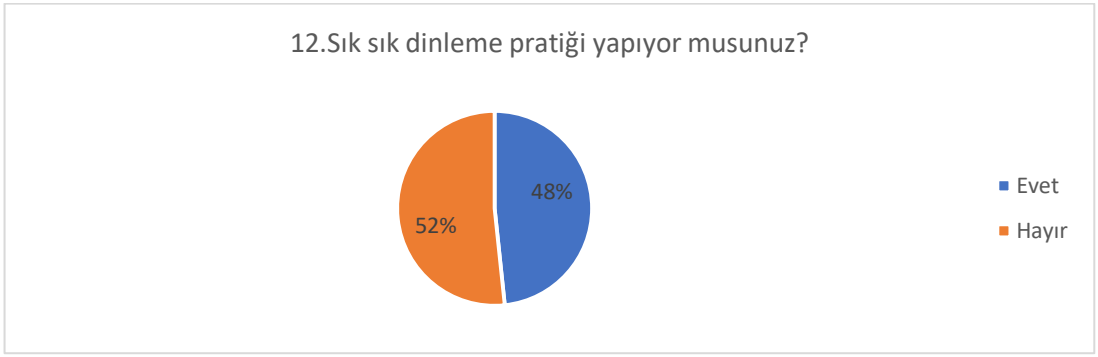
Tabloya göre, öğrencilerin (30) %50'si dinleme metni dinlerken kendilerini stres altında hissettiklerini, (30) %50'si ise stres altında hissetmediklerini belirtmişlerdir.

Bulgulara göre eşit oranda oldukları görülmektedir.

Tablo 21: Anketin 12.Sorusuna İlişkin Bulgular

12.Sık sık dinleme pratiği yapıyor musunuz?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	29	31
%	48,33%	51,66%

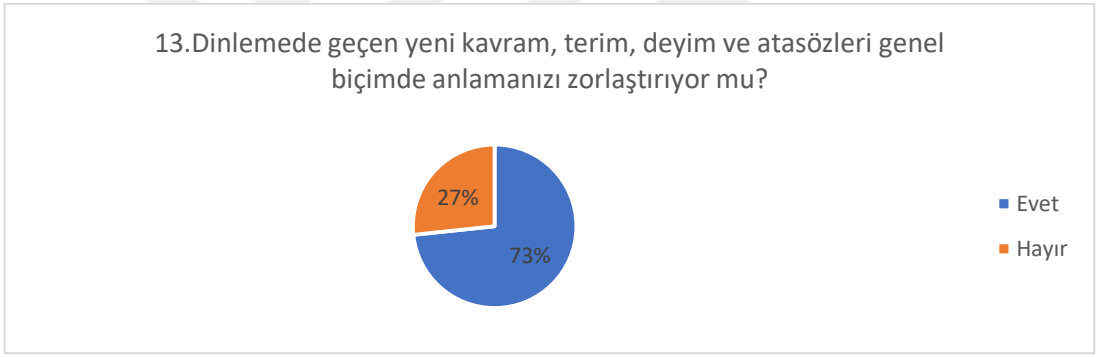
Şekil 22:Anketin 12. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (29) %48,33'ü sık sık dinleme pratiği yaptıklarını, (31) %51,66'sı ise pratik yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 22: Anketin 13.Sorusuna İlişkin Bulgular

13.Dinlemede geçen yeni kavram, terim, deyim ve atasözleri genel biçimde anlamanızı zorlaştırıyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	44	16
%	73,33%	26,66%

Şekil 23:Anketin 13. Sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (44) %73,33'ü dinlemede geçen yeni kelime, kavram, deyim ve atasözleri genel biçimde anlamalarını zorlaştırdığını, (16) %26,66'sı ise zorlaştırmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 23: Anketin 14.Sorusuna İlişkin Bulgular

14.Kelime hafızanız, dinlediğinizi anlayabilmek için yeterli mi?

Seçenekler	Evet	Hayır

Yanıt sayısı	24	36
%	40%	60%

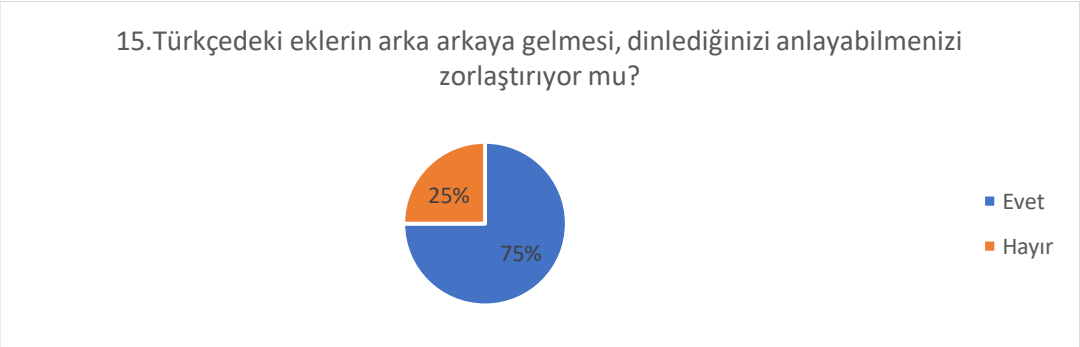
Şekil 24:Anketin 14. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (24) %40'ı kelime hafızalarının dinlediklerini anlamak için yeterli olduğunu, (36) %60'ı ise yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 24: Anketin 15.Sorusuna İlişkin Bulgular

15.Türkçedeki eklerin arka arkaya gelmesi, dinlediğinizi anlayabilmenizi zorlaştırıyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	45	15
%	75%	25%

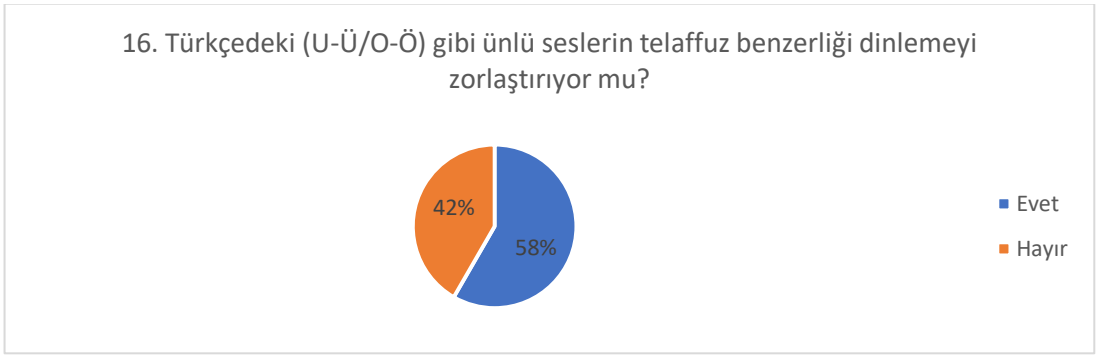

Şekil 25:Anketin 15. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (45)%75'i Türkçedeki eklerin arka arkaya gelmesinin dinlediklerini anlamalarını zorlaştırdığını, (15)%25'i ise zorlaştırmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 25: Anketin 16.Sorusuna İlişkin Bulgular

16. Türkçedeki (U-Ü/O-Ö) gibi ünlü seslerin telaffuz benzerliği dinlemeyi zorlaştırıyor mu?		
Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	35	25
%	58,33%	41,66

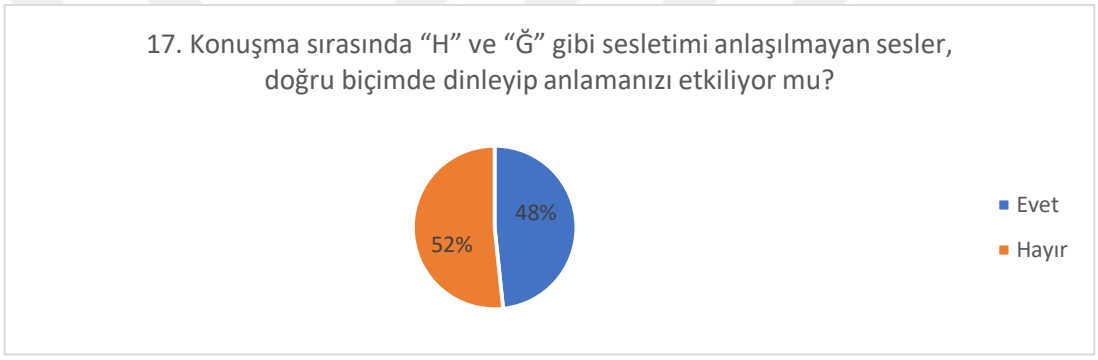
Şekil 26:Anketin 16. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (35) %58,33'ü Türkçedeki (U-Ü/O-Ö) gibi ünlü seslerin telaffuz benzerliğinin dinlemeyi zorlaştırdığını, (25) %41,66'sı ise zorlaştırmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 26: Anketin 17.Sorusuna İlişkin Bulgular

17. Konuşma sırasında “H” ve “Ğ” gibi sesletimi anlaşılmayan sesler, doğru biçimde dinleyip anlamanızı etkiliyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	29	31
%	48,33%	51,66%

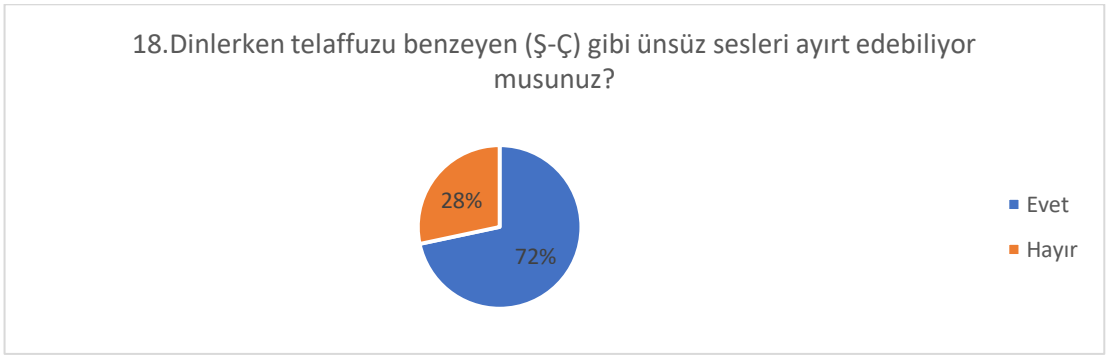
Şekil 27:Anketin 17. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (29) %48,33'ü konuşma sırasında "H" ve "Ğ" gibi sesletimi anlaşılmayan seslerin, doğru biçimde dinleyip anlamalarını etkilediğini belirtmişken, (31) %51,66'sı etkilemediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 27: Anketin 18.Sorusuna İlişkin Bulgular

18.Dinlerken telaffuzu benzeyen (Ş-Ç) gibi ünsüz sesleri ayırt edebiliyor musunuz?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	43	17
%	71,66%	28,33%

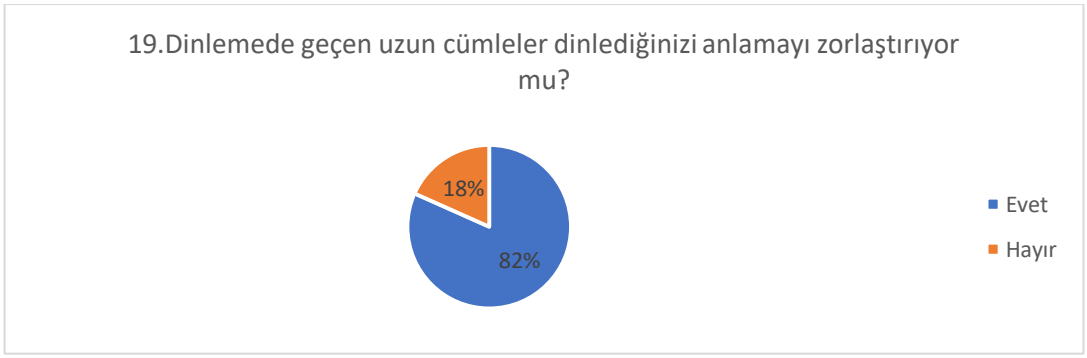
Şekil 28:Anketin 18. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (43) %71,66'sı dinlerken telaffuzu benzeyen (Ş-Ç) gibi ünsüz sesleri ayırt edebildiklerini, (17) %28,33'ü ayırt edemediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 28: Anketin 19.Sorusuna İlişkin Bulgular

19.Dinlemede geçen uzun cümleler dinlediğinizi anlamayı zorlaştırıyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	49	11
%	81,66%	18,33%

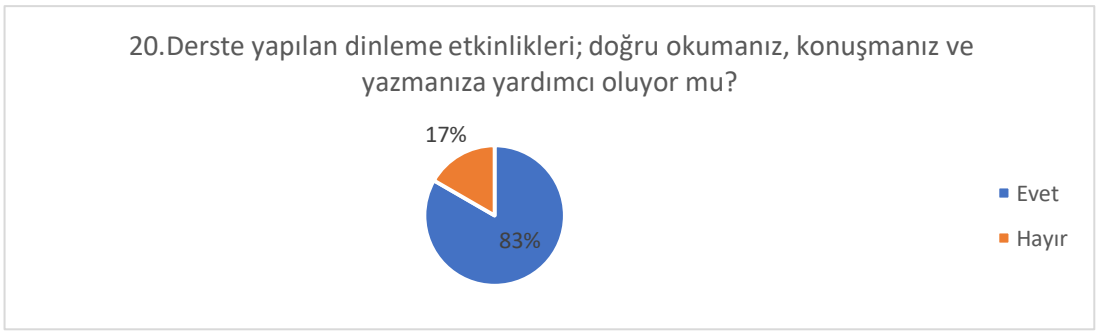

Şekil 29:Anketin 19. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (49) %81,66'sı dinlemede geçen uzun cümlelerin dinlediklerini anlamayı zorlaştırdığını, (11) %18,33'ü ise zorlaştırmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 29: Anketin 20.Sorusuna İlişkin Bulgular

20.Derste yapılan dinleme etkinlikleri; doğru okumanız, konuşmanız ve yazmanıza yardımcı oluyor mu?		
Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	50	10
%	83,33%	16,66%

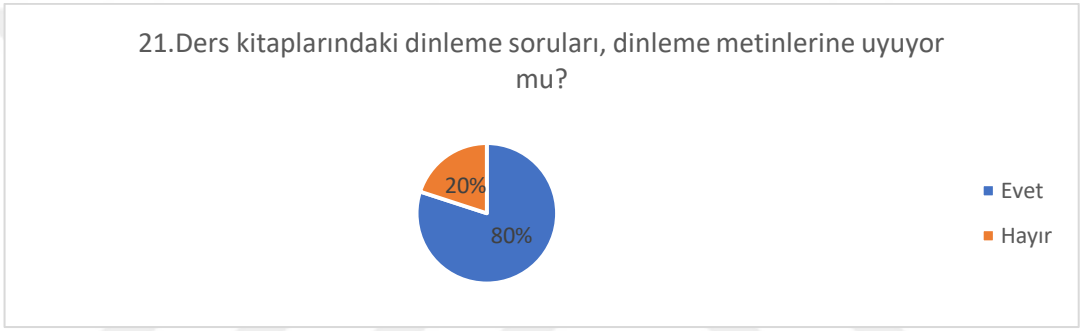
Şekil 30:Anketin 20. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (50) %83,33'ü derste yapılan dinleme etkinliklerinin doğru okumaları, konuşmaları ve yazmalarına yardımcı olduğunu, (10) %16,66'sı ise yardımcı olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 30: Anketin 21.Sorusuna İlişkin Bulgular

21.Ders kitaplarındaki dinleme soruları, dinleme metinlerine uyuyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	48	12
%	80%	20%

Şekil 31:Anketin 21. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (48) %80'i ders kitaplarındaki dinleme sorularının dinleme metinlerine uyduğunu, (12) %20'si uymadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 31: Anketin 22.Sorusuna İlişkin Bulgular

22.Dinleme öncesi yapılan hazırlık çalışması, daha kolay dinlemenizi sağlıyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	52	8
%	86,66%	13,33%

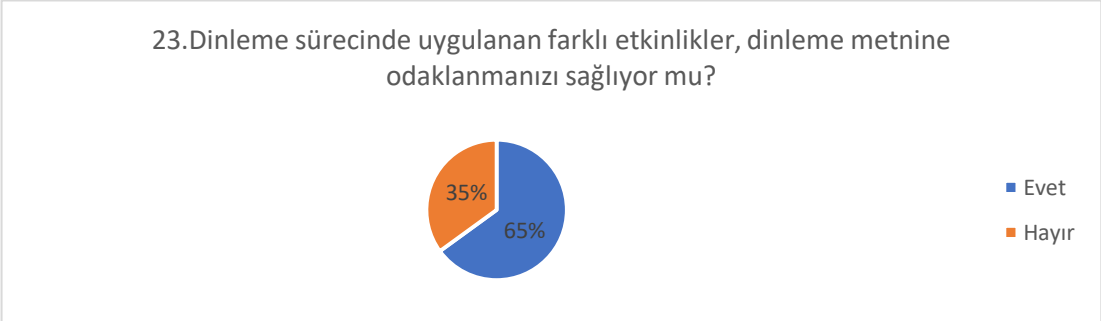
Şekil 32:Anketin 22. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (52) %86.66'sı dinleme öncesi yapılan hazırlık çalışmasının daha kolay dinlemelerini sağladığını, (8) %13.33'ü fark etmediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 32: Anketin 23.Sorusuna İlişkin Bulgular

23.Dinleme sürecinde uygulanan farklı etkinlikler, dinleme metnine odaklanmanızı sağlıyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	39	21
%	65%	35%

Şekil 33:Anketin 23. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (39) %65'i dinleme sürecinde uygulanan farklı etkinliklerin dinleme metnine odaklanmalarını sağladığını, (21) %35'i sağlamadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 33: Anketin 24. Sorusuna İlişkin Bulgular

24.Dinlemenin uygulandığı süre, dinleme metnini anlayabilmeniz için yeterli mi?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	22	38
Yüzdelik	36,66%	63,33%

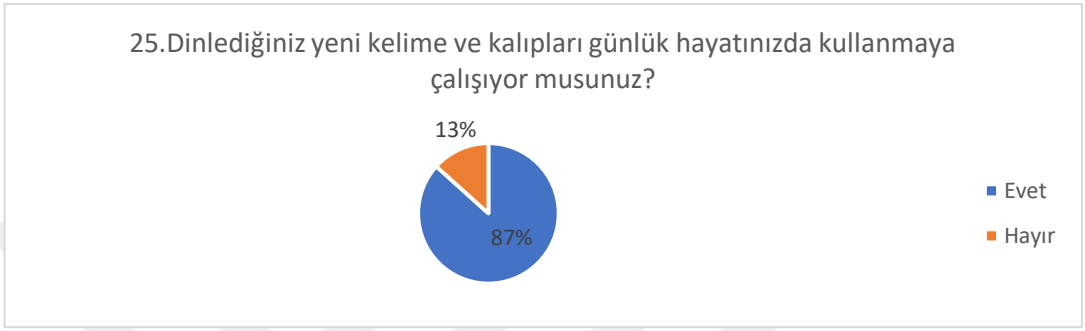
Şekil 34:Anketin 24. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (22) %36,66'sı dinlemenin uygulandığı sürenin, dinleme metnini anlayabilmeleri için yeterli olduğunu, (38) %63,33'ü yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 34: Anketin 25.Sorusuna İlişkin Bulgular

25.Dinlediğiniz yeni kelime ve kalıpları günlük hayatınızda kullanmaya çalışıyor musunuz?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	52	8
%	86,66%	13,33%

Şekil 35:Anketin 25. sorusunun dağılımı

Tabloya göre, öğrencilerin (52) %86,66'sı dinledikleri yeni kelimeleri ve kalıpları günlük hayatlarında kullanmaya gayret ettiklerini, (8) %13,33'ü kullanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 35: Anketin 26.Sorusuna İlişkin Bulgular

26.Dinlediğinizi doğru bir şekilde yazabiliyor musunuz?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	29	31
%	48,33%	51,66%

Şekil 36:Anketin 26. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 29 (48,33%)'ü dinledikleri doğru bir şekilde yazabildiklerini, 3 (51,66 %)'sı yanlış yazdıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 36: Anketin 27.Sorusuna İlişkin Bulgular

27.Sesli videolar, dinlediğinizi anlamanızı kolaylaştırıyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	51	9
%	85%	15%

Şekil 37:Anketin 27. sorusunun dağılımı

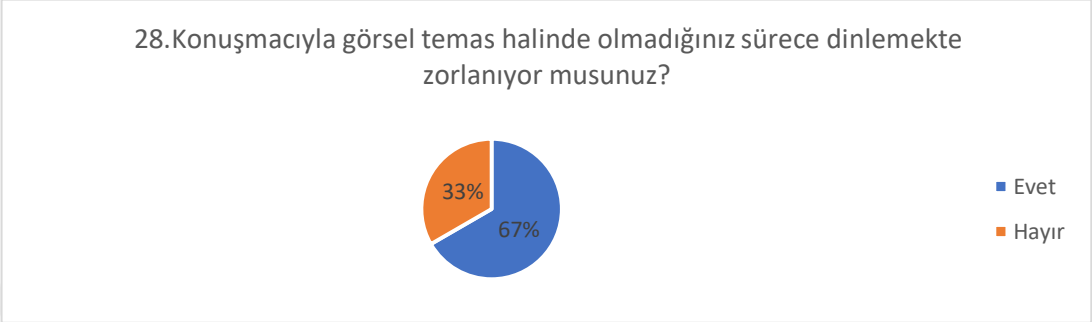
Tabloya göre öğrencilerin 51 (85%)'i sesli videoların, dinlediklerini anlamalarını kolaylaştırdığını, 9 (15%)'i kolaylaştırmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 37: Anketin 28.Sorusuna İlişkin Bulgular

28.Konuşmacıyla görsel temas halinde olmadığınız sürece dinlemekte zorlanıyor musunuz?

Seçenekler	Evet	Hayır

Yanıt sayısı	40	20
%	66,66%	33,33%

Şekil 38:Anketin 28. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 40 (66,66%)'sı Konuşmacıyla görsel temas halinde olmadıkları sürece dinlemekte zorlandıklarını, 20 (33,33%)'ü zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 38: Anketin 29.Sorusuna İlişkin Bulgular

29.Konu ile ilgili bilgi eksikliğiniz, dinleme metnini anlamamanıza sebep oluyor mu?

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	47	13
%	78,33%	21,66%

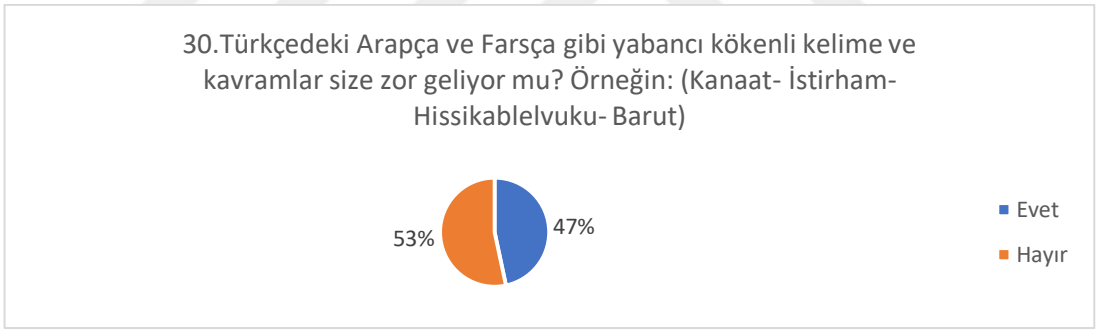
Şekil 39:Anketin 29. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 47 (78,33%)'ü Konu ile ilgili bilgi eksikleri, dinleme metnini anlamamalarına neden olduğunu belirtirken, 13 (21,66%)'sı bu durumun sebep olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 39: Anketin 30.Sorusuna İlişkin Bulgular

30.Türkçedeki Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelime ve kavramlar size zor geliyor mu? Örneğin: (Kanaat- İstirham- Hissikablelvuku- Barut)

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	28	32
%	46,66%	53,33%

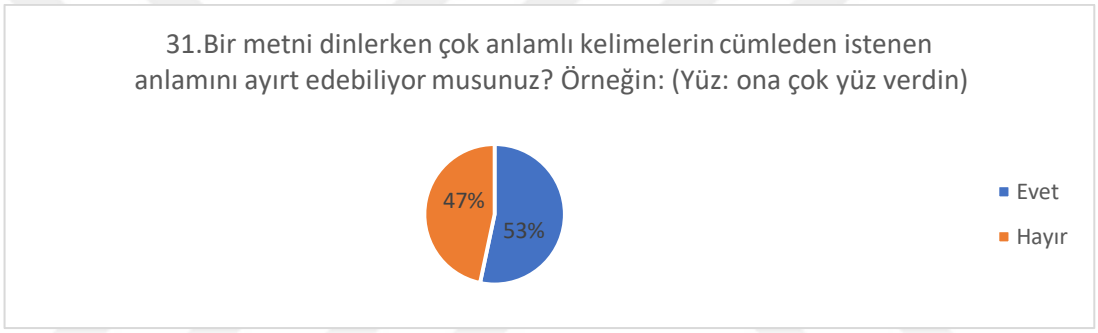
Şekil 40: Anketin 30. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 28 (46,66%)'sı Türkçedeki Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelime ve kavramları anlamakta zorlandıklarını, 32 (52,33%)'ü zorlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 40: Anketin 31.Sorusuna İlişkin Bulgular

31.Bir metni dinlerken çok anlamlı kelimelerin cümleden istenen anlamını ayırt edebiliyor musunuz? Örneğin: (Yüz: ona çok yüz verdin)

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	32	28
%	53,33%	46,66%

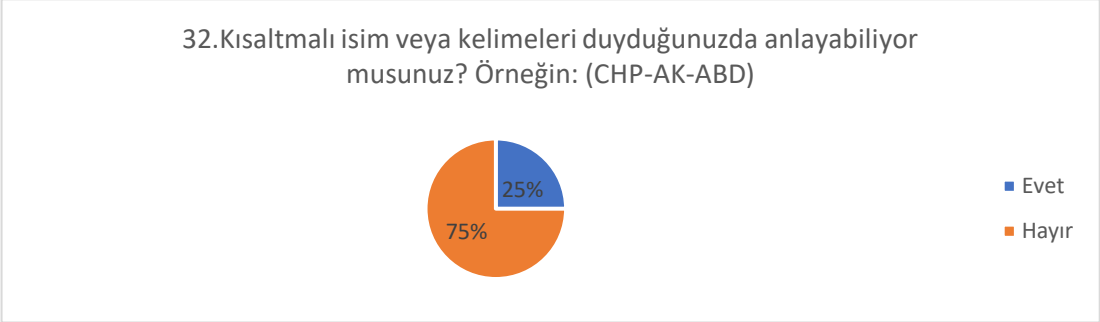
Şekil 41: Anketin 31. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 32 (53,33%)'ü bir metni dinlerken çok anlamlı kelimelerin cümleden istenen anlamını ayırt edebildiklerini, 28 (46,66%)'sı ayrıt edemediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 41: Anketin 32.Sorusuna İlişkin Bulgular

32.Kısaltmalı isim veya kelimeleri duyduğunuzda anlayabiliyor musunuz? Örneğin: (CHP-AK-ABD)

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	15	45
%	25%	75%

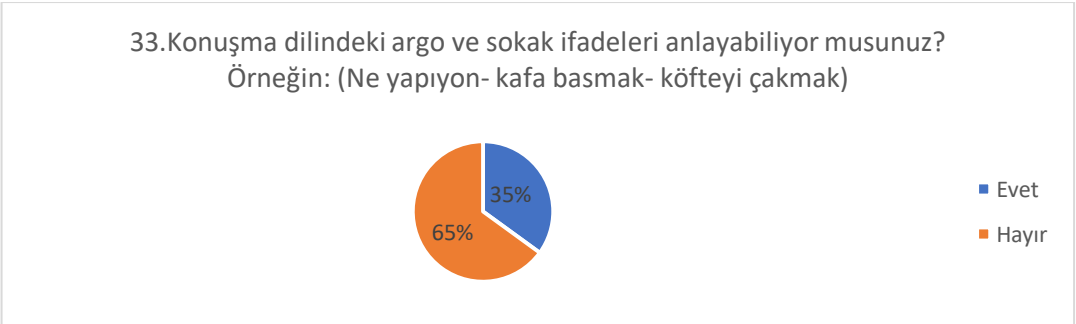
Şekil 42: Anketin 32. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 15 (25%)'i kısaltmalı isim veya kelimeleri duyduklarında anlayabildiklerini, 45 (75%)'i anlayamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 42: Anketin 33.Sorusuna İlişkin Bulgular

33.Konuşma dilindeki argo ve sokak ifadeleri anlayabiliyor musunuz? Örneğin: (Ne yapıyon- kafa basmak- köfteyi çakmak)

Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	21	39
%	35%	65%

Şekil 43: Anketin 33. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 21 (35%)'i Konuşma dilindeki argo ve sokak ifadeleri anlayabildiklerini, 39 (65%)'i anlayamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 43: Anketin 34.Sorusuna İlişkin Bulgular

34.Dinleme esnasında kendi söyleyeceklerinizi zihninizde hazırlıyor musunuz?		
Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	39	21
%	65%	35%

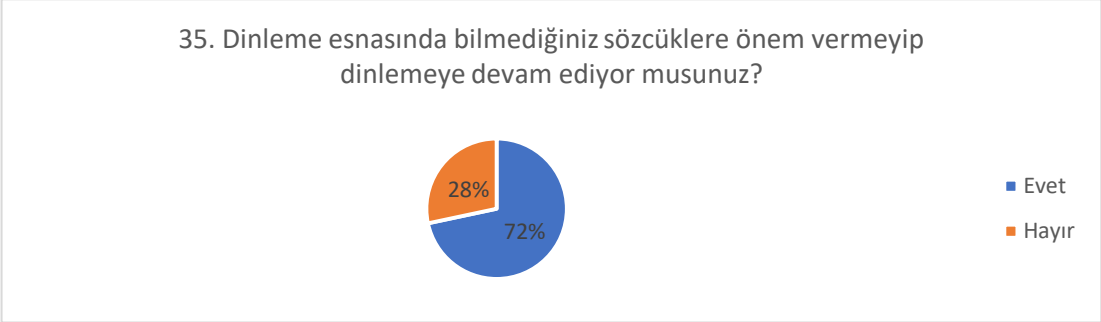

Şekil 44: Anketin 34. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 39 (65%)'i dinleme esnasında kendi söyleyeceklerini zihinlerinde hazırladıklarını, 21 (35%)'i hazırlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 44: Anketin 35. Sorusuna İlişkin Bulgular

35. Dinleme esnasında bilmediğiniz sözcüklere önem vermeyip dinlemeye devam ediyor musunuz?		
Seçenekler	Evet	Hayır
Yanıt sayısı	43	17
%	71,66%	28,33%

Şekil 45: Anketin 35. sorusunun dağılımı

Tabloya göre öğrencilerin 43 (71,66%)'sı dinleme esnasında bilmedikleri sözcüklere önem vermediklerini ve dinlemeye devam ettiklerini, 17 (28,33%)'ü ise önem gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

4.2. ALTI HAFTALIK GÖZLEM ANALIZI

Tablo 45: Altı Haftalık Gözlem Analizi

Hafta	Gözlenmiş Husus	Yorum
1.Hafta	Öğrencilerin tutumları, sınıf içinde kullanılan Yeni İstanbul kitabındaki dinleme metinlerinin konu çeşitliliği, içeriği ve öğrenciye öğretilmesi gereken müfredat ile uyum oranı gözlemlenmiştir	- Öğrencilerin tutumları ve öğrenme güdüsü yüksek olduğu ve çok daha fazla bilgi edinmek istedikleri gözlemlenmiştir. - Yeni İstanbul" kitabındaki dinleme çeşitliliği genel olarak fena olmamakla birlikte, daha fazla dinlemeye yoğunlaşmanın gerektiği ve ünite konularından farklı dinleme çeşitlerinin eklenmesi gerektiği fark edilmiştir. - Dinleme içeriğinin ünitenin konusuna ve gramerine hizmet ettiği gözlemlenmiştir. - Derste uygulanan dinleme müfredatı ile AODÇ'nin belirlediğine uyum sağladığını gözlemlenmiştir.

2.Hafta	Sınıf içi kullanılan materyal farklılığı ve gramer kullanımı gözlenmiştir	-Sınıf içinde çok fazla dinleme üzerinde durulmadığı ve çeşitli materyallerin kullanılmadığı gözlemlenmiştir. - Ünitede öğretilen gramer konusunun dinleme metninde geçmesine ve ardından bu konuyla ilgili soruların sorulmasına dikkat edilmiştir.
3.Hafta	Öğrencilerin anlama yetileri, dinleme sorularına verdiği yanıtların doğruluk oranı ve hangisinde zorlandıkları yakından takip etmeye çalışılmıştır	- Öğrencilerin anlama becerilerinin zayıftan iyiye doğru değiştiği, ancak genel olarak fena olmadığı gözlemlenmiştir. - Öğrencilerin anlama yetileri genel olarak fena olmamakla birlikte, anladıklarını ifade etmekte zorlandıkları görülmüştür. - Sorulara verilen cevapların ortalaması doğru cevaplarla eşitlik göstermektedir. - Etkinliklerden en çok boşluk doldurma, özet yazma ve açık uçlu sorularında zorluk çektikleri gözlemlenmiştir.
4.Hafta	Öğrencilerin dinleme süresinde yaşadıkları dinleme sorunları gözlemlenmiştir	-Gözlem süresinde, dinlemeyi ve öğrencilerin anlamasını etkileyen birçok faktörün olduğu gözlemlenmiştir. Bu faktörler hem araştırmanın kuramsal çerçevesinde betimsel bir şekilde ele alınmış hem de sonuç bölümünde detaylı bir şekilde incelenmiştir.
5.Hafta	Öğretmenlerin eğitim süresinde izledikleri dinleme teknikleri, metotlar ve kitap dışında kullandıkları materyalleri gözlemlenmiştir	- Öğretmenlerin eğitim süresinde dinlemeye yönelik olarak soru-cevap etkinlikleri, film, müzik, şarkı, hikayeler, radyo programları veya podcastleri dinletme, dil oyunları ve aktiviteler, sesli kitaplar veya çeşitli dil öğrenme platformları, sınıf dışı etkinlikler düzenleme gibi farklı metot ve teknikleri kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu metotlar,

		daha detaylı bir şekilde eğitici görüşmelerin analizi kısmında incelenmiştir.
6.Hafta	Öğrencilerin 6 haftalık öğrenim süresinin sonunda dinleme becerilerinin gelişme oranı ölçülmüştür	- Altı haftalık gözlem sonucunda, öğrencilerin dinleme becerilerinin ilerleme kaydettiği ancak çeşitli sebeplerden dolayı belirgin bir gelişme olmadığı gözlemlenmiştir. Bu sebepler sonuç kısmında daha detaylı bir şekilde incelenmiştir.

4.3. ÖĞRENCILERIN GÖRÜŞME ANALIZI

Öğrencilerle yapılan görüşme analizi şu şekilde açıklanmaktadır:

1. **Türkçe öğrenirken dinlemede zorlanıyor musunuz?**
    - Analiz, 40 öğrencinin görüşmesi sonucunda, çoğunluğunun Türkçe öğrenirken dinleme konusunda zorlandığını belirtmiştir.
2. **Dinlemede zorlandığınız sorunlar nelerdir?**
    - Zorluklar arasında boşluklu sorular, yetersiz kelime haznesi, dinlemenin hızlı akışı, Türklerin hızlı konuşmaları, dinleme içeriğinin anlaşılmaması, belirsiz konular, ilgi çekmeyen konular, yeni kelime, terim, deyim ve atasözleri, dinleme metninin anlaşılmaması gibi faktörler belirlenmiştir. Ayrıca, çeşitli telaffuz ve dilbilgisi zorlukları, çevre gürültüsü, dinleme süresinin kısıtlılığı gibi etkenler de öğrencilerin dinleme becerilerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir.
3. **Dinleme becerinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz?**
    - Öğrenciler, dinleme becerilerini geliştirmek için YouTube'dan yararlanma, dizi ve film izleme, derse odaklanma, müzik ve şarkı dinleme, haberleri takip etme, sık sık Türklerle Türkçe konuşma, yeni kelime öğrenme, arkadaşlarla pratik yapma, dinleme metinlerini tekrar

etme, sesli kitap okuma, sesli hikâye ve roman dinleme, sözlük ezberleme gibi yöntemler kullanmaktadırlar.

4. **Sınıf içi dinleme etkinlikleri günlük hayatta ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu? Nasıl?**
    - Öğrenciler, sınıf içi dinleme etkinliklerinin bilgilendirici olduğunu ancak yetersiz kaldığını ve ihtiyaçları tam olarak karşılamadığını belirtmişlerdir.
5. **Dinleme metnin görsel içerikli olması anlamanızı kolaylaştırıyor mu?**
    - Öğrencilere göre, dinleme metinlerinin görsel içerikli olması anlamayı kolaylaştırmaktadır.
6. **Türkçenin farklı aksanlarını anlamakta zorlanıyor musunuz?**
    - Görüş çoğunluğu, farklı aksan ve şivelerin dinlemeyi çok zorlaştığını ifade etmiştir.

4.4. EĞITICILERIN GÖRÜŞME ANALIZI

Eğiticilerle yapılan görüşme sonucunu şu şekilde sunulmaktadır;

1.Yıllar süren öğretmenlik deneyiminize göre yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken dinlemede zorlandıklarını düşünüyor musunuz? Neden?

Eğiticiler, görüşme formlarında:

- Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirirken kelimeleri hızlı konuşma nedeniyle anlamakta zorlandıkları,
- Yabancı uyruklu öğrencilerin genellikle anlamadıkları konusundaki endişelerinden dolayı dinleme aktivitelerine odaklanmakta zorlandıkları,
- Öğrencilerin geldikleri dil ailesi ile Türkçe arasında zıtlıklar bulunduğundan dolayı zorluk çektikleri; özellikle Çinli bir öğrenci için bu durumun belirgin bir şekilde ortaya çıktığı,

- Öğrencilerin çoğunun Türkiye'de yaşadıkları için genellikle dinleme konusunda sorun yaşamadıkları,
- Bu durumun çok belirgin olmadığı ve öğrencilerin anlama becerilerini daha hızlı geliştirebilecekleri, ancak anlatma becerilerinde zorlanabilecekleri; genellikle dinleme becerilerini sokakta geliştirdikleri için fazla zorlanmadıkları,
- Dinlemenin zor bir beceri olduğu ve farklı seslerle, kodlarla tanışmak için zaman gerektirdiği,
- Öğrencinin ülkesine ve öğrenme süresine bağlı olarak değişen bir durum olduğu, ancak genel olarak yazma etkinliklerinde anlama becerilerine kıyasla daha az zorlanıldığını, ancak zorlanan öğrencilerin de bulunduğu ve bu durumun yukarıda belirtilen özelliklerden kaynaklandığını düşünmektelerdir.

2. Sizce dinleme becerisinde yaşanan sorunlar neler ve neyden kayanaklıdır?

Eğiticiler, görüşme formun ikince sorusunda

- Öğrencilerin duyduğunu yazabilme konusunda biraz zorlandıkları,
- Yanlış anlama kaygısı, hata yapma korkusu, yeni seslere ve kodlara alışma zorlukları ve dinlemenin daha çok pratiğe ihtiyaç duyması gibi faktörler öncelikli zorlukları oluşturduğu,
- Konuşma hızı ve aksan, öğrencilerin sorun yaşamasına neden olabildiği, Türkçe'nin sondan eklemeli bir dil olması, öğrencilerin kelimenin kendisini bilmelerine rağmen ekler nedeniyle karışıklık yaşamalarına sebep olabildiği,
- Dinleme becerisindeki sorunlar, öğrencilerin maruz kaldıkları konuşmalardan kaçınma eğilimine neden olabildiği ve Öğrencilerin, kendi seviyelerine uygun olsa bile hızlı konuşmalarda zorluk yaşayabildikleri,
- Bu durumda konuşanın hızı gibi teknik sorunlar da etkili olabildiği,

Ayrıca dinleme metninin öğrencinin düzeyine uygun olmaması da sorunlara yol açabildiği,

- Öğrenciler, dinleme ve diğer becerilerde başarılı olabilmek için bütün kelimeleri bilmeleri gerektiğini düşündükleri, ancak asıl geliştirmeleri gereken yeteneklerden biri, tahmin edebilme ve genel bağlamdan anlam çıkarabilme yetisi olduğu,
- Hızlı konuşma, dilin seviyeye uygun olmaması, gramer kurallarının karmaşıklığı gibi nedenlerle öğrencilerin zorluk yaşadığını belirlemişlerdir.

3. Türkçe dersinde öğrencinin dinlemeyi algılama becerisini hangi yöntemlerle değerlendiriyorsunuz?

Eğiticilerin yukardaki görüşme Sorusuna;

- Boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış ve dinlediğini özetleme gibi çalışmalarla,
- Dinleme alıştırmalarıyla,
- Kitaptaki dinleme alıştırmaları, arkadaşıyla diyalog, bir videoyu özetleme gibi çalışmalarla,
- Sınıf içinde kitaplardaki egzersizleri ve YouTube videolarını kullanarak sonunda ne anladıklarını konuşarak değerlendirme yapmakla,
- Seviyeye uygun dinleme etkinlikleriyle,
- Ders kitaplarında veya ekstra hazırladıkları kaynaklardaki dinleme çalışmalarıyla ve Farklı soru tipleri kullanmakla değerlendiklerini vurgulamışlardır.
- Ancak birkaçı, dinleme becerilerini değerlendirmek konusunda sınıf içi etkinliklerimiz sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir.

4. **Öğrencinin dinleme becerisinin gelişip gelişmediğini nasıl ölçüyorsunuz?**

Eğiticiler yukarıda belirtilen görüşme sorusuna;

- Farklı dinleme metinleri, şarkı etkinlikleri, video kaynakları gibi çalışmaları yaparak,
- Seviyeye uygun dinleme etkinlikleri yaparak farklı soru çeşitleriyle kontrol ederek,
- Sorulan sorulara verilen cevapların tutarlılığı ile değerlendirerek,
- Alıştırmalara verilen cevaplar, sınavlar ile kıyaslayarak,
- Karşılıklı konuşmalar yaparak,
- Öğrencilere birkaç farklı kaynaktan dinlemeler yaptırıp sürekli testler çözdürerek,
- Dinleme becerilerini sınıf içinde alıştırmalar, otantik videolar, film fragmanları göstererek,
- Okul dışında film, dizi izleme ödevleri ve testleri vererek ölçtüklerini ifade emişlerdir.

5. **Öğrencilerin dinleme becerisinin gelişmesi için hangi metotlar uyguluyorsunuz?**

Eğiticilerin, yukarıdaki görüşme sorusuna;

- Dinleme öncesi zorlanabilecekleri kelimeleri ve yapıları önceden öğrettikleri,
- Dinleme esnasında ilk seferinde sorun yaşanıyorsa, ne sebeple anlamadıklarını tespit etmeye çalıştıkları; Kelime mi, gramer mi bilmiyorlar yoksa konuşma mı hızlı, gürültü mü var buna bakıp çözmeye çalıştıkları,
- Film ve dizi izletmek, müzik dinletmek ve kendi yaptıkları okumalar gibi farklı kaynaklardan dinleme alıştırmaları kullandıkları,
- Anlatımlar, videolar, müzik alıştırmalar kullandıkları,
- Seçici dinleme, not alarak dinleme, katılımcı dinleme, eleştirel dinleme, katılımsız dinleme gibi farklı dinleme tekniklerini kullandıkları,

- Sokakta vakit geçirmelerini ve sürekli Türk kanallarını takip etmelerini teşvik ettikleri,
- Aktif dinleme, serbest dinleme, eleştirel dinleme vb. farklı teknikleri kullandıkları,
- Sınıftaki öğrenme düzeyine göre , şarkılar, videolar gibi çeşitli etkinlikler yaparak geliştirmeye çalıştıklarını vurgulayarak çeşitli metot uyguladıklarını ifade etmişlerdir.

6. Öğrenciler, dinleme etkinliklerinde en çok hangi hataları yapmaktadır, bu hataların düzeltilmesi için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

- Yukarıda belirttiğim hatalar vb. yapılmakta ve belirttikleri çalışmaları yaptıkları,
- Hataların öğrencinin ana diline göre değiştiği ama genel olarak öğrencilerin zor gelen sesler, Türkçenin ekleri ve iyelik, isim tamlaması vb. bazı gramerlerde zorluk çektikleri.
- Öğrencilerin bazı dinleme kısımları hızlı olunca anlamakta zorlandıkları ya da takip edemedikleri,
- Öğrencilerin, uzun süreli dinlemelerde konsantrasyonlarını kaybettikleri,
- Öğrencilerin dinleme etkinliklerinde en çok kültürel bilgiler, lokal özelliklerden bahsediliyorsa ve konuyla bağlantı kuramıyorlarsa dikkatleri dağıldığı,
- Bazen de her bir kelimeyi takip etme isteğiyle başarılı bir şekilde dinleme aktivitelerini tamamlayamadıklarını belirtmişler ve buna çözüm olarak;
- Dinleme çalışmaları daha kısa süreli veya soru cevaplı bir şekilde yapılması gerektiği,
- Kelime veya harf hataları düzeltilmesi için çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamışlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Yürütülen çalışmalara istinaden öğrencilerin dinleme becerilerinde karşılaştığı yaygın sorunları şu şekilde özetlenmektedir:

- **Hızlı Konuşma:** konuşmacıların hızlı konuşması nedeniyle öğrencilerin metni rahat bir şekilde dinleyip bilgi edinmelerini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, hızlı konuşma, dinleyicilerin metni anlamak yerine konuşmacının hızına ve konuşmasına odaklanmalarına neden olarak güçlü bir dikkat dağıtıcı unsur oluşturmaktadır.

- **Dağınık ve Karmaşık Dilbilgisi Kullanımı:** Konuşmacının yanlış dilbilgisi kullanımı veya kulağa alışılmamış dağınık konuşması, anlamayı oldukça zorlaştırmaktadır. Bu durum, yeni bir dili öğrenmeye çalışan öğrenciye yanlış bir izlenim bırakabilmektedir. Öğrenci, dinlediği gibi konuşmanın doğru olduğunu düşünerek, bu yanlış bilgiyi uzun süre zihninde taşıyabilmekte ve maalesef, bu durum öğrencinin dil becerilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

- **Yeni Kelimeler, Terimler, Deyimler ve Atasözleri:** Dinleme metinlerinde geçen yeni kelimeler, terimler, deyimler veya atasözleri öğrenciler için anlam karmaşası yaratmakta ve anlam çıkarmadığı sürece dinlemeyi anlamakta zorluk çekmektedirler.

- **Belirsiz Konu veya İçerik Karmaşıklığı:** Dinleme metinlerinin konusu veya içeriği öğrencilere belirsiz gelirse veya ilgi çektirmiyorsa anlama süreci uzamaktadır. Dinleme metinlerinin içeriğinin karmaşıklığı, öğrencilerin anlamalarını zorlaştırabilir. Bağlam kaybı: Yeterli bağlama sahip olmamak,

özellikle de alışılmadık bir sözcük dağarcığı varsa, konuşulan içeriğin anlaşılmasını daha da zorlaştırabilmektedir.

- **Telaffuz Benzerliği ve Dilbilgisi Zorlukları:** Farklı bir dildeki değişik dilbilgisi yapıları, çekimleri, çeşitli ekleri ve telaffuz benzerliği özellikle ünlü harflerin telaffuz benzerliği öğrencilere zorluk yaratmaktadır.

- **Çevresel Gürültü:** Dinleme sırasında çevresel gürültüler, sağlıklı dinleme ortamı kaybettirmekte, odaklanmayı zorlaştırmakta ve öğrencilerim anlama sürecini etkilemektedir. Yetersiz sınıf koşulları dinlemeyi olumsuz etkilemektedir.

- **Dinleme Süresinin Kısıtlılığı:** Öğrencilere tanınan dinleme süresinin özellikle sınav stresi olmakla kısıtlı olması, metni tam anlamalarını güçleştirmektedir.

- **Motivasyon Eksikliği:** Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için yeterli motivasyona sahip olmamaları ve çekingenlikleri, aktif dinleme süreçlerine katılımlarını azaltmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilere yeterince teşvik sağlamamaları da öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

- **Dil ve Kültür Farklılıkları:** Öğrencinin ana dili, dinlediği dil yapı ve gramer farklılığı ve kültür arasındaki değişikler, anlama sürecini etkilediği gözlemlenmiştir.

- **Dinleme Kaygısı:** öğrencinin dinlemeden önce dinleyeceği konu bilmemesi veya anlamaması korku ve kaygı yaratmakta ve öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Yanlış anlaşılma korkusu veya tempoya ayak uyduramama korkusu strese katkıda bulunabilmektedir. Yabancı uyruklu öğrenciler,

genellikle anlama güçlüğü çektikleri için dinleme konusunda endişe duymaktadırlar.

- **Uzun Metinlerin Zorluğu:** haber bülteni gibi tek parçalı dinleme metinleri çok fazla gramer ve ardışık cümle yapıları içermekten dolayı öğrenciye zor gelmektedir.

- **Karşılıklı Dinleme Metinleri:** Diyalog, oyun, dizi ve film gibi karşılıklı konuşmalar, öğrencilerin dinleme becerilerini kolaylaştırmada etkili olabilmekte; ancak bu tür konuşmalar, deyim ve atasözleri gibi dilbilgisi unsurlarını sıkça içermekte ve bu unsurları açıklamadan anlamayı zorlaştırmaktadır. Bu durum, öğrencilere heyecan yaratma potansiyeli taşımaktadır.

- **Tarih ve İstatistik İçerikli Metinler:** Çok fazla sayısal bilgi içeren metinler, özellikle sınavlarda veya soru-cevap etkinliklerinde öğrencileri zorlayabilmektedir. Çünkü bu bilgileri not almadan akılda tutmak oldukça zor bir işlemdir; ayrıca, sayılar düşündürücü unsurlardır ve kavranmaları zaman alabilmektedir.

- **Konsantrasyon Kaybı:** Öğrenci seviyesine uygun olmayan uzun metinler, öğrencilerin konsantrasyonlarını kaybetmelerine neden olmaktadır.

- **Yazı Dili ve Konuşma Dili Farklılığı**: Akademik kitaplardan öğrenenlerin bir kısmı günlük konuşmalarında karşılaşılmaması ve yazı dili ile konuşma dili arasındaki farklılıkları, dinleme becerilerinde öğrencide şaşkınlık yaratmaktadır.

- **Öğrencinin Kelime Hafızasının Kısıtlığı:** Sınıflarda yalnızca kitaplarla yetinilip ekstra kelime öğretimine odaklanmamak, öğrencilerin kelime bilgilerini sınırlayarak anlama becerilerini oldukça zorlaştırmaktadır.

Öğrenciler de kitaplar dışında sesli hikayeler, filmler, diziler ve programlar gibi ekstra kaynaklara başvurmadıkları sürece, dinleme becerilerinde donukluğa yol açmaktadır.

- **Yetersiz Dinleme Pratiği:** Sınıf içinde veya öğrencilerin yetersiz egzersiz ve pratik yapmamaları, dinleme becerilerinin gelişimini yavaşlatmaktadır.

- **Ağız Farklılığı:** Akademik dilden farklılık gösteren değişik aksanlar ve bölgesel lehçelere maruz kalmak, uluslararası öğrenciler için zorluklar oluşturmakta ve konuşulan dilin çeşitliliklerini kavramayı güçleştirmektedir.

- **Şarkı ve Radyo Programı:** Genellikle, şarkı sözleri müziğin ve ahenk ritminin etkisi altında olduğu için kelime ve cümle yapılarında değişikliklere maruz kaldığından, bu durum yabancı birine anlaşmazlık yaratmaktadır. Radyo programları genellikle görsel unsurlardan yoksun olduğu için ve özellikle ihbar ve benzeri konuşmalar içerdiği için, bu tür içerikler öğrencilere zorlayıcı gelmektedir.

- **Şiir Söyleyişi:** Şiirler, eski kelimelerin kullanımıyla anlam güçlendirici bir özellik taşıdığı için ve makamları ile mısra yapılarını benzer bir şekilde tutabilmek için cümle yapılarında değişikliğe uğramaktadır. Bu öğeler dinlemenin anlama sürecini daha zor kılabilmektedir.

- **Hikâye, Roman ve Biyografı Anlatımı:** Edebi metinler, genellikle edebi üslupların karmaşıklığı nedeniyle öğrencilere zor gelmektedir.

- **Birden Fazla Çok Anlamlı Kelimeleri:** aynı yazılışa sahip fakat farklı anlamları olan kelimelerin ilk bakışta anlam karmaşıklığına sebep olmakta ve anlamı zorlaştırmaktadır.

(Sesteş – eş sesli) kelimeler yazılışları aynı fakat anlamları farklı olan kelimelerdir.

Tablo 46: Anlam karışıklığına sebep olan eş sesli kelimeler

Kelime	**1.Anlamı**	**Kelime**	**2.Anlamı**
Yol	Yürümeye uygun yer	Yol	Yöntem
Yüz	Sayı olan	Yüz	Organ
El	Yabancı	El	Organ
Kar	Yağan kar	Kar	Kazanç
Yaş	Ömür	Yaş	Göz yaşları
Gül	Gülümsemek	Gül	Bitki- çiçek
Yazma	Dil becerisi	Yazma	Baş örtüsü
Aç	Açmak fiilin 3.tekil emir kipi	Aç	Acıkan kimse
Al	Almak fiilin 3.tekil emir kipi	Al	Kırmızı
Atlet	İç çamaşır	Atlet	Atletizm ile uğraşan
Adet	Rakam	Adet	Gelenek

- **Argo ve Sokak Dili:** argo veya mizah gibi konuşma diline gömülü kültürel konuşmalar, uluslararası öğrencilere yabancı gelmekte ve bu da amaçlanan anlamın anlaşılmasında kafa karışıklığına yol açmaktadır.

- **Öğrencilerin Bilgi Eksikleri:** Bazı durumlarda, uluslararası öğrenciler, bağlamsal bilgi eksikliği sebebiyle konuşulan içeriği anlamakta zorlanabilmektedir.

- **Konuşma Esnasında Yutulan Harfler:** H ve Ğ gibi konuşma esnasında hafif seslenilen harfler, anlam karmaşıklığına sebep oluşturmaktadır.

- **Türkçeye Karışan Çok Sayıda Yabancı Kelimeler:** Türkçe içerisinde bulunan çok sayıda yabancı kelime, anlamın karmaşıklığını artırabilmektedir.

- **Kısaltmalı İsimler:** AK-CHP gibi Türkçe mantıksal dilinde sıkça rastlanan kısaltmalar, açılımı belirtilmeden kullanıldığında kulağa yabancı gelmekte ve anlamı oldukça zorlaştırmaktadır.

- **Öğrencinin Zayıf Dil Seviyesi:** Dil seviyesi düşük olan öğrenciler, özellikle konuşmalar karmaşıksa veya ileri düzeyde kelime dağarcığı kullanılıyorsa, konuşulan içeriği anlamakta zorluk yaşamaktadır.

- **Ana Dilde Yanlış Kullanılan Kelimeler:** Türkçe ana dili olan bireylerin, “fotoğraf çekinelim” gibi yanlış kullandıkları deyimler nedeniyle günlük konuşma pratiğinde önemli anlam bozuklukları yaşanmaktadır. “Çekinmek”, fili “sakınmak” veya "utanmak" gibi anlamlara gelmektedir, bu da doğru ifade yerine “fotoğraf çekilelim” tercih edilmelidir.

  Benzer şekilde, “telefonu şarza takar mısın?” şeklinde kullanılan terim, kelimenin yazılışı ve telaffuzu yanlış olduğundan aynı anlam karışıklığına sebep olmaktadır. “Şarz” kelimesinin doğru ifadesi ise “şarj” olarak belirlenmiştir.

Tablo 47: Günlük sokak dilinde yanlış kullanımlar

Yanlış	Doğru
Şarz etmek	Şarj etmek
Süpriz	Sürpriz
Poğça	Poğaça
Ahçı	Aşçı
Herkez	Herkes
Tualet	Tuvalet
Neydin	Ne yapıyorsun
Naaber	Ne haber
Noldu	Ne oldu
Nassın	Nasılsın
Aferim	Aferin
Dinazor	Dinozor
Zebze	Sebze
Napak !	Ne yapalım!
Hadi	Haydi
Gidek	Gidelim

Öğrencilerin dinleme becerisinde karşılaştıkları bazı zorlukların canlı örnekleri şu şekilde sunulmaktadır:

1. Günlük Hayatta Kullanılan Kalıpların Anlam Karışıklığı:

Müşteri: Merhaba!

Satıcı: Merhabalar!

Müşteri: Benim türkçem çok kötü lütfen ben size soracağım, sen bana var veya yok diyeceksiniz.

Satıcı: Tamam.

Müşteri: Bu ilaç sizde var mı?

Satıcı: Olmaz olur mu ya!

Müşteri: Olmaz! Olur! Mu! Ya!... ya mı var?

Satıcı: Bu ilaç eczanede olmazsa olmaz

Müşteri: Olmazsa! Olmaz… yok mu?

Satıcı: Olmaz mı canım!

Müşteri: Olmaz mı?

Satıcı: Olmaz olur mu yavrum!

Müşteri: Var mı yok mu?!!!

Satıcı: Var...var

2. Argo Kelimelerin Anlamlandırılma Zorluğu:

Kelime yapma: konuşma- uzatma – sus anlamında kullanılır.

Hikâye anlatma: konuyu gereksizi uzatma ya da boş konuşma anlamında kullanılır.

Ne yapıyorsun- ne işliyorsun -ne örüyorsun (napiyon-ne işliyon- ne öryon) gibi ifadeler nasılsın ya da ne var ne yok hâli sormak anlamında kullanılır.

5.2. TARTIŞMA

Teknoloji kullanımı: Çevrimiçi platformlar, sanal tartışmalar veya kayıtlı dersler de dahil olmak üzere teknolojinin kullanımı, yabancı dil öğretme üzerinde büyük bir etki bıraksa da bazı uluslararası öğrencilere yabancı gelebilir. Öğrenciler, zaman zaman eğitim kaynaklarında kullanılan ileri teknolojiyi kullanırken zorluklarla karşılaşabilirler ve dinleme materyalleriyle beklenen şekilde etkileşim kurma becerilerini etkileyebilir. Bu nedenle, öncelikle normal dinleme yöntemleri uygulanabilir; ardından kullanılacak platform hakkında kısa bir bilgilendirme yapılabilir ve öğrencilere çeşitli etkinlikler, testler vb. çözme fırsatları sunulabilir.

Ders kitaplarındaki dinleme ekinliklerinin yetmezliği: Gözlem sırasında yeni İstanbul ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bunun sebebini, dinlemenin doğal olarak gelişen bir beceri olması düşüncesinden kaynaklanmaktadır. "Türkçe derslerinde dinleme etkinliklerine yeterince yer verilmemesinin nedenleri arasında dinleme becerisinin öneminin tam olarak kavranmaması ve dinleme konusunda yeterli bilgiye sahip olunmaması sayılabilir" (Yılmaz, 2007:36).

5.3. ÖNERİLER

Hengirmen (2001), dinleme konusundaki belirgin bir sorun olan konuşma hızı ile gerçek yaşamdaki konuşmaların kıyaslanmasıyla ilgili farklı görüşleri belirterek şu ifadeleri kullanmıştır:

A. Ses kasetleri ve video filmlerindeki konuşmalar, başlangıç aşamasında yavaş ve anlaşılır olmalıdır. Çünkü öğrenci, hiç bilmediği bir dili hızlı konuşulduğu zaman anlayamaz veya anlamakta çok zorluk çeker.

B. Ses kasetlerindeki ve video filmlerindeki konuşmalar, gerçek yaşantıdakilerle aynı olmalıdır. Dinleme öğretiminde hedef dil ve gerçek yaşantılar bir bütün olarak ele alınmalı, etkinlikler gerçek yaşamın doğallığını yansıtmalıdır.

Korkmaz (2018), dinleme Öğrencilerle yapılan dinleme etkinliklerinde evrensel konuları ele almak yerine Türkçe şarkı ve türküler, fıkra örnekleri, şiirler, kültürel etkinlikleri anlatan metinlerin kullanılması hem dersin işlenişinde sorun yaratmayacağı hem de hedef kitlenin Türk kültürü hakkında zevk sahibi olmasını sağlayacağını net bir şekilde ifade etmiştir.

Gündüz ve Şimşek 'e göre dinleme eğitiminde şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Dinleme eğitimi, anlamaya yönelik olmalı ve anladığını anlatma amacını taşımalıdır.
- Seçilmiş bir metin öğrencilere dinletildikten sonra, onlardan metinle ilgili soruları cevaplandırmaları istenmelidir.
- Çalışmalarda sınıf düzeyine uygun olarak metnin uzunluğuna dikkat edilmeli, metnin tamamı, bir bölümü ya da birkaç paragrafı öğrencilerin dinlemesi sağlanmalıdır.
- Öğrencilere bir hikâye okunduktan sonra, hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerini bulmaları istenebilir.
- Öğrencilere dinledikleri bir metinden hareketle yeni bir metin yazmaları istenebilir.
- Öğrencilere bir konferans, bant tiyatrosu, radyo tiyatrosu, hikâye, masal ya da romandan bir bölüm dinletilerek anlatmaları istenebilir.
- Öğrencilerin dikkatle dinlemesi yönergesiyle okunan metne başlık bulmaları istenebilir.
- Betimleme cümleleri dinletilerek, hangi kelime türlerine daha çok yer verildiğinin tespiti yaptırılabilir.
- Seçilen ya da yazılan bir yazıdaki yanlışlar buldurulabilir.

- Öğrencilerden okunan bir yazının türünü tahmin etmeleri istenebilir (Gündüz & Şimşek, 2014: 91).

Dinleme sorunlarının üstesinden gelebilmek için öğrenciler, günlük konuşmalar, videolar, podcastler ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkileşimli eğitim kursları gibi çeşitli eğitim kaynaklarından faydalanabilmektedir.

Santrock' a göre öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için öğretmenlerin uygulayabileceği stratejileri şu şekilde ifade etmiştir:

1. Öğrencilerin derse ilgi göstermelerini teşvik etmek ve dikkat dağınıklığını en aza indirmek için çeşitli yöntemlere başvurmak, örneğin, ilgi çekici bir giriş yapmak ve işlenecek konunun önemini vurgulamak.
2. Öğrencilere önemli bilgileri ipucu, jest ve mimiklerle hissettirerek dikkatlerini canlı tutmak.
3. Öğrencilere kendi ipuçlarını oluşturmaları konusunda rehberlik etmek ve ipucu içeren ifadeleri yakalamalarına yardımcı olmak.
4. Öğrenmeyi ilginç hale getirmek için günlük yaşam örneklerini sınıfa dahil etmek.
5. Medya ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanarak öğrencilerin ilgisini çekmek.
6. Aktif öğrenmeyi hayata geçirerek sınıfta çeşitli etkinlikler yapmak ve öğrenmeyi eğlenceli hale getirmek.
7. Öğrencilere gereksiz bilgilerle aşırı yüklenmemek ve dikkatlerini sürdürebilmeleri için bilgiyi özenle sunmak.
8. Öğrencilerin dikkat becerilerindeki bireysel farklılıkların farkında olmak ve bu farklılıklara uygun ders materyalleri ve yöntemler kullanmak.
9. Fiziksel gürültü gibi dikkat dağıtıcı unsurları en aza indirerek sınıfta sessiz bir ortam sağlamak.

10. Dikkati dağılmış bir öğrenciye hoşgörüyle yaklaşmak, anlayışla davranmak ve yardımcı olmaya çalışmak (Santrock, 2015).

Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek ve karşılaştıkları zorluklara çözüm bulmak için çeşitli yöntemler ve stratejiler kullanılmaktadır. Bu amaçla, farklı türlerde ve konularda dinleme materyalleri kullanmak büyük önem taşımaktadır. Podcastler, haber kaynakları, müzikler ve radyo programları gibi çeşitli dinleme materyalleri, farklı aksanlar ve hızlarda sunularak öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Bir yandan gerçek yaşam dinleme deneyimleri sunmak, öğrencilerin dili gerçek dünyada nasıl kullanıldığını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Günlük konuşmalar, röportajlar ve konferanslar gibi dinleme deneyimleri, bu bağlamda oldukça faydalıdır. Düzenli dinleme aktiviteleri uygulamak da öğrencilerin pratik yapma teşvikini artırmaktadır. Hem bireysel hem de grup halinde yapılan dinleme pratikleri, öğrencilerin dil becerilerini pekiştirmektedir.

Dinleme materyallerinin zorluk seviyesini öğrencilerin dil seviyelerine uygun olarak belirlemek, öğrenme sürecini daha verimli hale getirmektedir. Bu yüzden başlangıç seviyesindeki öğrencilere karmaşık ve hızlı materyaller sunmak yerine, temel konularla başlayarak zorluğu kademeli olarak artırmak, kaygı ve endişeyi en aza indirmekte ve öğrencilerin dil öğrenme sürecine uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Tekrar ve geri bildirim de dil öğreniminde çok önemlidir. Öğrencilere yeterli zaman tanıyarak geri bildirim sağlamak, yanlış anlaşılan veya zorlanılan noktaları belirleyerek ek çalışma imkânları sunmak, öğrencilerin motivasyonunu ve öğrenme güdüsünü artırmaktadır. Ayrıca, dil öğrenim platformları ve uygulamaları kullanmak, öğrencilere aktif dinleme materyalleri sağlarken, öğrenme süreçlerini kendi hızlarında yönetme fırsatı sunmaktadır.

Dil öğretiminde kültürel bağlamı dikkate almak, dilin sözcükleri ve gramerini anlatmanın yanı sıra, kültürle olan derin bağlantısını vurgulamak açısından önemlidir. Türk kültürünü tanıtarak ve bu bağlamda dinleme materyalleri sunarak,

dilin anlaşılmasını kolaylaştırmak mümkündür. Ayrıca, öğrencilerin kendi hatalarını birbirlerine düzeltmelerini teşvik eden etkileşimli etkinlikler, dil becerilerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Farklı dinleme aktiviteleri ile öğrencilerin pratik yapma fırsatlarını çeşitlendirmek, dil öğreniminde önemli bir yer tutmaktadır. Diyaloglar, röportajlar, hikayeler, haberler ve tartışmalar gibi aktiviteler, öğrencilerin dil yapılarını ve kelime dağarcıklarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Sesli okuma ve taklit etme yeteneği de doğru ses yapısını, diksiyon ve aksanı geliştirmede etkilidir. Bu, özellikle konuşma pratiği üzerinde olumlu bir etki bırakmaktadır.

Günlük konuşma diline alışmak da dil öğreniminde önemlidir. Sınıf içi ve dışında günlük konuşmalara vurgu yapmak, Türklerle etkinlikler düzenleyerek öğrencileri günlük konuşmalara maruz bırakmak, dilin gerçek hayatta kullanımını anlamalarına katkı sağlamaktadır. Dinleme anlama stratejilerini öğretmek, öğrencilerin bilinmeyen kelimelerle karşılaştıklarında anlam çıkarma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu stratejiler, önemli bilgileri belirleme, ana fikirleri anlama ve ayrıntıları çıkarma gibi becerileri güçlendirmektedir.

Grup çalışmaları ve tartışmalar, dinleme becerilerini grup içinde uygulama fırsatları sunarak öğrencilerin farklı bakış açılarından faydalanmalarına olanak tanımaktadır. Dinleme ortamının düzenlenmesi ve gürültünün kontrol edilmesi, dinleme kalitesini artırmaktadır. Ayrıca, mikrofon ve hoparlörlerin düzgün çalıştığından emin olmak ve ses seviyesini uygun düzeyde ayarlamak, dinleme deneyimini iyileştirmektedir.

Sınıf içinde aktif dinleme sağlamak, öğrencilere soru sorma ve görüşlerini paylaşma imkânı tanıyarak konulara daha fazla odaklanmalarına yardımcı olmaktadır. Çünkü, Gerçek yaşamdan alınan ifadelerle çalışmak, öğrencilerin dil öğreniminde etkili bir yöntemdir. Dizi ve filmlerden türetilmiş deyimler, atasözleri ve meşhur tabirler içeren video parçaları, bu bağlamda etkili bir şekilde kullanılmaktadır.

Öğrencilerin mevcut dil seviyelerinden daha ileri düzeydeki dil yapılarına geçiş yapabilmeleri için, yeni kavramlar öğretmek ve uygulamak gereklidir. Farklı akademik kaynaklardan yararlanarak düzenlenen hızlı dinleme aktiviteleri,

öğrencilere çeşitli kaynaklardan gelen dil örnekleri üzerinden pratik yapma imkânı sunmaktadır. Gelişmiş dil öğrenim platformlarından faydalanmak, öğrencilere çeşitli dil ve aksanları içeren canlı yayınları dinleyerek dil becerilerini geliştirme olanağı sağlamaktadır.

Öğrencilere dinleme amacına uygun dinleme bilinci ve bilgisi kazandırmak için şu maddeler üzerinde vurgu yapabilmektedir:

- Öğrencilerin düzeylerine uygun konuşmaların yer aldığı güzel bir konuşmayı, filmi, söyleyişi, tiyatro oyununu izleterek dinleme alışkanlığını ve becerisini geliştirmek.
- Söylenilenleri dinleyerek metinleri doğru anlama ve yorumlama yeteneği kazandırmak.
- Dinledikleri metinleri ön yargıdan uzak, tarafsız bir biçimde ve dinleme kurallarına uygun olarak dinlemek ve değerlendirmek.
- Sınıf içinde gerçekleştirilen münazara, tartışma ve açık oturum gibi etkinlikleri etkin dinleme, anlama ve uygun sorular sorabilme yeteneği kazandırmak.
- Dinlenilen içerikler arasında neden-sonuç ilişkisi kurarak doğru hüküm verme ve yargıya ulaşma yeteneği kazandırmak.
- Konuşmalara ve konuşmacılara saygı göstermek, söylenenlere karşı hoşgörülü olmak, hatta kendi düşüncelerine aykırı bile olsa açık fikirli bir şekilde dinlemek.

Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmede katkı sağlayabilecek elverişli dinleme etkinliklerinin örnekleri şu şekildedir:

- Şarkıda geçen atasözlerini bul ve tahminde bulunma.
- Metinde geçen deyimleri bulup anlamları ile eşleştirme.
- Hikâyeden suç işleyenin kimliğini tanımlama.

- Hikayelerden iyi ve kötü karakterleri belirleme.
- Kurmaca dinleme hikayelerindeki 5N1K'yi belirleme: (Ne, Nerede, Ne Zaman, Nasıl, Niçin ve Kim?)
- Seviyeden seviyeye geçişte öğrencilerin dil ve kelime dağarcığını geliştirecek, aynı anlamı taşıyan derin ifadeleri içeren cümle, deyim ve atasözlerini öğretici metinler sunma.

Örnek 1:

Tablo 48: Öğrencinin Dil Becerisini Geliştirecek Dil Seviye Yöntemi

A1/ A2 Türkçesi	**B1/ C2 Türkçesi**
Sana inanmıyorum	Sen onu kulahıma anlat
Şimdi hatırlayacağım	Dilimin ucunda
Bunu unutma	Kulağına küpe olsun
Sâkin	Kendi halinde
Para istiyorum	Pamuk eller cebe
Çok konuşuyot	Başımızın etini yiyiot
Çok mutluyum	Eteklerim zil çalıyor
Doğru konuş	Ağızından çıkanı kulağın duysun
Vurgulamak	Işık tutmak
Çok güzel	Göz alıcı
Harika	Olağanüstü
Çok hızlı	Göz açıp kapayıncaya kadar
Yardımcı olur musun?	El atar mısın?

Unuttum	Aklımdan çıktı
Bunu duymuştum	Kulak misafiri olmuştum
Çok temiz	Hijyenik
Çok acıktım	Lokmalar dilimde
Sıkıldım	Bıktım – usandım
Üzgünüm	Canım sıkın
Çok merak ediyorum	İçim içime sığmıyor
Çok yorgunum	Ayaklarım yerden kesildi
Çok kolay	El açması
Çok pahalı	Ateş pahası
Çok tatlı	Şeker gibi
Çok kibar	Görgülü, nazik
Saygılı	Efendi
Müsrif	Eli açık, savurgan

Örnek 2: Metinlerden deyim ve atasözü bulma ve anlamlarını tahmin etme:

Anne: Bir çay daha alır mısın güzel kızım?

Selin: Çok teşekkür ederim Nurten Teyzeciğim, almayayım. Gitmem lazım zaten, kalksam iyi olacak.

Baba: Öyle mi, gidiyor musun?

Selin: Evet Murat Amca, geç olmadan gideyim. Çok zahmet verdim size.

Anne: Olur mu hiç öyle şey kızım? Ne yaptık ki?

Selin: Uzun zamandır bu kadar çok yemek yememiştim. İnşallah yürüyebilirim.

Ersan: Haydi o zaman çıkalım, bırakayım seni eve.

Selin: Olur. Murat Amca, Nurten Teyze çok memnun oldum tanıştığımıza. Görüşmek üzere.

Baba: Biz de çok memnun olduk kızım. Güle güle git.

Anne: Annenlere çok selam söyle. İnşallah yakında onlarla da tanışırız.

Ersan: Anne!

Selin: Aleykümselam Nurten Teyzeciğim, inşallah yakında tanışırsınız. Hoşça kalın.

Ersan: Anne, baba hadi görüşürüz.

Baba: Görüşürüz oğlum, dikkatli git.

Anne: Ay çok tatlı kız değil mi? Oğlumla da çok yakışıyorlar.

Baba: Öyle vallahi. Benim hemen ***kanım kaynadı*** Selin'e. İnşallah mutlu olurlar.

Anne: İnşallah.

Kanı kaynamak: sevgi duymak – içi ısınmak – samimiyet duymak

Örnek 3: Hikâyeden atasözü bulma ve anlamını tahmin etme:

PARAYI VEREN DÜDÜĞÜ ÇALAR

Bir gün Nasrettin Hoca pazara giderken çocuklar etrafını almışlar. Hepsi birer düdük ısmarlamış, ama para veren olmamış. Hoca çocukların tümüne olumlu cevap vermiş:

- Peki, olur...

Çocuklardan yalnız biri, elinde para olduğu halde, Hoca'ya şunları söylemiş:

- Şu parayla bana bir düdük getirir misin?

Hoca akşama doğru pazardan dönmüş. Yolunu bekleyen çocuklar hemen Hoca'nın etrafını sararak düdüklerini istemişler. Nasrettin Hoca, cebinden bir düdük çıkarıp kendisine para veren çocuğa uzatmış. Ötekileri bağırmaya başlamışlar:

- Ya bizim düdükler nerede ?

Hoca'nın cevabı kısa ve anlamlı olmuş:

- Parayı veren düdüğü çalar.

Parayı veren düdüğü çalar: istenilen bir şeyi alabilmek için para ödemek gerekir, parasını ödeyen kimse istediği şeyi elde eder.

Etrafı almak – etrafı sarmak: etrafta toplanmak anlamına gelmektedir.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde yararlanabilecek online kaynaklar:

- http://turkceninsesi.yee.org.tr/
- https://www.radyotiyatrosu.net
- Podcast (sesli kitap dünyası) YouTube ve Spotify kanalı.

KAYNAKÇA

Adalı, O.:	(2003). Anlamak ve Anlatmak. İstanbul: Pan.
Adamson, B.:	(2004). "Fashions in Language Teaching Methodology". The Handbook of Applied Linguistics, Editörler: A. Davies ve C. Elder, Blackwell Publishing.
Akdemir, A. S.:	(2010), "Videonun Dinleme Becerisine Ön Örgütleyici Olarak Uygulanması", s. 3.
Aksan, D.:	(1995). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim, S. 11, TDK Yay., Ankara.
Aksan, D.:	(2007). Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim). 4. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Akyol, H.:	(2006). Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kök Yayıncılık.
Alexander, B.:	(2006). "Web 2.0: A New Wave of Innovation for Teaching and Learning?". EDUCAUSE Review, 41(2), 32-44.
Alyılmaz, S. ve Şengül, K.:	(2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Stratejileri, S. 25. İstanbul: Kesit Yayınları.
Arıcı, A. F., & Taşkın, Y.:	(2019). "Relationship Between Reading Skills And Other Language Skills". Yıldız Technical University, Faculty of Education, Turkish Education, Research and Practice Center, s. 190.
Aytan, T.:	(2019). Türkçe Öğretimi, (s. 12-111-132). Dinleme Eğitimi, Editörler: H. Kavruk ve H. Kurnaz. Ankara:

	Nobel Yayınları.
Banarlı, N.:	(1972). Türkçenin Sırları, (S. 6-31-210).
Başkan, A., Ustabulut, M. Y.:	(2020). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Anlama Becerileri (Dinleme ve Okuma)". (S.44). Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, DOI: 10.29000/Rumelide. 835294.
Başkan, Ö.:	(2006). Yabancı Dil Öğretimi İlkeler ve Çözümler, (S. 40-41-55-56). İstanbul: Multilingual.
Çarkıt, C.:	(Aralık 2021). "Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Dinleme Eğitimi Açısından Karşılaştırılması". Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 3.
Demir, Ş.:	(2014). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Yöntemler, Uygulamalar, Öğrenme ve Öğretmede Karşılaşılan Bazı Sorunlar" cilt 3, sayı 7, Bahar. S. 147-148
Demir, T.:	(2004). Türkçe Dilbilgisi. 1. Baskı. Ankara: Kurmay Yayınları.
Demircan, Ö.:	(2005). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri, (s. 207-208). İstanbul: Der Yayınevi.
Demirel, Ö.:	(2004). Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi, (S. 70). 6. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
Demirel, Ö.:	(2010). Yabancı Dil Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
Dilidüzgün, Ş.:	(2018). Dinleme Eğitimi, Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı, (S. 259-276). Ankara: Grafiker Yayınları.
Doğan, Y.:	(2011). Dinleme Eğitimi, (S. 16-15). Ankara: Pegam

	Akademi Yayınları.
Doğan, Y., & Özçakmak, H.:	(Haziran 2014). "Dinleme Becerisinin Eğitimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi". Ana Dili Eğitimi Dergisi, 2 (2), S.97.
Doğan. Y.:	(2007), İlköğretim İkinci Kademede Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları, (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
Durmuş, M. ve Okur, A.:	(2018). Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı, (S. 17-18). Ankara: Grafiker Yayınları.
Emiroğlu, S., & Pınar, F. N.:	(2013). "Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları ile İlişkisi". Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, ss. 774-775.
Engin, M.:	(2009). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
Engin, M.:	(2020). Türk Dil Bilgisi, (S. 26). 2. Baskı. İstanbul: Boğaziçi yayınları.
Epçaçan, C.:	(2013). "Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi." Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, 11, 331-357.
Ergin, A. & Birol, C.:	(2000). Eğitimde İletişim. Ankara: Anı Yayıncılık.
Ergin, M.:	(1988). Türkiye'nin Bugünkü Meseleri, 4. Baskı. Ankara: TEAK Yay.

Field, A.:	(2009). Discovering Statistics Using SPSS. London: Sage.
Gemalmaz, E.:	(2010). Türkçenin Derin Yapısı, 2. Baskı, Ankara: Belen Yayıncılık.
Göğüş, B.:	(1978). Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi. Ankara: Gül Yayınevi.
Gültekin, İ. (Ed.).:	(2020). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı. İstanbul: Erkam Yayın San. ISBN: 978-605-5602-00-0. 2. Baskı.Isban: 9786058043824
Gündüz, O. ve Şimşek, T.:	(2014). Anlama Etkinlikleri 2 Uygulamalı Dinleme Eğitimi El Kitabı, (S. 21-23-31-91). Ankara: Grafiker Yayınları.
Güneş, F.:	(2007). Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma. Nobel Yayınları, Ankara.
Güneş, F.:	(2011). "Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar", S.123, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Ankara.
Gürel, E., Tat, M., & Özşenler, D.:	(2018). "Diyaloğa Dayalı Dinleme: Diyalojik Dinleme". Cilt 6, Sayı 3, s. 59.
Gürgen, İ.:	(2008). Türkçe Öğretimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
Halat, S.:	(2015), "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dinleme Becerisine Yönelik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi", Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 41.
Hengirmen, M.:	(2001). Türkçe Dilbilgisi. Ankara: Engin yayınevi.

Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., & Cope, J. A.:	(1986). “Foreign Language Classroom Anxiety”. Modern Language Journal, 70, S. 125-132.
Kaldırım, A.& Degeç, H.:	"Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrencilerin Dinleme Esnasında Karşılaştıkları Sorunlar." Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, cilt: 7, sayı: 1, 1 Nisan 2017.
Karaağaç, G.:	(2019). Türkçenin Dil Bilgisi, (S. 69-70). 4. Baskı. Ankara: Akçağ yayınları.
Karagöl, E. (Ed.).:	(2022). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisi. Ankara: Pegem Akademi. ISBN: 978-605-241-804-8. 4. Baskı.
Kardeş, M. N. (Ed.).:	(2020). Dinleme Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi. ISBN: 978-625-7228-17-6. 1. Baskı.
Keser, U.:	(1995), “English Listenin Comprehension in the War Academy: Video as a Pre- organizer in Listening Skill” (Videonun Dinleme Becerisine Ön Örgütleyici Olarak Uygulanması), Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, s. 6, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. (Erişim tarihi: 2010)
Kılınç, N.:	(2018), “Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Kaygılarının İncelenmesi”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 29.
Korkmaz, E.:	(2018). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yaşanan Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri”.

Korkmaz, Z.:	(1992). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Kuru Dayıoğlu M. ve Kiraz, B.:	(2020). "Dinleme Stratejileri". Ana Dili Eğitimi Dergisi, 8(2), 386-409. S.390
Macintyre, P. D., & Gardner, R. C.:	(1994). The subtle effects of language anxiety on cognitive processing in the second language. Language Learning, 44, 283-305.
Mackay, İ.:	(1997). Dinleme Becerisi. Ankara: İlk Kaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.
Maden, S., Durukan, E.:	(2011). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stillerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4, SS. 101-112.
Martinet, A.:	(1998). İşlevsel Genel Dilbilim, (Çeviren: Prof. Dr. Berke Vardar, s. 29). İstanbul: Matbaa 70 Yayınları.
Melanlıoğlu, D.:	(2012). "Dinleme Becerisine Yönelik Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Üstbiliş Stratejilerinin Kullanımı". Turkish Studies, Volume 7(1).
Onan, B.:	(2005), "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama Becerilerini (Okuma/Dinleme) Geliştirmedeki Rolü", Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
Özbay, M.:	(2006). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II. Ankara: Öncü Kitap
Özbay, M.:	(2009). Dinleme Eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.

Özbay, M., & Çetin, D.:	(2011). "Dinleme Becerisinin Geliştirilmesinde Prozodik Farkındalığın Önemi". S.159, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 26, Bahar.
Rivers, W. M., & Temperley, M. S.:	(1978). A Practical Guide to the Teaching of English, New York: Oxford University Press.
Santrock, J. W.:	(2015). Yaşam Boyu Gelişim: Gelişim Psikolojisi. (Çev. Ed.: G. Yüksel). Ankara: Nobel.
Şengül, K.:	(2019). Dinleme Eğitiminin Temel Kavramları. Ankara: Pegem Akademi.
Sever, S.:	(2004). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.
Sevim, O.:	(2019). TÜRK DİLİ I. Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Erzurum.
Tabak, G.:	(2013). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stillerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi". Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (22), SS.171-181.
Taşer, S.:	(2012), Konuşma Eğitimi, İstanbul: Pegasus Yayınevi
Taşköprü, G.:	(2017), "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı", Doku Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 25.
Temur, T.:	(2010). "Dinleme Metinlerinden Önce ve Sonra Sorulan Soruların Üniversite Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Beceri Düzeyine Etkisi". Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, S. 303.

Tüm, G.:	"Çok Uluslu Sınıflarda Yabancı Dil Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sesletim Sorunları". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 29(2), 255-266, Nisan 2014.
Turan, L.:	(2019). Türk Dili 1. Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Erzurum.
Vardar, B.:	(1978). "Dil Bilim Açısından Çeviri". S.67, Türk Dili Dergisi, Çeviri Sorunları Özel Sayısı.
Wolff, F. I., Marsnik, N. C., Tacey, W. S. ve Nichols, R. G.:	(1983). Perceptive Listening. New York: CBS College Publishing.
Wong, L.:	(2008). Essential Study Skills. 8. Baskı. Boston: Cengage Learning.
Yagang, F.:	(1994). "Listening: Problems and Solutions". In T. Kral (Ed.), Teacher Development: Making the Right Moves. Washington, DC: English Language Programs Division, USIA.
Yaman, H.:	(2010). "Türk Öğrencilerin Yazma Kaygısı: Ölçek Geliştirme ve Çeşitli Değişkenler Açısından Yordama Çalışması". International Online Journal of Educational Sciences, 2(1), SS. 267-289.
Yangın, B.:	(1999), "Dinlediğini Anlama Becerisini Geliştirmede Elves Yönteminin Etkisi", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi: Ankara.
Yıldırım, A. ve	(2018-2019). Türk Dili 1. (3. Bölüm: Dilin Özellikleri,

Arı, N.:	S:2).
Yıldız, Ü. ve Tunçel, H.:	(2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Öneriler. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi. 2. Baskı. Editörler: A. Kılınç ve A. Şahin. Ankara: Pegam Akademi.
Yılmaz, İ.:	(2007), "Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Önerilen Etkinliklerin Değerlendirilmesi", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, S. 36: Niğde.
Yılmaz, Ö.:	(2021). Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı. "Çeviri WEB 1.0, 2.0, 3.0, ve 4.0'in Tarihi". Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi.
Yorulmaz, M.:	(2009), "Göreve Dayalı Öğretim Yönteminin Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dinleme Becerisinde Kullanılmasının Avantajları", EDİRNE 2009, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hüsnü Ceylan, s. 51.
Zhu, X.:	(2011). "Study on the Influence of Voice on Listening Comprehension". Paper presented at the 2011 IEEE 3rd International Conference on Communication Software and Networks, 27-29 May, Xi'an, China, pp. 749-753. DOI: 10.1109/ICCSN.2011.6014198.

İnternet Kaynakları:

http://docs.neu.edu.tr

http://megep.meb.gov.tr/beceriplan/?page=BeceriNedir

http://web.harran.edu.tr/assets/uploads/other/files/haruzem/files/1.1._e-Kitap.pdf

http://www.iatp.am/

https://atauzem.atauni.edu.tr/assets/ozdIcerik/turkdilii.pdf

https://kobitek.com/etkili-dinleme-teknikleri

https://linguistlist.org/forms/langs/get-extinct.cfm

https://rihtimdergi.com/dil-yasayan-bir-canlidir/

https://sorularlaislamiyet.com

https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunyada-2-bin-500-dil-yok-olma-tehlikesiyle-karsi-karsiya/2151940

https://www.ethnologue.com/guides/how-many-languages

https://www.haberturk.com/kultur-sanat/haber/51020-turkce-dunyada-5-dil

https://www.kisiselgelisim.com/anlama-becerileri

https://tomer.ankara.edu.tr/hakkimizda/

https://www.turkcebilgi.org/edebiyat/dil-bilgisi/dilin-onemi-232750.html

https://turkceninsesi.yee.org.tr/programlar/dilin-anahtari-21/dilin-anahtari-21

Bağlantılar:

C:\Users\Hadeer\Desktop\dinlemede karşılaşılan sorunların örneği.mp4

EKLER

EK-1: ANKET FORMU

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI TEZ ÇALIŞMASI

Değerli Katılımcı,

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen (B1-B2) yetişkin öğrencilerin karşılaştığı dinleme sorunları ve çözüm önerileri adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında katılacağınız bu araştırma, Doç.Dr. Mehmet Yalçın YILMAZ danışmanlığında tezli yüksek lisans öğrencisi Hadeer ABD-ELBAKİ tarafından yürütülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken zorlandığı dilin temel becerilerinden biri olan dinleme sorunlarını tespit edip nedenlerini araştırmak ve ona yönelik çeşitli çözüm önerileri sunmaktır.

Anket soruları genel olarak değerlendirileceği için isim bilginiz istenmeyecektir. Bu çalışmanın sonuçları yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak ve yanıtlarınız gizli tutulacaktır. Ankete vereceğiniz doğru yanıt ve eksiksiz görüşleriniz, çalışmanın yürütülmesine ve amacına ulaşabilmesine önemli katkı sağlayacaktır. Bu araştırmaya ayıracağınız zaman ve göstereceğiniz özenden ötürü şimdiden çok teşekkür ederim.

Hadeer ABDELBAKİ

Uyruğunuz: .....

Cinsiyetiniz: .....

Yaşınız: .....

Türkçe seviyeniz: A1◯ A2◯ B1◯ B2◯ C1◯C1+◯

1. **Türkçe öğrenirken en çok hangi beceri alanında zorlanıyorsunuz?**
   - Okuma
   - Dinleme
   - Konuşma
   - Yazma
2. **Türkçe öğrenirken dinlemede zorlanıyor musunuz?**
   - Çok zorlanıyorum
   - Biraz zorlanıyorum
   - Hiç zorlanmıyorum
3. **Dinlediğinizin yüzde kaçını anlayabiliyorsunuz?**
   - 0 – 25%
   - 25 – 50%
   - 50 – 75 %
   - 75 -100 %
4. **Dinlerken zorlanmanın nedenleri nelerdir?** (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
   - Yeterli bir kelime hazinesine sahip olmamam
   - Konuşmacının hızlı konuşması
   - Dinleme içeriğinin zor olması
   - Konunun ilgimi çekmemesi

5. **Dinlemede konuşmacıdan kaynaklı yaşadığınız sorunlar nelerdir?** (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
   - Konuşmacının boğuk konuşması ve yanlış telaffuzu
   - Konuşmacının karışık(devrik) cümle kurması
   - Konuşmacının yanlış dilbilgisi kullanması
   - Konuşmacının dağınık konuşması
   - Konuşmacının hızlı konuşması
   - Konuşmacının ağız farklılığı
   - Konuşmacının ses tonu ve vurgusu

6. **Aşağıdaki dinleme türlerinin hangisinde zorluk çekiyorsunuz?** (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
   - Bildiri, anons, haber bülteni
   - Şarkılar ve radyo programları
   - Diziler ve televizyon programları
   - Hikâye, roman, biyografi
   - Tarihsel, edebi ve bilimsel metinler
   - Diyalog
   - Şiir
   - Gezi ve anı yazısı
   - Tümü

7. **Dinleme becerinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz?** (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
   - Türkler ile çok fazla vakit geçirip pratik yapıyorum
   - Dizi, film, çizgi film ve programlar izliyorum
   - Müzik ve radyo dinliyorum
   - Bir metni okuyarak kendi sesimi kaydedip dinliyorum
   - Sesli hikâyeler dinliyorum
   - Arkadaşlarımla pratik yapıyorum
   - Gündelik konuşmalar vasıtası ile iletişim kurarak bilgi ediniyorum

8. **Dinleme etkinliklerinin sorularında aşağıdakilerden hangisi sizin için zor?** (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
   - Eşleştirme
   - Boşluk doldurma
   - Açık uçlu sorular
   - Çoktan seçmeli sorular
   - Metne göre doğru sıralama
   - Dinleme metnin özetini yazma
   - Doğru ve yanlış sorular

9. **Kelime bilginizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz?** (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
   - Kitap okuyorum.
   - Sözlük ezberliyorum.
   - Öğrendiğim kelimeler ile farklı cümleler kuruyorum.
   - Gazete ve dergi okuyorum.
   - Metinden çıkardığım yeni kelimelerin eş anlamları, zıt ve çekimlendiği benzer kelimeleri ezberliyorum.
   - Çok fazla yazı yazıyorum.
   - Çok fazla dinleme pratiği yapıyorum.

10. **Dil bilgisi konularında zorlanma nedenleriniz nelerdir?** (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)
    - Türkçede bulunup ana dilimde bulunmaması
    - Ana dilimde bulunup türkçede bulunmaması
    - Karmaşık olması
    - Gündelik dilde karşılaşılmaması
    - Çok anlamlı kelimenin kullanılması
    - Çok fazla ünlü harflerin bulunması

11. **Dinleme metnini dinlerken kendinizi stres altında hissediyor musunuz?**
    - Evet
    - Hayır

12. Sık sık dinleme pratiği yapıyor musunuz?
    - Evet
    - Hayır

13. Dinlemede geçen yeni kavram, terim, deyim ve atasözleri genel biçimde anlamanızı zorlaştırıyor mu ?
    - Evet
    - Hayır

14. Kelime hafızanız, dinlediğinizi anlayabilmek için yeterli mi?
    - Evet
    - Hayır

15. Türkçedeki eklerin arka arkaya gelmesi, dinlediğinizi anlayabilmenizi zorlaştırıyor mu?
    - Evet
    - Hayır

16. Türkçedeki (U-Ü/O-Ö) gibi ünlü seslerin telaffuz benzerliği dinlemeyi zorlaştırıyor mu?
    - Evet
    - Hayır

17. Konuşma sırasında "H" ve "Ğ" gibi sesletimi anlaşılmayan sesler, doğru biçimde dinleyip anlamanızı etkiliyor mu?
    - Evet
    - Hayır

18. Dinlerken telaffuzu benzeyen (Ş-Ç) gibi ünsüz sesleri ayırt edebiliyor musunuz?
    - Evet
    - Hayır

19. Dinlemede geçen uzun cümleler dinlediğinizi anlamayı zorlaştırıyor mu?
    - Evet
    - Hayır

20. Derste yapılan dinleme etkinlikleri; doğru okumanız, konuşmanız ve yazmanıza yardımcı oluyor mu?
    - Evet
    - Hayır

21. Ders kitaplarındaki dinleme soruları, dinleme metinlerine uyuyor mu?
    - Evet
    - Hayır

22. Dinleme öncesi yapılan hazırlık çalışması, daha kolay dinlemenizi sağlıyor mu?
    - Evet
    - Hayır

23. Dinleme sürecinde uygulanan farklı etkinlikler, dinleme metnine odaklanmanızı sağlıyor mu?
    - Evet
    - Hayır

24. Dinlemenin uygulandığı süre, dinleme metnini anlayabilmeniz için yeterli mi?
    - Evet
    - Hayır

25. Dinlediğiniz yeni kelime ve kalıpları günlük hayatınızda kullanmaya çalışıyor musunuz?
    - Evet
    - Hayır

26. Dinlediğinizi doğru bir şekilde yazabiliyor musunuz?
    - Evet
    - Hayır

27. Sesli videolar, dinlediğinizi anlamanızı kolaylaştırıyor mu?
    - Evet
    - Hayır

28. Konuşmacıyla görsel temas halinde olmadığınız sürece dinlemekte zorlanıyor musunuz?
    - Evet
    - Hayır

29. Konu ile ilgili bilgi eksikliğiniz, dinleme metnini anlamamanıza sebep oluyor mu?
    - Evet
    - Hayır

30. Türkçedeki Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelime ve kavramlar size zor geliyor mu?
    Örneğin: (Kanaat- İstirham - Hissikablelvuku- Barut)
    - Evet
    - Hayır

31. **Bir metni dinlerken çok anlamlı kelimelerin cümleden istenen anlamını ayırt edebiliyor musunuz?** Örneğin: (Yüz: ona çok yüz verdin)
    - o Evet
    - o Hayır

32. **Kısaltmalı isim veya kelimeleri duyduğunuzda anlayabiliyor musunuz?** Örneğin: (CHP-AK-ABD)
    - o Evet
    - o Hayır

33. **Konuşma dilindeki argo ve sokak ifadeleri anlayabiliyor musunuz?** Örneğin: (Ne yapıyon- kafa basmak- köfteyi çakmak)
    - o Evet
    - o Hayır

34. **Dinleme esnasında kendi söyleyeceklerinizi zihninizde hazırlıyor musunuz?**
    - o Evet
    - o Hayır

35. **Dinleme esnasında bilmediğiniz sözcüklere önem vermeyip dinlemeye devam ediyor musunuz?**
    - o Evet
    - o Hayır

EK-2: ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Konusu: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN (B1-B2) YETİŞKİN ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIĞI DİNLEME SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.

Yer: İstanbul Dil Merkezi

Tarih:

Görüşmeci: Hadeer Abdelkhalek Ebrahim ABDELBAKİ

Merhaba,

Benim adım Hadeer ABDELBAKİ, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi tezli yüksek lisans öğrencisiyim. " Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen (B1-B2) öğrencilerin karşılaştığı dinleme sorunları ve çözüm önerileri" üzerine bir araştırma yapıyorum. Bu konuda sizin görüşleriniz ve düşünceleriniz sayesinde veri toplayıp tezimi yürütmeye katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Vaktinizi bana ayıracağınız için özellikle teşekkür ediyorum.

Çalışmanın Amacı: Bu araştırmanın temel amacı, Türkçe öğrenen (B1-B2) yabancı uyruklu yetişkin öğrencilerin dinleme algısını ölçerek karşılaştıkları sorunları tespit edip nedenlerini ele almak ve öğrencilerin dinlediklerini anlama yetisini geliştirmek amacıyla birtakım önerilerde bulunmaktır.

Çalışmanın önemi: Yeni bir yabancı dil öğrenirken başta dinleme olmak üzere birkaç hususta zorluklar yaşanır. Zira dinlemenin başlıca önemi, doğrudan diğer dil becerileriyle ilişkili olması ve dilin temelini oluşturmasıdır. Bu sebeple benim ilk hedefim; üzerine yeterli araştırma yapılmamış dinleme sorunlarını ele almak olacaktır. Bu konuda öğrencilerin karşılaştıkları dinleme zorluklarını tespit edip nedenlerini araştırmak ve yarar sağlayacak önerilerde bulunmak olacaktır.

Bu hususta yaşadığınız sorunları incelemek ve çözmek üzere düşüncelerinize ve görüşlerinize başvurmak istiyorum.

Cinsiyetiniz:

Uyruğunuz:

Yaşınız:

Türkçe seviyeniz: A1 ◯ A2◯ B1◯ B2◯ C1◯ C1+◯

Görüşme soruları:

1. Türkçe öğrenirken dinlemede zorlanıyor musunuz?
   .....
   .....
2. Dinlemede zorlandığınız sorunlar nelerdir?
   .....
   .....
   .....
   .....
3. Dinleme becerinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz?
   .....
   .....
   .....
   .....
4. Sınıf içi dinleme etkinlikleri günlük hayatta ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu? Nasıl?
   .....
   .....
   .....
   .....
5. Dinleme metnin görsel içerikli olması anlamanızı kolaylaştırıyor mu?
   .....
   .....
6. Türkçenin farklı aksanlarını anlamakta zorlanıyor musunuz?
   .....
   .....

Bu araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için çok teşekkür eder, başarınızın devamını dilerim.

EK-3: EĞİTİCİ GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Konusu: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN (B1-B2) YETİŞKİN ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIĞI DİNLEME SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.

Yer: İstanbul Dil Merkezi

Tarih:

Görüşmeci: Hadeer Abdelkhalek Ebrahim ABDELBAKİ

Merhaba,

Benim adım Hadeer ABDELBAKİ, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi tezli yüksek lisans öğrencisiyim. " Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen (B1-B2) öğrencilerin karşılaştığı dinleme sorunları ve çözüm önerileri" üzerine bir araştırma yapıyorum. Bu hususta kıymetli görüşleriniz ve düşünceleriniz sayesinde veri toplayıp tezimi yürütmeye katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Vaktinizi bana ayıracağınız için özellikle teşekkür ediyorum.

Çalışmanın Amacı: Bu araştırmanın temel amacı, Türkçe öğrenen (B1-B2) yabancı uyruklu yetişkin öğrencilerin dinleme algısını ölçerek karşılaştıkları sorunları tespit edip nedenlerini ele almak ve öğrencilerin dinlediklerini anlama yetisini geliştirmek amacıyla birtakım önerilerde bulunmaktır.

Çalışmanın önemi: Yeni bir yabancı dil öğrenirken başta dinleme olmak üzere birkaç hususta zorluklar yaşanır. Zira dinlemenin başlıca önemi, doğrudan diğer dil becerileriyle ilişkili olması ve dilin temelini oluşturmasıdır. Bu sebeple benim ilk hedefim; üzerine yeterli araştırma yapılmamış dinleme sorunlarını ele almak olacaktır. Bu konuda öğrencilerin karşılaştıkları dinleme zorluklarını tespit edip nedenlerini araştırmak ve yarar sağlayacak önerilerde bulunmak olacaktır.

Bu hususta yetişkin yabancı uyruklu öğrencilerin dinleme becerisinde başlıca sorunları ile ilgili düşüncelerinize ve görüşlerinize başvurmak istiyorum.

Görüşme Soruları:

1- Yıllar süren öğretmenlik deneyiminize göre yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken dinlemede zorlandıklarını düşünüyor musunuz?

.....
.....
.....

2- Sizce dinleme becerisinde yaşanan sorunlar neler ve neyden kaynaklıdır?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3- Türkçe dersinde öğrencinin dinlemeyi algılama becerisini hangi yöntemlerle değerlendiriyorsunuz?

.....
.....
.....
.....
.....

4- Öğrencinin dinleme becerisinin gelişip gelişmediğini nasıl ölçüyorsunuz ?

.....
.....
.....
.....
.....

5- Öğrencinin dinleme becerisinin gelişmesi için hangi metotlar uyguluyorsunuz?

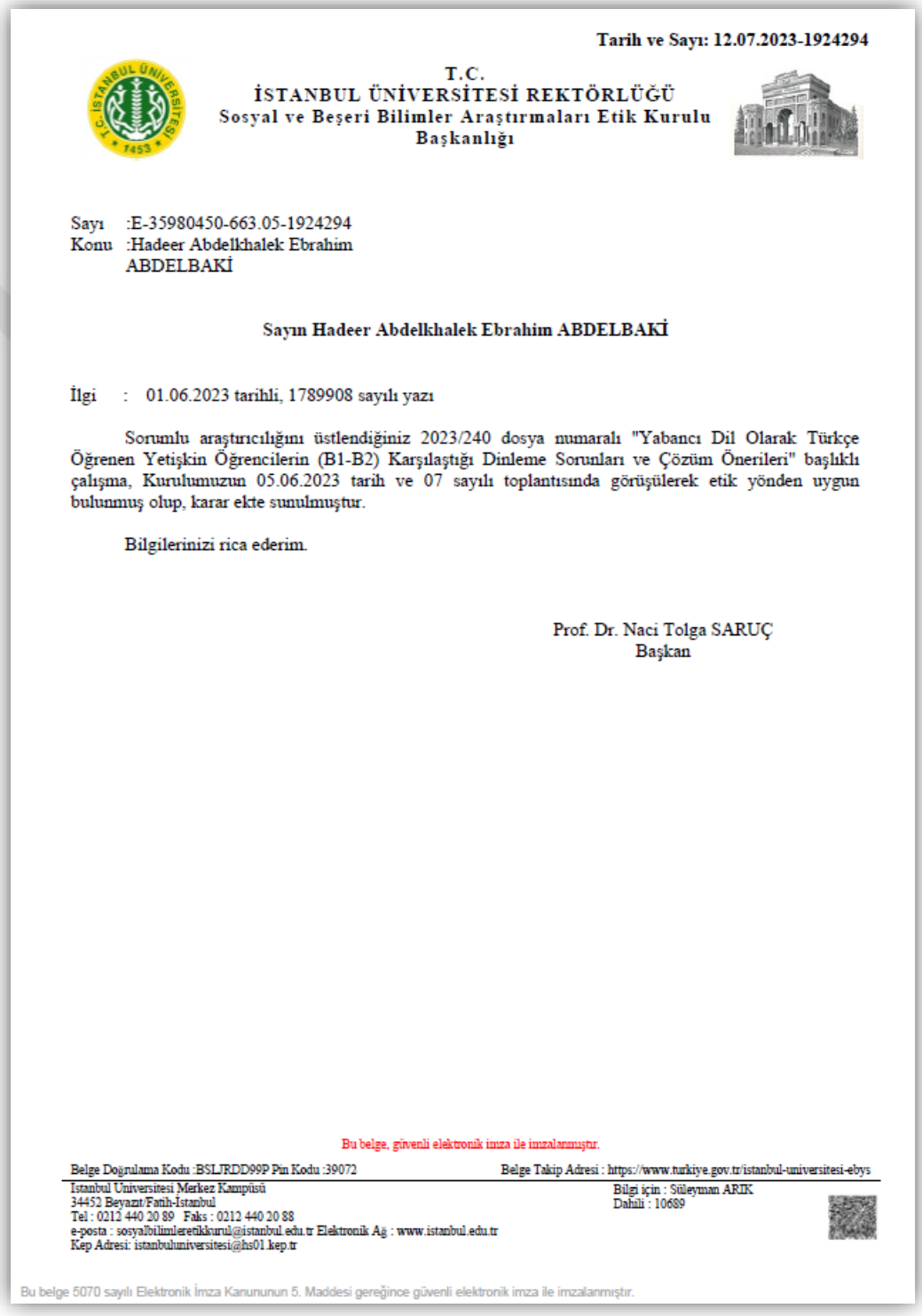
.....
.....
.....
.....
.....

6- Öğrenciler, dinleme etkinliklerinde en çok hangi hataları yapmaktadır, bu hataların düzeltilmesi için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

.....
.....
.....
.....
.....

Bu araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için çok Teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

EK-4: ETIK KURULU IZIN ONAYI

Tarih ve Sayı: 12.07.2023-1924294

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu
Başkanlığı

Sayı :E-35980450-663.05-1924294
Konu :Hadeer Abdelkhalek Ebrahim
ABDELBAKİ

Sayın Hadeer Abdelkhalek Ebrahim ABDELBAKİ

İlgi : 01.06.2023 tarihli, 1789908 sayılı yazı

Sorumlu araştırıcılığını üstlendiğiniz 2023/240 dosya numaralı "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Yetişkin Öğrencilerin (B1-B2) Karşılaştığı Dinleme Sorunları ve Çözüm Önerileri" başlıklı çalışma, Kurulumuzun 05.06.2023 tarih ve 07 sayılı toplantısında görüşülerek etik yönden uygun bulunmuş olup, karar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Naci Tolga SARUÇ
Başkan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSLJRDD99P Pin Kodu :39072 Belge Takip Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-universitesi-ebys

Istanbul Universitesi Merkez Kampüsü
34452 Beyazıt/Fatih-Istanbul
Tel : 0212 440 20 89 Faks : 0212 440 20 88
e-posta : sosyalbilimleretikkurul@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbul.edu.tr
Kep Adresi: istanbuluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için : Süleyman ARIK
Dahili : 10689

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Tarih ve Sayı: 06.07.2023-1897891

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

İlgili makama,

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Hadeer Abdelkhalek Ebrahim ABDELBAKİ** "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Yetişkin Öğrencilerin (B1-B2) Karşılaştığı Dinleme Sorunları ve Çözüm Önerileri" başlıklı, **2023/240** dosya numaralı 01.06.2023 tarih ve **1789908** sayılı başvurusu ile İ.Ü. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvurmuştur. 05.06.2023 tarihinde gerçekleşen inceleme sonucunda, adı geçen çalışmada etik açıdan bir sorun olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Gereğini bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Unvanı / Adı / Soyadı	Kurumu	Araştırma ile ilişki	Karar	İmza
Prof. Dr. Naci Tolga SARUÇ (Başkan)	İktisat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Eray YURTSEVEN (Başkan Yardımcısı)	İstanbul Tıp Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	GÖREVLİ İZİNLİ
Prof. Dr. Çiğdem Börke TUNALI (Başkan Yardımcısı)	İktisat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Hanife Ozlem SERTEL BERK	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Faruk Kerem GIRAY	Hukuk Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Rasim Ilker GOKBULUT	Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Yasemin IŞIKTAÇ	Hukuk Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	İktisat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Seyhan NİŞEL	İşletme Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	İZİNLİ
Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Aydın TOPALOĞLU	İlahiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Prof. Dr. Muharrem HAFIZ	İlahiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Doç. Dr. Şerife Sema KARAKELLE	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	RAPORLU
Doç. Dr. Tuba TOPÇUOGLU	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Doç. Dr. Ayşen ŞATIROGLU	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Doç. Dr. Göklem TEKDEMIR	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Bengi PIRIM DUŞGOR	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Güven GÜNVER	İstanbul Tıp Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Elif YAVUZ SEVER	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çağatay ASLAN	Siyasal Bilgiler Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Nermin TAŞKALE	Edebiyat Fakültesi	E O H O	O Onay O Katılmadı O Ret O M.Katılmadı	

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.